

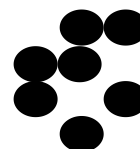
**Strokovne podlage za *Drugo*
poročilo o izvajanju OP TGP-2020,
Končno poročilo, drugi del**

Pregled izvajanja ukrepov v letih 2015 in 2016

Institut "Jožef Stefan"
Center za energetska učinkovitost

Ljubljana, 2017

DELOVNO POROČILO IJS: IJS-DP-12292, 2. del, ver. 1.2
ŠT. POGODBE Št. 2550-16-311027
NAROČNIK: Ministrstvo za okolje in prostor
LETO: 2017
ODGOVORNA OSEBA NAROČNIKA: Zorana Komar

IZVAJALCI: Institut "Jožef Stefan", Center za
energetska učinkovitost
ODGOVORNA OSEBA IZVAJALCA: mag. Andreja Urbančič

AVTORJI: mag. Andreja Urbančič
mag. Barbara Petelin Visočnik
Matjaž Česen
Marko Đorić
Gašper Stegnar
Polona Lah, vsi IJS
dr. Jože Verbič, Kmetijski inštitut
Slovenije

KOPIJE POROČILA: naročnik, knjižnica IJS, arhiv IJS-CEU

NASLOV POROČILA:

Strokovne podlage za Drugo poročilo o izvajanju OP TGP: **Pregled izvajanja ukrepov v letih 2015 in 2016. Končno poročilo projekta, drugi del**

NASLOV PROJEKTA:

Strokovne podlage za pripravo poročila o ukrepih za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in projekcijah emisij toplogrednih plinov, drugega letnega poročila o izvajanju Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 ter priprava stališča k predlogu Komisije in pogajanja o ciljnih zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v Sloveniji do leta 2030 na podlagi posodobljenih projekcij emisij toplogrednih plinov

VSEBINA

POVZETEK IN KLJUČNE UGOTOVITVE	5
1 UVOD.....	7
2 OCENA DOSEGANJA CILJEV	8
2.1 DOSEGANJE CILJEV PO ODLOČBI 406/2009/ES	8
2.2 DOSEGANJE SEKTORSKIH CILJEV OP TGP	9
2.3 EVIDENCE EMISIJ TGP IN ZADNJE RAZPOLOŽLJIVE PROJEKCIJE EMISIJ.....	10
2.4 PRVE OCENE EMISIJ TGP V LETU 2016	11
3 PREGLED IZVAJANJA UKREPOV	12
3.1 ZELENA GOSPODARSKA RAST	12
3.2 STAVBE.....	18
3.3 PROMET	30
3.4 KMETIJSTVO	41
3.5 DRUGI SEKTORJI ESD: INDUSTRIJA, ODPADKI IN ENERGETIKA	46
3.6 POVZETEK VEČSEKTORSKIH UKREPOV	54
3.7 KREPITEV ZMOGLJIVOSTI ZA IZVEDBO UKREPOV IN KOORDINACIJA	56
4 FINANCIRANJE IZVAJANJA UKREPOV	63
OZNAKE, SLIKE IN TABELE	67

POVZETEK IN KLJUČNE UGOTOVITVE

Doseganje ciljev

Slovenija je na dobri poti k doseganju nacionalnega cilja po **Odločbi 406/2009/ES**. V letu 2015 so bile emisije toplogrednih plinov iz virov po **Odločbi 406/2009/ES** (ESD) nižje od letnega cilja kar za 13,4 %.

Vendar pa so se v letu 2015 emisije iz sektorjev ESD glede na leto prej povečale za 2,2 %. Prve ocene kažejo na to, da se bodo povečale tudi v letu 2016, saj je bila zabeležena kar 7,4-odstotna letna rast emisij v prometu, kar se lahko odrazi v 3,7-odstotni letni rasti skupnih emisij TGP iz sektorjev ESD¹.

Poleg tega trenutno doseganje cilja še ne pomeni dolgoročnega obvladovanja emisij in doseganja dolgoročnih ciljev, saj je variabilnost emisij v nekaterih sektorjih, zlasti v prometu, zelo velika.

Izvajanje ukrepov

V letih 2015 in 2016 je bil dosežen znaten napredek pri izvajanju ukrepov OP TGP. Finančna sredstva, namenjena za izvajanje programa so skladna z načrti. Učinki vloženih javnofinančnih sredstev na zmanjšanje emisij TGP in na gospodarsko rast ter zaposlenost pa bodo v prihodnje lahko veliko večji, v kolikor bo:

- za izvajanje OP TGP namenjenih dovolj kadrovskih zmogljivosti, zlasti na MOP;
- okrepljeno usposabljanje za izvajanje ukrepov;
- vzpostavljeni procesi sodelovanja deležnikov v zgodnjih fazah oblikovanja ukrepov in pri vprašanih implementacije ukrepov.

Zelena gospodarska rast

Načrtovano zmanjševanje subvencij, ki spodbujajo rabo fosilnih goriv in so v nasprotju s cilji zmanjšanja emisij TGP, se še ne izvaja ustrezno. V letu 2015 so se subvencije za rabo fosilnih goriv v sektorju promet celo povečale, v energetiki pa so se nekoliko zmanjšale. Zaradi subvencioniranja fosilnih virov je izvajanje programa OP TGP dražje, saj so za doseganje zastavljenih ciljev potrebni dodatni ukrepi in finančna sredstva.

Stavbe

Zmanjšanje emisij CO₂ v stavbah zaostaja za letnimi cilji OP TGP, zlasti v stanovanjskem sektorju. Potrebno je okrepiti in nadgraditi ukrepe, zlasti aktivnosti Eko sklada, Projektne pisarne za energetske prenovi javnih stavb in tudi drugih akterjev. Potrebno je hitrejše uveljavljanje energetskega pogodbeništvu in priprava novih finančnih instrumentov za javni in stanovanjski sektor. Okrepiti je potrebno tudi usposabljanje na vseh ravneh. Da bi dosegli večje zmanjšanje emisij TGP in boljše makroekonomske učinke je potrebno naslednje:

- za višjo dodano vrednost je nujno vzpostaviti celovit sistem zagotavljanja kakovosti energetske prenovi stavb,
- za boljše učinke na zaposlovanje pa z načrtovanjem razpisov in z ustreznim spodbudami za pripravo projektov zagotoviti čim bolj predvidljivo dinamiko spodbujanja naložb.

Nadgradnja ukrepov je predvidena v okviru novele *Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenovi stavb* in novele *Akcijskega načrta za učinkovito rabo energije do leta 2020*, ki bosta sprejeta v letu 2017.

Promet

V prometu je bil v letih 2015 in 2016 pri izvajanju ukrepov narejen velik napredek, zlasti pri načrtovanju ukrepov trajnostne mobilnosti. Več kazalcev spremljanja OP TGP za promet je še vedno na kritični poti: zagotoviti je potrebno doseganje obvezujočega cilja za delež obnovljivih virov energije (OVE) v prometu v letu 2020. Ukrep spodbujanja javnega potniškega prometa (JPP) se po učinku na

¹ Za druge sektorje ocene emisije TGP za leto 2016 še ni.

zmanjšanje emisij TGP uvršča med pomembnejše ukrepe OP TGP, pomemben pa je tudi prispevek k izboljšani kakovosti zraka v mestih, zato je nujno okrepiti izvajanje ukrepov na tem področju. Načrtovani ukrepi na področju železniškega tovornega prometa se ne izvajajo skladno z načrtovano dinamiko, potrebno je pospešiti izvedbo.

Obsežneje so priporočila predstavljena v nadaljnjem besedilu po posameznih sektorjih oz. področjih.

1 UVOD

V okviru projekta *Strokovne podlage za pripravo poročila o ukrepih za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in projekcijah emisij toplogrednih plinov, drugega letnega poročila o izvajanju Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 ter priprava stališča k predlogu Komisije in pogajanja o ciljih zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v Sloveniji do leta 2030 na podlagi posodobljenih projekcij emisij toplogrednih plinov* (pogodba št. 2550-16-311027) je konzorcij, ki sta ga sestavljala Institut "Jožef Stefan" - Center za energetska učinkovitost in Kmetijski inštitut Slovenije pripravil za Ministrstvo za okolje in prostor je izdelal naslednji poročili:

- 1) *Strokovne podlage za Drugo poročilo o izvajanju OP TGP: Kazalci*, končno poročilo projekta, prvi del
- 2) *Strokovne podlage za Drugo poročilo o izvajanju OP TGP: Pregled izvajanja ukrepov OP TGP*, končno poročilo projekta, drugi del

V okviru projekta je pripravil še naslednje strokovne podlage:

- 3) *Strokovne podlage za Poročanje Evropski komisiji po uredbi 525/2013 (MMR): Ukrepi za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in projekcije emisij TGP do leta 2035*
- 4) *Strokovne podlage za pripravo stališča k predlogu Komisije in pogajanja o ciljih zmanjšanja emisij TGP v Sloveniji do leta 2030*
- 5) *Podlage za razvoj modelov do leta 2050*

V poročilu, ki ga imate pred sabo - »*Strokovne podlage Drugo poročilo o izvajanju OP TGP: Pregled izvajanja ukrepov OP TGP*« - so vključene vse vsebine, ki jih za letno poročilo o izvajanju mora vsebovati, kot je opredeljeno v programu samem. To so:

1. **Ocena doseganja naslednjih ciljev:** letnega cilja v letu 2015 po Odločbi 406/2009/ES in približevanja cilju v letu 2020, indikativnih sektorskih ciljev iz OP TGP v letu 2015 ter primerjavo evidenc z najnovejšo projekcijo emisij toplogrednih plinov (TGP). Podana je tudi prva ocena emisij TGP v prometu za leto 2016.
2. **Oceno izvajanja ukrepov** po sektorjih, ki obsega:
 - (i) **povzetek analize glavnih kazalcev** izvajanja OP TGP, celotna analiza je v posebnem volumnu: *Strokovne podlage za Drugo poročilo o izvajanju OP TGP: Kazalci*;
 - (ii) **izvajanje zastavljenih nalog:** pregledano je izvajanje ukrepov za zmanjševanje emisij TGP v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.

V pregled so zajeti tudi novejši ukrepe za zmanjševanje emisij TGP iz novejših programskih dokumentov, sprejetih po uveljavitvi OP TGP, in sicer iz *Operativnega programa izvajanja Kohezijske politike v Sloveniji (OP EKP)*, *Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenovе stavb (DSEPS)*, *Strategije razvoja prometa v Republiki Sloveniji (SRP)*, *Programa razvoja podeželja (PRP)*, *idr.*

Z vključitvijo vseh ukrepov je to poročilo usklajeno s pregledom ukrepov v okviru mednarodnega poročanja Slovenije Evropski komisiji in UNFCCC.

Informacije o izvajanju ukrepov so pridobljeni na podlagi odgovorov pristojnih ministrstev na vprašalnike in javno dostopnih virov.

3. **Priporočila za izboljšanje izvajanja programa** oz nadgradnjo ukrepov so pripravljena po sektorjih.

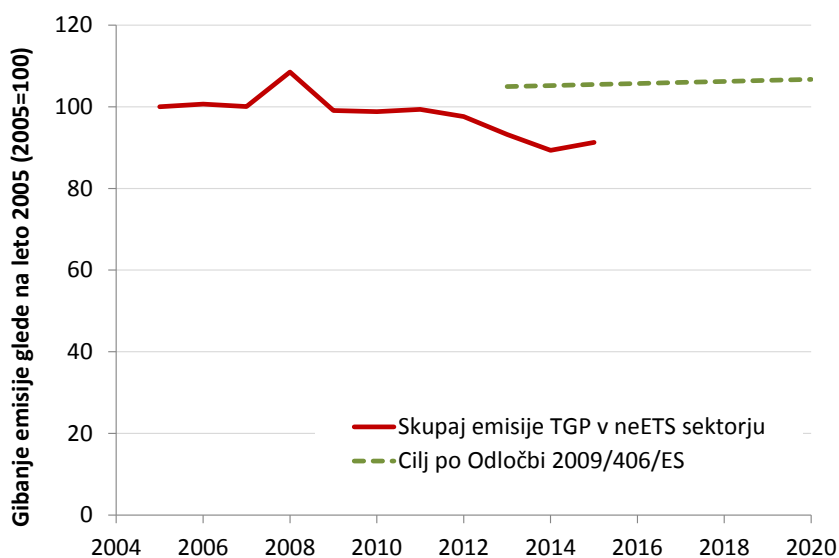
2 OCENA DOSEGANJA CILJEV

2.1 Doseganje ciljev po Odločbi 406/2009/ES

Cilj Slovenije do leta 2020 je, da se emisije toplogrednih plinov ne bodo povečale za več kakor 4 % glede na leto 2005 in se nanaša na izpuste virov, ki niso vključeni v shemo EU-ETS, t.i. ESD sektorji oz. sektorji s cilji po *Odločbi 406/2009/ES*². Obveznosti so določene za celotno obdobje 2013–2020, ciljna vrednost za leto 2013 znaša 12.324 kt CO₂ ekv, za leto 2020 pa 12.533 kt CO₂ ekv, cilji za vmesna leta sledijo linearnemu povečevanju med tema letoma³.

V letu 2015 so bile emisije iz virov po *Odločbi 406/2009/ES* nižje od letnega cilja kar za 13,4 % (Slika 1). V letu 2015 so se povečale za 2,2 % in prve ocene kažejo na to, da se bodo povečale tudi v letu 2016.

Trenutno doseganje cilja še ne pomeni dolgoročnega obvladovanja emisij in doseganja dolgoročnih ciljev. Promet predstavlja 50 % emisij po *Odločbi 406/2009/ES*, variabilnost emisij iz tega sektorja je zelo velika – tudi do 18-odstotna letna rast – zato bi lahko celo kratkotrajna, a zelo velika rast rabe pogonskih goriv, resno ogrozila izpolnjevanje nacionalnega cilja.

Pripravi 135-CEU

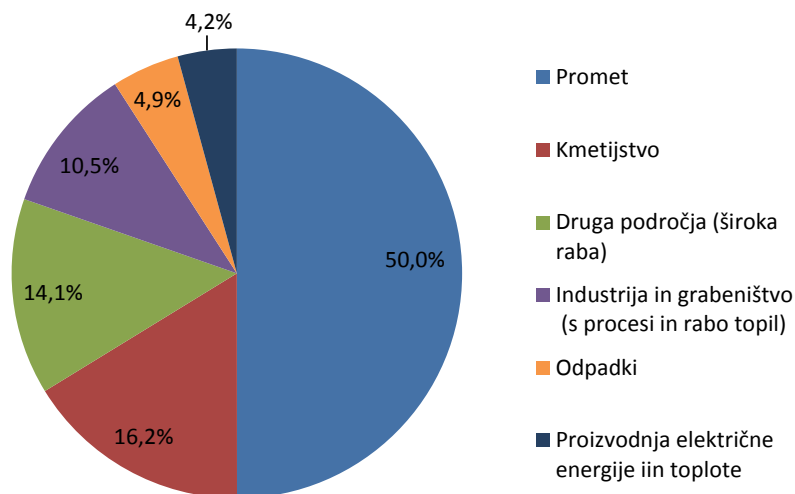
Slika 1: Gibanje emisij ESD (neETS) v obdobju 2005–2015 v primerjavi s ciljno trajektorijo v obdobju 2013–2020, preračunano glede na emisije iz leta 2005

² *Odločba 406/2009/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o prizadevanju držav članic za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, da do leta 2020 izpolnijo zavezo Skupnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (UL L št. 140 z dne 5.6.2009, stran 136).*

³ *Izvedbeni sklep Komisije št. 2013/634/EU z dne 31. oktobra 2013 o prilagoditvah dodeljenih letnih emisij za države članice za obdobje 2013 do 2020 v skladu z Odločbo št. 406/2009/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L št. 292 z dne 1.11.2013, stran 19). Od leta 2013 se za pripravo evidenc in v poročilu o izvajanju OP TGP upoštevajo ciljne vrednosti, izračunane z upoštevanjem potenciala globalnega segrevanja iz 4. Ocenjevalnega poročila medvladnega foruma o podnebni spremembi, (4AR IPCC).*

2.2 Doseganje sektorskih ciljev OP TGP

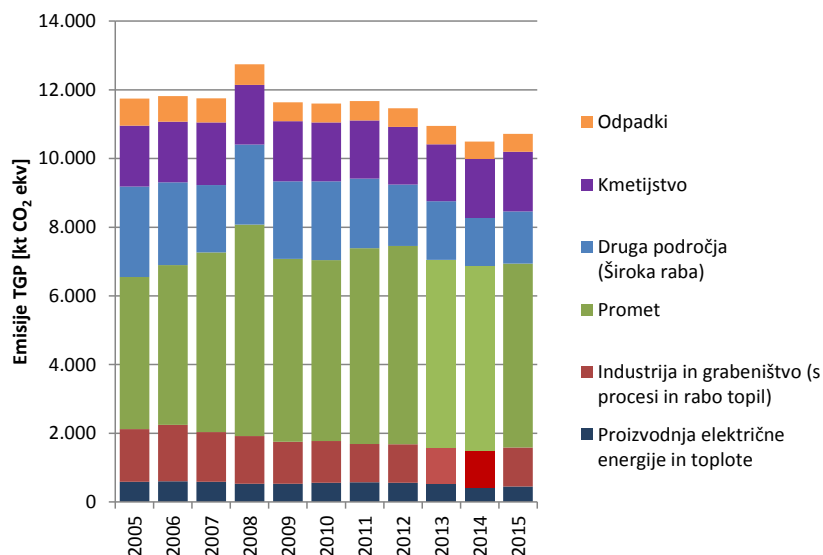
Spremljanje izvajanja *Operativnega programa ukrepov za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov do leta 2020* osredotočimo na tiste sektorje, ki prispevajo največ k emisijam v ESD sektorju. Slika spodaj prikazuje sektorske deleže emisij v letu 2015.

Pripravi IIS-CEU

Slika 2: Struktura emisij TGP po sektorjih ESD v letu 2015

Na poti k doseganju indikativnih sektorskih ciljev iz OP TGP so vsi po emisijah največji sektorji: promet, kmetijstvo, druga področja (široka raba). Ti sektorji predstavljajo skupaj 80 % emisij ESD. Poleg teh je na dobri poti k doseganju indikativnega sektorskega cilja tudi sektor proizvodnje električne energije in toplote, ki pa predstavlja v emisijah ESD le manjši, 5-odstotni delež. Drugi sektorji zaostajajo za vmesnim ciljem za leto 2015: industrija in gradbeništvo, vključno z industrijskimi procesi, za 10 odstotnih točk, sektor odpadki pa za 3 odstotne točke.

Pripravi IIS-CEU

Slika 3: Emisije ESD po sektorjih v obdobju 2005–2015

Promet, ki ima največji vir emisij med ESD sektorji, je tudi edini sektor, v katerem so se emisije v obdobju 2005–2015 povečale in sicer za 21,0 %. V obdobju 2015–2020 je sicer še dovoljeno emisije

nekoliko povečati (za 6 odstotne točke). V letu 2015 je bilo doseženo zmanjšanje emisij, in je promet, kot rečeno, na dobri poti k doseganju indikativnega cilja, vendar pa strogo priporočamo, da se vsa pozornost usmeri tudi v dolgoročno obvladovanje emisij v tem sektorju. Opozorilo je potrebno, ker je bila v preteklosti zabeležena tudi do 18 % rast v enem samem letu. Prvi podatki za leto 2016 kažejo, da se bodo emisije v tem sektorju znatno povečale, za 6 %.

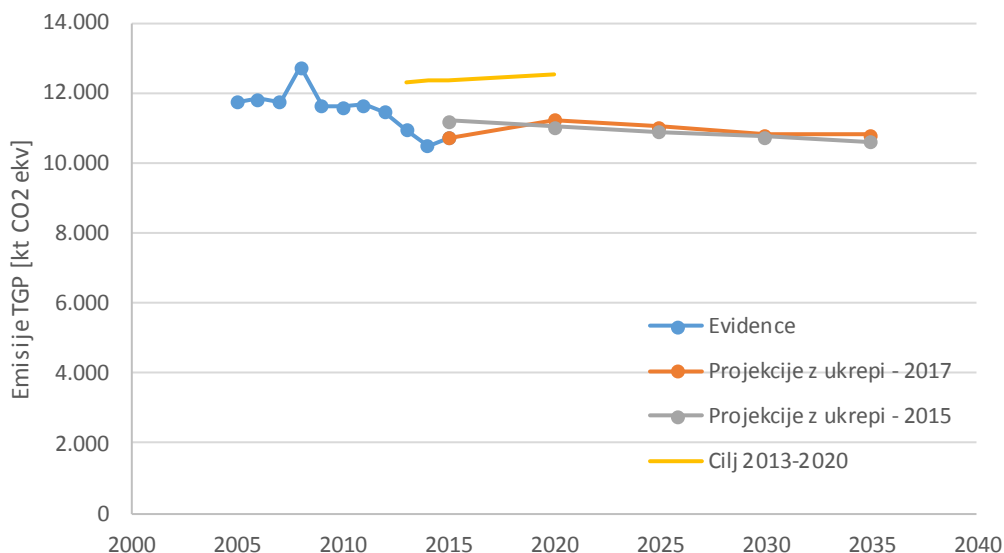
Več informacij o doseganju sektorskih ciljev je podanih v prilogi k temu poročilu *Strokovne podlage za Drugo letno poročilo o izvajanju OP TGP-2020, Kazalci*.

2.3 Evidence emisij TGP in zadnje razpoložljive projekcije emisij

V letu 2017 so bile projekcije osvežene. Glede na projekcije iz leta 2015 se niso bistveno spremenile in kažejo na to, da bodo obvezujoči nacionalni cilji po *Odločbi 406/2009/ES* doseženi in celo preseženi v celotnem obdobju 2013–2020⁴.

Največjo negotovost glede prihodnjih emisij predstavlja sektor promet. Narejena je bila analiza občutljivosti projekcij na vpliv tranzitnega prometa, poleg tega pa sta bila primerjana tudi scenarija izvajanja ukrepov prometne in okoljske politike v prometnem sektorju. Razpon med najvišjo in najnižjo projekcijo emisij TGP v prometu za leto 2020 znaša 25 %. Če upoštevamo projekcijo emisij iz prometa, ki predstavlja zgornjo mejo v analizi občutljivosti, ter emisije za ostale sektorje iz projekcije z obstoječimi ukrepi dobimo najbolj pesimističen scenarij. Tudi v tem, najbolj pesimističnem scenariju, skupne emisije TGP iz sektorja ESD v obdobju do 2020 ne presegajo ciljnih emisij.

Kljub temu je potrebno natančno spremljanje izvajanja ukrepov in gibanja emisij TGP v sektorju promet ter pripraviti analize in interpretacije povezav med njimi za nadgradnjo projekcij v podporo izvajanju podnebne politike v tem sektorju, saj so predlagani cilji po letu 2020 veliko bolj ambiciozni in zahtevajo aktivnosti za njihovo doseganje že pred letom 2020. S tem bodo doseženi nižji stroški implementacije v daljšem časovnem obdobju.

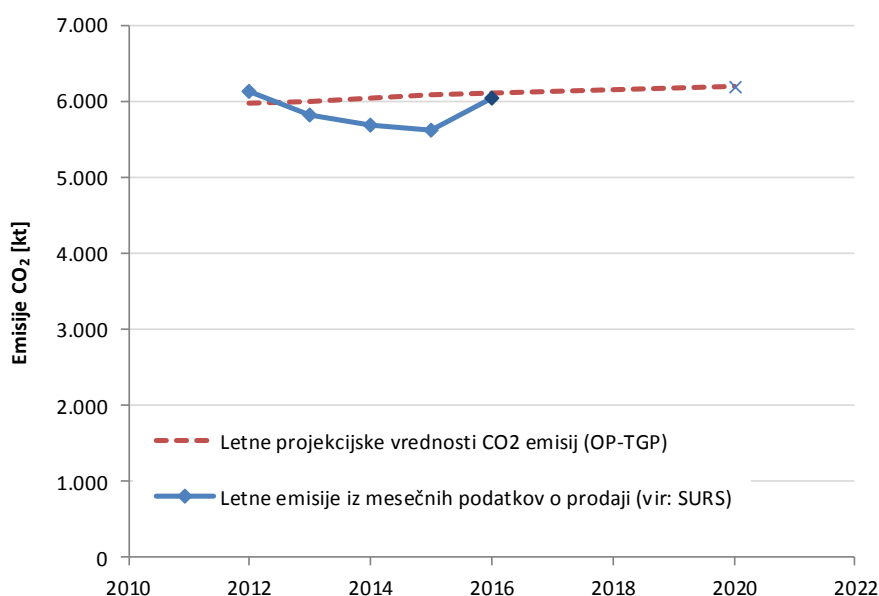
Slika 4: Gibanje emisij ESD in najnovejša projekcija emisij TGP, osvežena v letu 2017 (vir: IJS CEU)

⁴ Nacionalni cilji po Odločbi 406/2009/ES so že v izvedbenih aktih komisije izraženi tudi v absolutnih vrednostih (kt CO₂ ekv) po novi metodologiji. Kot je bilo ugotovljeno v Prvem poročilu o izvajanju OP TGP, revizija programa samo zaradi spremembe metodologije izračunavanja nacionalnih evidenc in projekcij ne bo potrebna. Potrebno je le indikativne sektorske cilje iz OP TGP prevesti v vrednosti po novi metodologiji z upoštevanjem sektorskih ciljev izraženih v odstotkih (relativne vrednosti), kot so navedeni v Tabeli 1 v OP TGP.

2.4 Prve ocene emisij TGP v letu 2016

Kazalec *Emisije iz zgorevanja motornega bencina in dizelskega goriva v tekočem letu* v letu 2016 kaže na to, da so se emisije prvič po letu 2012 opazno povečale. So sicer še vedno nekoliko pod projekcijskimi in upravičeno lahko pričakujemo, da bodo tudi skupne emisije pod letno ciljno vrednostjo za po Odločbi 406/2009/ES. Za ostale sektorje še ni prve ocene za leto 2016. Rast emisij TGP v sektorju promet za 7,4% se odrazi kot povečanje skupnih emisij neETS za 3,7%. Ocena je preliminarina.

Vendar pa se je trend gibanja emisij TGP iz prometa obrnil, emisije so se povečale za 7,4%, in skoraj izničile doseženo zmanjšanje za 8,4% v triletnem obdobju 2013 do 2015. Zato je potrebno okrepiti izvajanje ukrepov v tem sektorju. Zaradi višje gospodarske rasti in pod vplivom obsega tranzitnega prometa pričakujemo, da se bo rast nadaljevala.

Pripravil IJS-CEU

Slika 5: Primerjava letnih emisij CO₂ v prometu za leto 2016 na podlagi podatkov o prodanih količinah pogonskih goriv s projekcijo OP TGP (Vir: IJS-CEU)

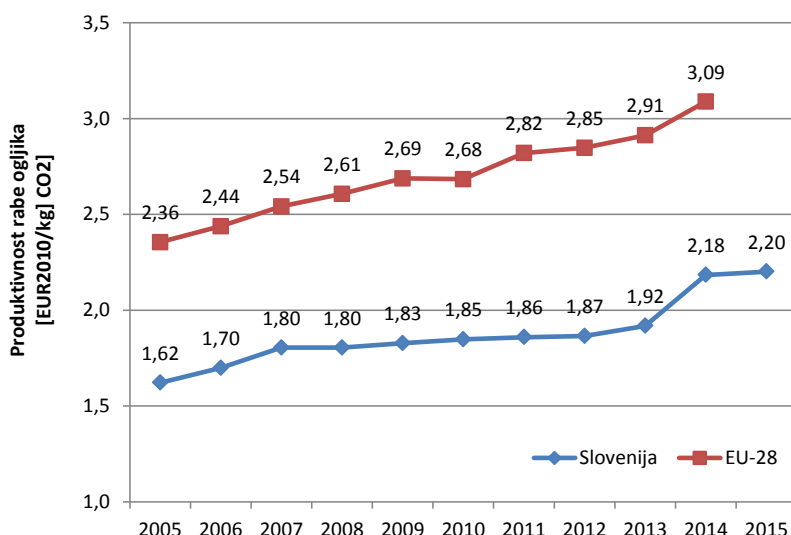
3 PREGLED IZVAJANJA UKREPOV

3.1 Zelena gospodarska rast

Cilj je podpreti prehod v gospodarstvo, katerega rast ne temelji na povečani rabi naravnih virov in energije, ampak z učinkovitostjo in inovacijami zmanjša emisije toplogrednih plinov, izboljša konkurenčnost ter spodbuja večjo varnost oskrbe z energijo.

STANJE

Za spremljanje okoljske učinkovitosti gospodarstva je v okviru OP TGP pripravljenih pet kazalcev. **Produktivnost rabe ogljika**, ki primerja gospodarsko rast z rastjo emisij TGP, se skozi leta izboljšuje, v obdobju 2005 do 2015 se je povečala za 36 %. V zadnjem letu 2015 pa je bilo izboljšanje zelo majhno in je posledica rasti bruto domačega proizvoda (BDP) ob zmerni rasti emisij TGP v tem letu. Napredek je prepočasen, saj se zaostanek glede na EU-28 v opazovanem obdobju praktično ni zmanjšal. Količinskega cilja Slovenija še nima zastavljenega, a je predvideno, da bo določen v okviru Strategije razvoja Slovenije v pripravi.

Slika 6: Produktivnost rabe ogljika v obdobju 2005 do 2015 v Sloveniji in EU-28

Subvencije, ki so v nasprotju z doseganjem cilja zmanjšanja emisij TGP, zelo vplivajo na stroške izvajanja OP TGP. Skozi leta se povečujejo, v letu 2015 ostajajo na ravni iz preteklih let. Spremenila pa se je njihova struktura: znatno so se povečala delna vračila trošarin za dizelsko gorivo za tovorna vozila, in sicer za 7 % v zadnjem letu, zmanjšale pa so se subvencije za proizvodnjo električne energije iz fosilnih goriv. S kazalcem **implicitna stopnja obdavčitve energije** opazujemo višino obdavčitve glede na porabljeno energijo. Ta se v zadnjih letih ne spreminja veliko in je nekoliko nad povprečjem EU, kar pripisujemo predvsem razliki v strukturi rabe energije: izrazito večjemu deležu goriv za pogon motornih vozil, ki so višje obdavčena od ostalih energentov. Vpliv na zaposlenost spremljamo s kazalcem **število zaposlenih v sektorju okoljskega blaga in storitev**, ki se je povečalo za 4,4 %. Sestavljeni kazalec Eurostat-a, s katerim opazujemo **eko-inovativno dejavnost**, kaže na to, da se je v letu 2015 Slovenija zelo približala povprečju EU-28, v daljšem obdobju pa vrednost za Slovenijo zelo niha glede na evropsko povprečje.

IZVAJANJE UKREPOV

Po sprejemu OP TGP je Vlada RS sprejela še naslednji programske in akcijske dokumente, ki vplivajo na izvajanje ukrepov za zmanjšanje emisij TGP na področju zelene gospodarske rasti:

- *Operativni program izvajanja Evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020 (OP EKP), 2015;*
- *Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo (OPZG) z Akcijskim načrtom izvajanja OPZG (ANi OPZG) in Načrtom aktivnosti ministrstev in vladnih služb (NAMVS) za leti 2015 in 2016.*

Ukrepe OP TGP pregledujemo skupaj z drugimi ukrepi, ki prispevajo k zmanjšanju emisij TGP iz zgoraj navedenih najnovejših strateških dokumentov, in z ukrepi, ki se izvajajo na podlagi veljavne zakonodaje. Podatki o izvajanju ukrepov so pridobljeni na podlagi odgovorov pristojnih ministrstev na vprašalnike in javno dostopnih virov.

Tabela 1: Pregled izvajanja ukrepov na področju zelene gospodarske rasti v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVOR-NOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Nepovratne finančne spodbude za raziskave in inovacije ter tržni prodor nizkoogljičnih tehnologij in izdelkov						
Spodbujanje raziskav in inovacij za prehod v NOD	OP TGP: NR-1 OP TGP: NR-2 OP EKP	<p>Finančne spodbude za raziskave in inovacije, ki se uporabljajo za doseganje ciljev v zvezi s podnebnimi spremembami, so načrtovane v okviru OP EKP, prednostne osi: <i>Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja v skladu s pametno specializacijo za večjo konkurenčnosti in ozelenitev gospodarstva</i> v višini 68,2 mio EUR sredstev. Ukrepi, usmerjeni v zmanjševanje emisij TGP, se izvajajo zlasti v okviru prednostnih naložb:</p> <p>002 <i>Raziskave in inovacijski procesi v velikih podjetjih;</i></p> <p>003 <i>Produktivne naložbe v velikih podjetjih v povezavi z nizkoogljičnim gospodarstvom;</i></p> <p>062 <i>Prenos tehnologije ter sodelovanje med univerzami in podjetji predvsem v korist MSP;</i></p> <p>063 <i>Podpora grozdom in poslovnim mrežam predvsem v korist MSP;</i></p> <p>064 <i>Raziskave in inovacijski procesi v MSP;</i></p> <p>065 <i>Raziskave in inovacijska infrastruktura, procesi, prenos tehnologije ter sodelovanje v podjetjih s poudarkom na nizkoogljičnem gospodarstvu.</i></p>	SVRK MGRT MIZŠ	<p>V letu 2016 in 2017 je MGRT izvedel razpis <i>Podpora strateškimi razvojnimi inovacijskim partnerstvom (SRIP)</i> na prioritarnih področjih <i>Strategije pametne specializacije</i> »S4« v višini 10,5 mio EUR.</p> <p>MGRT in MIZŠ sta v letu 2016 razpisala finančne spodbude v višini 12 oz. 55 mio EUR za raziskovalno-razvojne in inovacijske (RRI) dejavnosti v verigah in mrežah vrednosti, med drugim na naslednjih prednostnih področjih »S4«: <i>Pametna mesta in skupnosti, Pametne zgradbe in dom z lesno verigo, Mreže za prehod v krožno gospodarstvo, Trajnostna pridelava hrane, Mobilnost, Razvoj materialov</i>, in sicer za industrijske raziskave (TRL 3-4) in eksperimentalni razvoj (TRL 5-6) ter za proizvode in storitve (TRL 6-9)⁵.</p>	V letu 2017 so načrtovani naslednji razpisi: razpis MIZŠ za spodbujanje izvajanja raziskovalno-razvojnih projektov (TRL 3-6) v višini 36 mio EUR in razpis MGRT za spodbujanje RRI projektov (TRL 6-9) na prednostnih področjih »S4« v višini 59 mio EUR (kode: 002, 064, 065).	
Spodbujanje podjetništva za prehod v NOD	OP TGP: NR-3 OP EKP	<p>Finančne spodbude za razvoj podjetništva, ki se uporabljajo za cilje v zvezi s podnebnimi spremembami, so načrtovane v okviru OP EKP, prednostne osi: <i>Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast</i> v višini 86,4 mio EUR sredstev. Ukrepi, usmerjeni v zmanjševanje emisij TGP, se izvajajo zlasti v okviru prednostnih naložb:</p> <p>068 <i>Energetska učinkovitost in predstavitveni projekti v MSP ter podporni ukrepi;</i></p> <p>069 <i>Podpora okolju prijaznim proizvodnim procesom in učinkoviti rabi virov v MSP;</i></p> <p>071 <i>Razvoj in spodbujanje podjetij, specializiranih za storitve, ki prispevajo k nizkoogljičnemu gospodarstvu in odpornosti proti podnebnim spremembam.</i></p>	SVRK MGRT	<p>Slovenski podjetniški sklad je razpisal spodbude za rast podjetij na področju rabe lesa v višini 0,5 mio EUR.</p> <p>Slovenski regionalno razvojni sklad je razpisal spodbude za MSP v lesarstvu v višini 5,9 mio EUR.</p> <p>V letu 2017 je SPIRIT razpisal spodbude za vsaj 40 inovativnih RRI projektov, za razvoj novih ali izboljšanih proizvodov, procesov ali storitev, med drugimi na naslednjih prednostnih področjih »S4«: <i>Pametna mesta in skupnosti, Pametne zgradbe in dom z lesno verigo, Mreže za prehod v krožno gospodarstvo, Trajnostna pridelava hrane, Mobilnost, Razvoj materialov.</i></p>	V letu 2017 je načrtovani naslednji razpisi: MGRT bo razpisal nepovratne spodbude na področju vlaganj v snovno in energetsko učinkovitost za kooperative v višini 3 mio EUR in spodbude za rast podjetij na področju rabe lesa v višini 1 mio EUR.	
Demonstracijski projekti	OP TGP: NS-5 OP TGP: NI-5	<p>Finančne spodbude za demonstracijske projekte na področju stavb so predvidene v okviru OP EKP, prednostne osi <i>Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja</i>. Več informacij je podanih v poglavju <i>Stavbe</i>.</p> <p>Finančne spodbude za demonstracijske projekte na področju razvoja in testiranja inovacij v praksi so predvidene v okviru</p>	SVRK Mzi MGRT	<p>SPIRIT je razpisal spodbude za podporo raziskovalno-razvojnimi in inovacijskim dejavnostim za izvedbo pilotnih/demonstracijskih projektov podjetij na prednostnem področju »S4«: <i>Pametna mesta in skupnosti</i>, fokusnem področju</p>		

⁵ Po lestvici stopenj tehnološkega razvoja Evropskega združenja raziskovalnih in tehnološko razvojnih organizacij European Association of Research and Technology Organisations (EARTO).

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
		OP EKP, prednostne osi <i>Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja v skladu s pametno specializacijo za večjo konkurenčnosti in ozelenitev gospodarstva.</i>		<i>Pretvorba, distribucija in upravljanje energije</i> v višini 5 mio EUR.		
Davki in takse						
Okoljska dajatev za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida	ZVO	Okoljska dajatev se plačuje za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida za fosilna goriva, zlasti rabo za ogrevanje in v prometu. Višina dajatve je sorazmerna z emisijo CO ₂ v gorivu in daje cenovni signal, ki usmerja porabnike, ki niso vključeni v shemo trgovanja z emisijami. Ukrep je bil uveljavljen leta 1997. Od takrat so se večkrat spremenili nabor sektorjev in toplogrednih plinov za katere se dajatev plačuje, ter višina dajatve. V preteklosti je bila uveljavljena tudi shema oprostitev dajatve ob izvajanju ukrepov za zmanjšanje emisij TGP.		V letu 2016 je bila pripravljena novela <i>Uredbe o okoljski dajatvi za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida</i> (Uradni list RS, št. 22/16). Ukinjena je bila dajatev za emisije F-plinov. Ukinjena je bila oprostitvev plačila dajatve za zgorevanje goriva za utekočinjen naftni plin in zemeljski plin kot gorivo za pogon. Določbe glede oprostitev plačila dajatve so bile usklajene s pravili za državne pomoči. Višina dajatve se je 1.1.2015 povišala; znaša 17,3 EUR/EO.	Spremembe niso načrtovane.	
Projekt Zelena proračunska reforma (Izvedba procesov za oblikovanje in pospešitev izvajanja ukrepov na področjih: davkov in taks)	OP TGP: NORG-3a	Na področjih, ki so za zmanjševanje emisij TGP zelo pomembna, je priprava ukrepov zahtevnejša zaradi kompleksnosti področja, OP TGP načrtuje: nadgradnjo procesa sodelovanja deležnikov za pripravo ukrepov zmanjševanja emisij, oz. vzpostavitev strukturiranega procesa sodelovanja.		V pripravi je projekt <i>Zelena proračunska reforma</i> . V letu 2016 je bila oblikovana delovna skupina za zeleno proračunsko reformo, ki jo vodi Ministrstvo za finance. Ustanovljena je bila znotraj Okvirnega programa za prehod v zeleno gospodarstvo z namenom oblikovanja politik, instrumentov in ukrepov, ki bodo spodbujali hkraten razvoj trajnostnega in konkurenčnega gospodarstva. V izdelavi je bil zagonski elaborat projekta.	Vlada je potrdila začetek projekta <i>Zelena proračunska reforma</i> na podlagi zagonskega elaborata in imenovala delovno skupino za izvedbo projekta. Vladni projekt se bo osredotočil na pregled in analizo obstoječih davčnih olajšav, subvencij in drugih spodbud. V okviru projekta se bo ugotovilo, kateri izmed ukrepov imajo negativne in kateri pozitivne okoljske učinke, ter proučilo možnosti izboljšanja ali nadomestitve neučinkovitih ukrepov z drugimi. Na podlagi primerov dobrih praks, ki že obstajajo v Sloveniji in tujini, bodo vzorčno izvedene tudi konkretne spremembe, ki bodo dale zagon nadaljnjim. Prav tako bodo za vladno pripravljena priporočila glede prihodnjih odločitev na poti v zeleno gospodarstvo.	
Spodbujanje energetske učinkovitosti in izkoriščanja obnovljivih virov energije v okviru drugih davkov na energente	OP TGP: OS-3 AN OVE: 36	Ministrstvo za finance v kombinaciji z drugimi ukrepi, ki jih vodi Ministrstvo za infrastrukturo, vodi tako trošarinsko politiko, ki bo zagotavljala konkurenčnost obnovljivih virov energije (biomase in biogoriv) v primerjavi s fosilnimi energenti za ogrevanje. Obdavčevanje energije je eden izmed najpomembnejših instrumentov, ki jih ima država na voljo, da vpliva na končno ceno posameznih energentov in cenovna razmerja med njimi ter s tem na doseganje ciljev okoljske in energetske politike. Leta 2014 je bila odpravljena oprostitvev plačila trošarine za biogoriva, ki se primešavajo fosilnim gorivom.		Uveljavljena je bila sprememba <i>Zakona o trošarinah</i> . Novo je urejeno obračunavanje trošarine za naprave za samooskrbo z električno energijo, ki se obračunava samo za neto porabljeno električno energijo – sprememba s tem podpira razvoj OVE. Po novi ureditvi se trošarino za električno energijo obračunava glede na velikost odjema – večji odjemalci plačajo manj – kar ne podpira podnebno energetskih ciljev. Uvedena je bila nova ureditev oprostitev trošarine, ki ga podrobno ureja Pravilnik o	Nadaljnje spremembe so v pripravi v okviru projekta Zelena proračunska reforma.	

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
				pogojih in postopkih oprostitve trošarine za energetska intenzivna podjetja (Uradni list RS, št. 83/16). Sprememba je v nasprotju s cilji zmanjševanja emisij TGP.		
Postopno zmanjševanje subvencij fosilnim gorivom	OP TGP: OR-2 NORG-3	Ukrep OP TGP naslavlja širše področje subvencij, ki so v nasprotju s cilji zmanjševanja TGP. Cilj ukrepa je preprečevanje okolju škodljivih praks, ki so dolgoročno škodljive tudi za konkurenčnost poslovnih subjektov in družbe. Pomemben cilj ukrepa je tudi zmanjšanje stroškov za izvajanje OP TGP, saj vsako povečanje emisij zahteva dodatne ukrepe za zmanjševanje emisij in finančna sredstva zanje. Prehod je načrtovan postopno. Da bi zagotovili postopnost prehoda in ublažili potencialne kratkoročne negativne vplive na konkurenčnost proizvodnih subjektov, je ukrep dopolnjen s spodbudami za izboljšanje učinkovitosti rabe energije in zamenjavo goriv.		V pripravi so spremembe več pravilnikov o vračilu trošarine (za energente, ki se porabijo za pogon kmetijske in gozdarske mehanizacije, za industrijsko-komercialni namen, in za komercialni prevoz). Predvideno je, da se ohrani sedanja ureditev glede vračila trošarin.	Nadaljnje spremembe so v pripravi v okviru projekta <i>Zelena proračunska reforma</i> .	
Revizija okoljskih dajatev na področju odlaganja odpadkov	OP TGP: OR-3, OO-1	Glej poglavje <i>Drugi sektorji ESD: Industrija, odpadki, energetika</i>				
Zeleno javno naročanje in javno naročanje inovacij						
Razširitev in nadgradnja sistema zelenega javnega naročanja (ZeJN), vključno z uvajanjem javnega naročanja inovacij	OP TGP: OR-4, OS-13, OP-6 AN URE: J.1 AN OVE: 22, 34 OP EKP NAMVS	Cilj OP TGP je, da bodo na ravni države in lokalnih skupnosti sprejeti dodatni ukrepi za povečanje deleža zelenih javnih naročil na 50 %. Načrtovano je, da bo uveljavljen sistem razširjen na nove kategorije izdelkov za področje učinkovite rabe energije, v skladu z že potrjenimi programskimi dokumenti AN URE in na drugih področjih, v zvezi z zmanjšanjem emisij TGP. OP EKP načrtuje tudi podporo projektom komercializacije razvitih rešitev ter vstopu novih tehnologij na trg za pridobitev referenc preko javnih naročil za inovacije, pred-komercialnih javnih naročil in demonstracijskih projektov in sicer tudi v okviru tehnične pomoči. V sklopu <i>Načrta aktivnosti ministrstev in vladnih služb za prehod v zeleno gospodarstvo je 2015-2016 (NAMVS)</i> , je načrtovanih vrsta podpornih aktivnosti na področju ZeJN.	MJU MF	Po sklepu Vlade RS je bila imenovana medresorska delovna skupina za preново ureditve ZeJN, ki je pripravila izhodišča in predlog prenove <i>Uredbe o zelenem javnem naročanju</i> (EVA 2016-3130-0006), o katerem se je avgusta 2016 začela javna obravnava. ZeJN bo obvezno za več skupin predmetov (zdaj 12, po novem predvidoma 19) in se s predlogom razširja tudi na naslednje skupine: ulično razsvetljavo in prometno signalizacijo, vodne grelnike, vključeni bodo tudi tovarnjaki za zbiranje odpadkov, vodni grelniki ter oprema za zajem, obdelavo in prikaz slik.	Načrtovan je sprejem Uredbe. Predvidene systemske in podporne dejavnosti in poddejavnosti na področju ZeJN bodo določene v novem <i>Načrtu aktivnosti ministrstev in vladnih služb za prehod v zeleno gospodarstvo (NAMVS)</i> v pripravi. To so med drugim priprava vzorčne dokumentacije, zbirke podatkov o dobrih praksah, prenos znanja, redna usposabljanja in pomoč, pilotni projekti in natečaj z nagrado za najbolj inovativno zeleno javno naročilo, najbolj zelen naročnik.	
Označevanje in minimalni standardi za izdelke in naprave						
Energijsko in okoljsko označevanje in minimalni standardi za izdelke in naprave	OP TGP: OR-1 AN URE	Med obveščanje potrošnikov sodi tudi energijsko označevanje proizvodov. Pravne podlage za izvajanje ukrepa so opredeljene v <i>Energetskem zakonu (EZ-1)</i> , izhajajo pa iz <i>Direktive 2010/30/EU</i> . EZ-1 ureja tudi podlage za izvajanje <i>Direktive 2009/125/ES</i> . Podlage za uporabo in dodeljevanje znaka za okolje v Sloveniji pa so opredeljene v ZVO.	Mzi	Zahteve se v slovenski pravni red prenašajo neposredno z uredbami Evropske komisije. Energijsko označevanje proizvodov se uporablja tudi kot sestavni del zelenega javnega naročanja. Nadzor nad tem ukrepom izvajata Tržni inšpektorat RS in Inšpektorat RS za infrastrukturo.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa.	

PRIPOROČILA

Priporočilo

V pripravi je Strategija razvoja Slovenije (SRS), ki bo zelo pomembno vplivala na srednjeročno in dolgoročno doseganje ciljev, predvsem pa na stroške zmanjševanja emisij TGP. **Priporočamo se**, da Vlada RS oz. SVRK v **Strategiji razvoja Slovenije**, ki je v pripravi, podpre zmanjševanje emisij TGP oz. prehod v nizkoogljično družbo tako, da v SRS:

- vključi kot cilj izboljšanje produktivnosti rabe ogljika in določi tudi količinski cilj (torej manjše emisije na enoto proizvodnje);
- opredeli kot prednostno razvojno usmeritev prehod v krožno gospodarstvo, kar je ključno za dolgoročno zmanjševanje emisij TGP, saj imajo ukrepi krožnega gospodarstva in učinkovite rabe virov (uporaba nizkoogljičnih materialov, daljša življenjska doba - zagotavljanje kakovosti, ponovna uporaba in recikliranje idr.) celo večji razvojno/okoljski potencial od sedaj uveljavljenih ukrepov OP TGP;
- integracijo ciljev prehoda v nizkoogljično družbo v večsektorske politike, zlasti davčno politiko, politike izobraževanja, raziskav in inovacij, ter zagotovi osredotočenost in medsebojno podporo vseh politik, ki so komplementarne podnebni. Nadalje zagotavlja vključenost podnebnih ciljev v sektorske politike energetike, prometa, kmetijstva, ravnanja z odpadki in industrije.

Subvencije, ki so v nasprotju z doseganjem cilja zmanjšanja emisij TGP, zelo vplivajo na stroške izvajanja OP TGP. **Priporočamo se**, da MF pospeši aktivnosti v okviru projekta **Zelene proračunske reforme**. Zlasti je pomembno postopno zmanjševanje subvencij, ki so v nasprotju s cilji zmanjšanja TGP, ker so zaradi njih emisije večje in so za doseganje zastavljenih ciljev TGP potrebni dodatni ukrepi in finančna sredstva.

ZeJN se postopoma uveljavlja. **Priporočamo se**, da MJU, SVRK in MF izvedejo načrtovane sistemske in podporne dejavnosti za povečanje obsega **Zelenega javnega naročanja** in izboljšanje prakse na tem področju. Priporočamo se tudi, da se pripravi podlage in začne z izvajanjem zelenega javnega naročanja inovativnih izdelkov in storitev, skladno z načrtom v OP TGP in OP EKP. MOP priporočamo, da spremljanje OP TGP ukrepi s kazalcem za spremljanje izvajanja ZeJN.

Priporočamo se, da SVRK vseh ukrepov OP EKP, kjer je to relevantno, spremlja doseženo zmanjšanje emisij TGP (npr. tudi ukrepe iz prednostnih osi 1 in 3, namenjene podpori prehodu v nizkoogljično družbo, ki jih sedaj ne spremlja na ta način).

3.2 Stavbe

Cilj je zmanjšanje emisij TGP za 53 % do leta 2020 glede na leto 2005, za kar bo potrebna celovita energetska sanacija stavb in nadaljnja zamenjava kurilnega olja z nizkoogljičnimi viri energije. V prvi vrsti pa je to ukrep za hitro gospodarsko rast in izhod iz krize.

STANJE

V emisije na področju stavb so vključene emisije rabe goriv v gospodinjstvih z 8,1-odstotnim in iz rabe goriv v institucionalnem in komercialnem sektorju s 3,7-odstotnim deležem, skupaj so torej stavbe predstavljale 11,8-odstotni delež v skupnih emisijah TGP po Odločbi 406/2009/ES v letu 2015. Glede na leto 2005 so se zmanjšale za 46 %, glede na leto leta 2011 pa za skoraj 30 %. V letu 2015 je sicer prišlo do povečanja emisij za 8,5 %, a je razlog v izrazito toplem letu 2014.

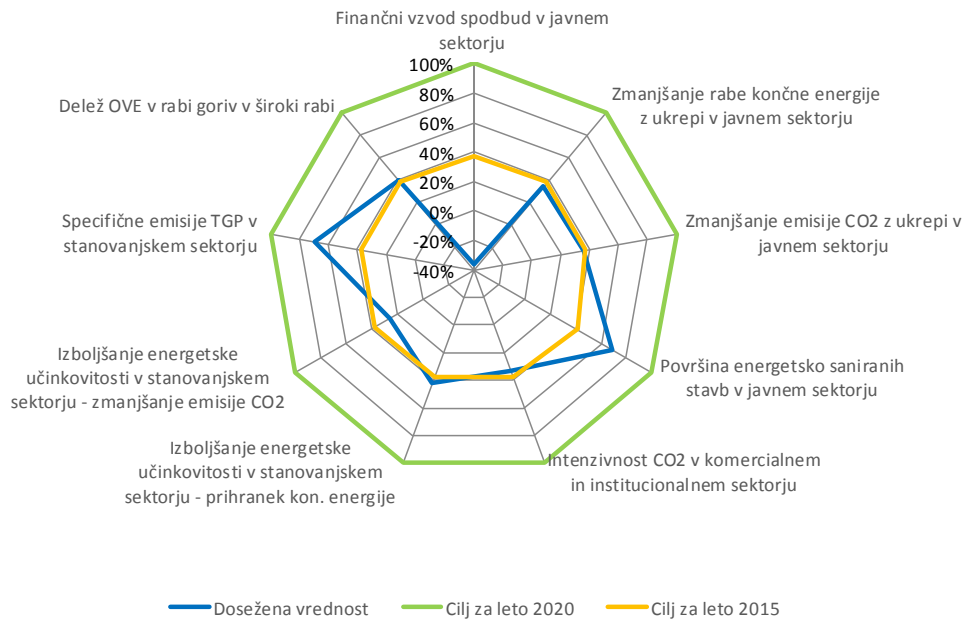
Dekompozicijska analiza, pripravljena v okviru projekta vzpostavitve spremljanja izvajanja OP TGP pripravljena leta 2014, je pokazala, da na zmanjšanje emisij najbolj vpliva zamenjava goriv z drugimi viri energije in izboljšave energetske učinkovitosti stavb (specifične rabe energije na enoto stanovanjske površine, ki so posledica tehničnih izboljšav in ravnanja uporabnikov), manjši pa je vpliv sprememb v površini stavbnega fonda, vremenskih razmer in strukture rabe fosilnih goriv.

Za doseganje ciljev OP TGP je torej bistvenega pomena spodbujanje ukrepov URE in izrabe OVE⁶, kar spremljamo z devetimi kazalci po naslednjih področjih: javni sektor, stanovanjski sektor ter splošnejši kazalci. Leta 2015 so štiri kazali na ugoden razvoj, vrednosti ostalih pa so zaostajale za letnimi indikativnimi ciljnim vrednostmi (Slika 7).

Kazalec **zmanjšanje emisije CO₂ v stavbah javnega sektorja** je leta 2015 prvič v opazovanem obdobju zaostajal za letnim ciljem, razlog je v tem, da se je spodbujanje ukrepov v okviru nove finančne perspektive za obdobje 2014–2020 začelo z zamikom. Kazalec **zmanjšanje emisije CO₂ v stanovanjskem sektorju** v letu 2015 zaostaja za indikativnim letnim ciljem za 21 %. Razlog je v manjšem obsegu nepovratnih sredstev Eko sklada, kot je bilo načrtovano v AN URE⁷. Neenakomerna dinamika spodbujanja naložb pa je tudi v nasprotju s cilji rasti in zaposlovanja, ki jih OP TGP zasleduje sočasno s cilji zmanjšanja emisij TGP. **Kritičen ostaja kazalec finančni vzvod spodbud v javnem sektorju**, saj je bilo treba leta 2015 za 1 evro investicije nameniti kar 64 evro centov nepovratnih sredstev, kar je bistveno višje od cilja OP TGP. Z enakim zneskom javnofinančnih sredstev za spodbude bi lahko spodbudili bistveno več investicij, v kolikor bi se energetske pogodbeništvu uveljavilo po načrtovani časovnici OP TGP oz. AN URE in tako pritegnilo v naložbe več zasebnega kapitala. Kazalec **površina energetske saniranih stavb** v javnem sektorju bolje sledi zastavljenim ciljem kot kazalca zmanjšanje emisije CO₂ in prihranki končne energije, kar kaže na to, da bo treba energetske prenovo stavb bolj usmerjati v celovite prenovne. Kazalci **intenzivnost CO₂ v komercialnem in institucionalnem sektorju, specifične emisije TGP v stanovanjskem sektorju in delež OVE v rabi goriv v široki rabi** kažejo na znatno izboljšanje od leta 2005 do 2015 in sledijo zastavljenim ciljem OP TGP, zlasti kot posledica zmanjšanja rabe tekočih goriv v široki rabi v obdobju 2005–2015 za 55 %.

⁶ Po podatkih SURS, *Ankete o porabi gospodinjstev* za leto 2015, se je v obdobju 2010–2014 znaten delež naložb v energetske prenovne stavb v gospodinjstvih izvajal s spodbudami Eko sklada (v večstanovanjskih stavbah 43–46 % in v enostanovanjskih stavbah 20–26 %, odvisno od ukrepa). Ocenjujemo, da v je javnem sektorju še večji delež energetskih prenov, ki se izvajajo s spodbudami v obliki nepovratnih sredstev.

⁷ *Akcijski načrt za energetske učinkovitost za obdobje 2014–2020*, Vlada RS, maj 2015 (AN URE).

Slika 7: Dosežene vrednosti kazalcev na področju stavb, prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu 2015 in glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazan je potreben napredka v obdobju 2012–2020, izražen v odstotkih. Negativna vrednost pomeni, da se je vrednost kazalca od leta 2012 poslabšala, torej da je šel razvoj v nasprotno smer od zelene. (Vir: IJS-CEU)

IZVAJANJE UKREPOV

Po sprejemu OP TGP so bili sprejeti naslednji programski in akcijski dokumenti, ki vplivajo na izvajanje ukrepov za zmanjšanje emisij TGP na področju stavb:

- *Dolgoročna strategija za spodbujanje naložb energetske prenove stavb (DSEPS)*, 2015, Vlada RS;
- *Nacionalni akcijski načrt za skoraj nič-energijske stavbe za obdobje do leta 2020 (AN sNES)*, 2015, Vlada RS;
- *Aksijski načrt za učinkovito rabo energije za obdobje 2014–2020 (AN URE)*, 2015, Vlada RS;
- *Operativni program izvajanja Evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020 (OP EKP)*, 2015, Vlada RS;
- *Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letih 2017 in 2018*, 2016, Vlada RS;
- *Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025 (ReNSP15–25)*, 2015, Državni zbor RS.

Ukrepe OP TGP pregledujemo skupaj z drugimi ukrepi zmanjševanja emisij toplogrednih plinov iz zgoraj navedenih najnovejših strateških dokumentov in ukrepi, ki se izvajajo na podlagi veljavne zakonodaje. S tem je pregled usklajen s pregledi ukrepov v okviru mednarodnega poročanja. V tabeli je predstavljeno izvajanje ukrepov v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018. Podatki so pridobljeni na podlagi odgovorov pristojnih ministrstev na vprašalnike in javno dostopnih virov.

Tabela 2: Pregled izvajanja ukrepov v stavbah v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Spodbujanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije v stavbah na splošno						
Spremembe in dopolnitve predpisov za energetska učinkovitost stavb	OP TGP: NS-1 AN URE: V.1	Predvidena je dopolnitev obstoječih predpisov (npr. PURES) z zahtevami za uvajanje skoraj ničenergijskih stavb in njihova nadgradnja glede zahtev za prenovo stavb, rabo OVE v stavbah in zmanjševanja izpustov TGP v življenjski dobi.	MOP MzI	MOP je konec leta 2015 objavil javni razpis za pripravo <i>Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o učinkoviti rabi energije (PURES-2)</i> in <i>Tehnične smernice za graditev TSG-1-004:2010 Učinkovita raba energije z rokom izdelave v letu 2016</i> . V opazovanem obdobju so bila opravljena 4 usposabljanja za redne preglede klimatskih sistemov.	Predvidena je dopolnitev PURES-2 in TSG-1-004:2010 URE s tehnično definicijo skoraj nič-energijske stavbe, na podlagi analize stroškovno optimalnih ravni minimalnih zahtev za energijsko učinkovitost stavb ter uskladitev metodologije in izračuna energijskih lastnosti stavb z evropsko klasifikacijo stavb in veljavnimi EPB standardi. Predpisa bosta sprejeta predvidoma v letu 2018. V letu 2017 sta predvidena pričetek izvajanja pregledov klimatskih sistemov in sprejem novega predpisa o pregledovanju ogrevalnih sistemov.	MOP, Portal energetika
					Priporočilo: Ključno je, da MOP zagotovi uveljavitev PURES-2 v zastavljenem časovnem roku.	
Podporna shema za prenovo stavbne kulturne dediščine	OP TGP: NS-6 AN URE: J.6 OP EKP	V okviru ukrepa bodo pripravljena merila za prenovo stavbne kulturne dediščine in drugih posebnih skupin stavb. Predvidena je izvedba demonstracijskih projektov, razvoj in uvajanje primernih tehnologij, vzpostavitev sheme finančne podpore in zagotovitev finančnih sredstev za obdobje 2014–2020.	MzI	MzI in MK sta pripravila in konec leta 2016 objavila <i>Smernice za energetska prenovo stavb kulturne dediščine</i> . Ravno tako je MzI konec leta 2016 objavil tudi povabilo k oddaji predlogov operacij za izvedbo demonstracijskih projektov celovite energetske prenove javnih stavb kulturne dediščine.	Za izvedbo demonstracijskih projektov sta v okviru OP EKP predvidena ca. 2 milijona evrov nepovratnih sredstev. Projekti morajo biti zaključeni najkasneje do konca septembra 2018.	MzI, Portal energetika, Projektna pisarna za energetska prenovo
					Opozorilo: Ukrep vzpostavitve sheme energetske prenove stavb kulturne dediščine se izvaja le deloma. Potrebno bo zagotoviti tudi ustrezne finančne spodbude.	Priporočilo: Priporočamo, da Eko sklad v sodelovanju z MzI pripravi merila za določanje upravičenih stroškov za ukrepe energetske prenove stavb kulturne dediščine in na tej podlagi izvede razpise za ta segment stavb. Priporočamo tudi, da MzI v okviru izvajanja OP EKP oblikuje ločene razpise oz. javne pozive za finančne spodbude za energetska prenovo stavb kulturne dediščine.

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Energetsko pogodbenišvo	OP TGP: OS-11 AN URE: H.1 OP EKP	Vzpostavljeno bo podporno okolje za izvedbo ukrepov energetskega pogodbenišva in spodbujanje izvajanja projektov energetskega pogodbenišva, še zlasti v okviru energetske prenove stavb javnega sektorja in znotraj tega osrednje oziroma ožje vlade. Predvidena sta tudi izvedba pilotnih projektov in usposabljanje.	MzI	<p>MzI in MF sta pripravila in konec leta 2014 objavila <i>Smernice za izvajanje ukrepov izboljšanja energetske učinkovitosti v stavbah javnega sektorja po principu energetskega pogodbenišva</i>. Leta 2016 so bili s podporo sredstev OP EKP odobreni trije pilotni projekti energetske prenove stavb po modelu energetskega pogodbenišva, in sicer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pilotni projekt ČŠOD Dom Bohinj kot pilotni projekt energetske prenove v skoraj ničenergijsko stavbo; • pilotni projekt objekta pravosodne in državne uprave v Šmarju pri Jelšah kot pilotni projekt energetske prenove stavbe z več upravljavci; • pilotni projekt energetske prenove stavb sodišč v Celju, Murski Soboti in Slovenj Gradcu kot pilotni projekt več sorodnih stavb s skupnim upravljavcem. <p>Z ukrepom je predvideno tudi usposabljanje potencialnih naročnikov za pripravo in vodenje projektov energetskega pogodbenišva ter tudi drugih akterjev na vseh ravneh, ki pa se trenutno še ne izvaja.</p> <p>Sredstva za razvoj modela javno-zasebnega partnerstva za energetske prenove stavb so načrtovana v okviru Tehnične pomoči za OP EKP, prednostne osi <i>Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja</i>.</p> <p>Na pobudo občin so se v več občinah (MO Ljubljana, 23 primorskih občin, konzorcij MO Novo mesto, MO Kranj in MO Celje) izvajali tudi projekti mednarodne tehnične pomoči ELENA, ki so podprti s sredstvi Evropske investicijske banke (EIB) ali Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD), za pripravo projektov energetske sanacije stavb, ki se bodo izvajali po modelu energetskega pogodbenišva.</p>	<p>Za izvedbo pilotnega projekta energetske prenove stavb sodišč je v okviru OP EKP predvidenih dobrih 560.000 evrov. Zneska kohezijskih sredstev za izvedbo ostalih dveh pilotnih projektov še nista znana.</p> <p>Glej tudi ukrepe: demonstracijski projekti (oznaka NS-5), projektna pisarna za energetske prenove javnih stavb (oznaka J.5), nepovratne investicijske finančne spodbude za energetske sanacije stavb v javnem sektorju, usmerjene v povečanje deleža projektov izvedenih z energetskega pogodbenišvom (oznaka NS-3), sheme povratnih sredstev za energetske učinkovitost v javnem sektorju (oznaka NS-2b) in finančne spodbude za energetske učinkovitost in rabo OVE v stanovanjskih stavbah (OS-7).</p> <p>V okviru OP EKP je načrtovanih tudi 50 milijonov evrov za finančne produkte, ki bodo učinkovito odpravljali ovire, povezane z nedelovanjem trga pogodbenišva in financiranjem izvedbe celovite energetske prenove javnih stavb.</p> <p>Ukrep uveljavljanja energetskega pogodbenišva bo nadgrajen v okviru prenove <i>Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenove stavb</i>.</p>	MzI, Portal energetika, Strokovne podlage in smernice MzI, Portal energetika, Projektna pisarna za energetske prenove Poročilo DSEPS, Osutek
Demonstracijski projekti	OP TGP: NS-5 AN URE: J.2 OP EKP	V okviru OP EKP je predvidena izvedba petih pilotnih projektov celovite energetske prenove različnih tipov stavb v javnem in stanovanjskem sektorju po merilih skoraj ničenergijske prenove (stavbe osrednje oz. ožje vlade, stavbe kulturne dediščine, večstanovanjske stavbe). Namen demonstracijskih projektov je, da vpeljujejo nova znanja in postopke pri izvajanju prenov. Preverja se primernost financiranja po modelu energetskega pogodbenišva.	MzI	<p>MzI je v letu 2016 potrdil tri pilotne projekte energetske prenove stavb po modelu energetskega pogodbenišva, ki so podrobneje opisani pri ukrepu energetskega pogodbenišva z oznako OS-11.</p> <p>Decembra 2016 je bilo objavljeno tudi povabilo k oddaji predlogov operacij za izvedbo pilotnega projekta energetske prenove stavbe kulturne dediščine. Glej tudi ukrep podporne shema za prenovo stavbne kulturne dediščine z oznako NS-6.</p> <p>Vsebina petega pilotnega projekta še ni določena.</p>	<p>Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa.</p> <p>Priporočilo: Nadaljnje pilotne projekte bo vsebinsko opredelila novela DSEPS. Potrebni so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pilotni projekti celovite energetske prenove večstanovanjske stavbe po merilih skoraj ničenergijske prenove, po možnosti po modelu energetskega pogodbenišva. - projekti za testiranje novih finančnih instrumentov s področja kapitalskih vlaganj, ki jih novela DSEPS načrtuje. 	MzI, Portal energetika, Projektna pisarna za energetske prenove Poročilo DSEPS, Osutek

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Informiranje in ozaveščanje za zmanjšanje izpustov TGP v stavbah	OP TGP: OS-15 AN URE: H.3 OP EKP	Ukrep je usmerjen v informiranje in ozaveščanje o pomembnosti in možnih ukrepih za zmanjšanje izpustov TGP v stavbah različnih ciljnih skupin (gospodinjstva, javni sektor, mala in srednja podjetja), vključno s pripravo in izvedbo informativnih in ozaveščevalnih programov s področja ukrepov URE in rabe OVE v stavbah.	MzI MOP	Ukrep se izvaja (Portal Trajnostna energija, Portal Energetika, projekti, podprti s sredstvi Podnebnega sklada, aktivnosti v okviru mednarodnih projektov). Glej tudi horizontalne ukrepe na področju informiranja/izobraževanja v poglavju 3.7. Sistematičnega spremljanja učinkov in načrtovanja informativnih in ozaveščevalnih dejavnosti ni.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa. Priporočilo: Potrebno je zagotoviti usklajeno in ciljno usmerjeno ozaveščanje in informiranje ter sistematično spremljanje doseženih učinkov.	-
Izdelava trajnostnih kriterijev za stavbe	AN URE: J.7	Predvidena je priprava trajnostnih kriterijev kot instrumenta za odločanje oz. presoje ekonomskih, okoljskih in družbenih vplivov gradnje in prenove stavb, še posebej javnih stavb. Poudarek je tudi na upoštevanju okoljskih učinkov v življenjski dobi stavb.	MOP MzI	MOP je v sredini leta 2016 oddal javno naročilo za pripravo <i>Pregleda sistemov trajnostnih kriterijev s predlogom prenosa</i> .	Strokovne podlage za prenos trajnostnih kriterijev bodo pripravljene v sredini leta 2017. V obdobju 2017-2018 je načrtovan prenos v <i>Uredbo o ZeJN, Priloga 7: Temeljne okoljske zahteve za stavbe</i> . Priporočilo: Potrebno bo zagotoviti tudi stalno dopolnjevanje trajnostnih kriterijev za stavbe.	Portal enarocanje, MOP
Spodbujanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije v stavbah v gospodinjstvih						
Shema podpor za proizvodnjo toplote iz OVE	OP TGP: OS-4 AN URE: G.2	Vzpostavljena bo shema podpor za proizvodnjo toplote iz OVE. Pravne podlage za shemo so opredeljene v EZ-1.	MzI	Opozorilo: Ukrep se ne izvaja.	Priporočilo: Potrebno je zagotoviti izvedbo ukrepa.	-
Shema pomoči za učinkovito rabo energije v gospodinjstvih za ranljive skupine prebivalstva	OP TGP: OS-6 AN URE: G.3 OP EKP	Predvideno je izvajanje ukrepov za energetske sanacije v gospodinjstvih, ki imajo težave z energetske revščino. Ukrepi so namenjeni tako investicijam kot tudi svetovanju in spremembi vedenjskih navad.	MzI Eko sklad ENSVET MOP	Socialno šibki občani so bili pri razpisih Eko sklada za dodeljevanje subvencij za energetske sanacije večstanovanjskih stavb upravičeni do spodbude v višini 100 % priznanih stroškov naložbe. Do začetka leta 2017 je potekal projekt <i>REACH</i> (partner društvo FOCUS), v okviru katerega je bilo energetske svetovanje izvedeno v 410 socialno šibkejših gospodinjstvih v Zasavju in Pomurju. Eko sklad je jeseni 2016 v okviru mreže ENSVET vzpostavil projekt AERO (zmanjševanje energetske revščine – asistenca energetske revnim občanom), ki je deloma podprt tudi s sredstvi Sklada za podnebne spremembe. Izvedenih je bilo 5 obiskov energetskih svetovalcev na domu.	Iz Sklada za podnebne spremembe ima Eko sklad za svetovanje o ukrepih URE in nakup blaga socialno šibkim gospodinjstvom za reševanje energetske revščine preko ENSVET v obdobju 2017–2018 predvidenih 150.000 evrov. Podpora naložbam in svetovanju ter ukrepom za spremembe vedenjskih navad v okviru energetske sanacije gospodinjstev, ki se soočajo z energetske revščino, je predvidena tudi v OP EKP. Za izvedbo ukrepov v 500 gospodinjstvih z nizkimi prihodi je za celotno obdobje (do leta 2020) predvidenih 5 milijonov evrov sredstev. Priporočilo: Ukrep bo nadgrajen v okviru prenove Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenove stavb. Svetovanje in druga izvedbena pomoč bo posebej naslovila ovire, s katerimi se ta ciljna skupina sooča (dostop do informacij, večšine za izvedbo ukrepov ipd.), in se bo kar najbolj naslonila na izkušnje pri nudenju pomoči tej ciljni skupini na drugih področjih.	MzI – Poročanje o izvajanju AN URE 2020 za leto 2015 Projekt REACH (http://focus.si/wp-content/uploads/2017/01/Tkalec_Projekt-REACH_19012017.pdf) Eko sklad, Poslovna politika Eko sklada v obdobju od 2016 do 2020 Eko sklad, Katarina Kafadar

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Finančne spodbude za energetska učinkovitost in rabo OVE v stanovanjskih stavbah	OP TGP: OS-7 AN URE: G.1, G.2 OP EKP AN OVE	<p>Glavni ukrep za večjo energetska učinkovitost in rabo OVE v gospodinjstvih so finančne spodbude, ki jih naložbam v eno- in dvostanovanjskih stavbah od leta 2008, v večstanovanjskih stavbah pa od leta 2009 dodeljuje Eko sklad.</p> <p>Ukrep je z vključitvijo sredstev v okviru OP EKP nadgrajen z demonstracijskimi projekti energetske prenove večstanovanjskih stavb zasebnega in javnega sektorja v okviru energetskega pogodbeništvu, demonstracijskimi projekti celovite energetske prenove večstanovanjskih stavb po merilih skoraj ničenergijske prenove in energetska prenovo stavb v okviru celostnih teritorialnih naložb (CTN) v izbranih urbanih mestnih območjih.</p>	MzI MOP Eko sklad	<p>Od leta 2014 se nepovratna sredstva Eko sklada financirajo iz dveh virov: iz prispevka na rabo energije za povečanje energetske učinkovitosti in Sklada za podnebne spremembe. Leta 2015 je bilo za izvajanje ukrepov URE in OVE izplačanih 17,6, leta 2016 pa 21,2 milijonov evrov. Leta 2016 se je znesek izplačanih sredstev prvič po letu 2013 povečal, vendar še vedno zaostaja tako za 24,7 milijoni evrov iz leta 2013 kot tudi za načrtovanim v AN URE.</p> <p>Marca 2017 je Združenje mestnih občin Slovenije (ZMOS) objavilo povabilo k oddaji vlog za sofinanciranje energetske prenove stanovanjskih stavb v nad 75-odstotni javni lasti v okviru izvajanja celostnih teritorialnih naložb v OP EKP. Razpisi za izvedbo demonstracijskih projektov še niso bili objavljeni. Glej tudi ukrep demonstracijski projekti z oznako NS-5.</p>	<p>V letu 2017 ima Eko sklad za izvedbo ukrepov URE in OVE v stanovanjskih stavbah na letni ravni predvidenih do 33 milijonov evrov (27 milijonov evrov iz prispevka in do 6 iz Sklada za podnebne spremembe), v letu 2018 pa do 44 milijonov evrov (28 milijonov evrov iz prispevka in do 16 iz Sklada za podnebne spremembe).</p> <p>Za sofinanciranje energetske prenove stanovanjskih stavb v okviru CTN je predvidenih 11,8 milijonov evrov sredstev iz Kohezijskega sklada. Projekti morajo biti zaključeni v dveh letih po podpisu pogodbe oz. najkasneje do konca leta 2023.</p> <p>Ukrep bo nadgrajen v okviru prenove <i>Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenove stavb</i>.</p> <p>Priporočilo: Letni znesek izplačanih nepovratnih sredstev Eko sklada zaostaja za načrtovanim v AN URE. Zagotoviti je potrebno čim bolj enakomerno izvajanje načrtovanih ukrepov v načrtovanem obsegu, analizirati ovire za izvajanje ukrepov v gospodinjstvih in okrepiti spremljajoče programe informiranja in ozaveščanja. Ukrep je potrebno dopolniti s primernimi finančnimi produkti.</p> <p>Priporočamo tudi, da Eko sklad podpre do leta 2020 najmanj 33 ktOE dodatne proizvodnje toplote in hladu iz OVE v gospodinjstvih, skladno s predlogom prenove AN OVE.</p> <p>Čim prej je potrebno začeti z izvajanjem demonstracijskih projektov, financiranih v okviru OP EKP.</p>	<p>MzI – Poročanje o izvajanju AN URE 2020 za leto 2015</p> <p>MzI, Portal energetika, Projektna pisarna za energetska prenove</p> <p>Eko sklad, Poslovna politika Eko sklada v obdobju od 2016 do 2020</p> <p>Odlok o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letih 2017 in 2018 (Ur. l. RS, št. 84/16), priloga Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letih 2017 in 2018</p>
Instrumenti za financiranje prenove v stavbah z več lastniki	OP TGP: OS-8 AN URE: H.7	Ukrep je usmerjen v spremembo predpisov s področja stvarnega prava, stanovanjske zakonodaje in zakonodaje s področja poslovnih prostorov, ki urejajo odločanje (o prenovi, zadolževanju) v stavbah z več lastniki.	MOP	Leta 2015 je bila sprejeta <i>Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015-2025 (ReNSP15–25; Ur. l. RS, št. 92/15)</i> , ki bo podlaga za spremembo predpisov stanovanjske zakonodaje v prihodnjih letih.	<p>Akcijski načrt sprejete Resolucije predvideva ukrepe, znotraj katerih bodo ministrstva, pristojna za pravosodje, finance in stanovanja, lahko aktivno poiskala načine reševanja problema pridobivanja soglasja za izvedbo in kreditiranja projektov energetske prenove večstanovanjskih stavb.</p> <p>Priporočilo: Priporočamo izvedbo načrtovanih ukrepov.</p>	Poročilo DSEPS, Osnutek

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Obvezna delitev in obračun stroškov za toploto v večstanovanjskih stavbah	OP TGP: OS-9 AN URE: G.4	Ukrep uvaja obvezno delitev in obračun stroškov za toploto glede na dejansko rabo v večstanovanjskih in drugih stavbah z najmanj štirimi posameznimi deli, ki se oskrbujejo s toploto iz skupnega sistema ogrevanja.	MzI	Delitev in obračun stroškov za toploto sta postala obvezna s 1. oktobrom 2011. Podatkov o tem, ali je bil ukrep ustrezno in v celoti izveden, ni. Leta 2015 je bil sprejet nov <i>Pravilnik o načinu delitve in obračunu stroškov za toploto v stanovanjskih in drugih stavbah z več posameznimi deli</i> (Ur. l. RS, št. 82/15), ki odpravlja nekatere anomalije, ki so bile opažene pri izvajanju starega pravilnika iz leta 2010. Septembra 2016 je bil nato sprejet še <i>Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika iz leta 2015</i> (Ur. l. RS, št. 61/16), ki zagotavlja pravičnejšo delitev stroškov in spodbuja lastnike k izvajanju ukrepov URE.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa.	MzI – Poročanje o izvajanju AN URE 2020 za leto 2015 MzI, Portal energetika, Pravilnik o načinu delitve in obračunu stroškov za toploto v stanovanjskih in drugih stavbah z več posameznimi deli
Energetsko svetovalna mreža za občane – ENSVET	OP TGP: OS-10 AN URE: G.5	Mreža energetske svetovalnih pisarn ENSVET, ki je aktivna že od leta 1993, zagotavlja občanom neodvisno energetske svetovalne ter informacijske, izobraževalne in ozaveščevalne aktivnosti za promocijo ukrepov učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije v lokalnem okolju. Sodeluje tudi v okviru sheme pomoči za učinkovito rabo energije v gospodinjstvih za ranljive skupine prebivalstva. AN URE načrtuje vzpostavitev delovanja mobilnih enot ENSVET.	MzI Eko sklad	Izvajanje programa je do konca leta 2014 vodil Gradbeni inštitut ZRMK, v drugi polovici leta 2015 pa je vodenje in organizacijo svetovanja, tudi v skladu z <i>Energetskim zakonom</i> , prevzel Eko sklad. Leta 2016 je v 49 pisarnah mreže ENSVET delovalo 70 usposobljenih neodvisnih energetskih svetovalcev, ki so realizirali 7.530 aktivnosti (nasveti s pisnim poročilom, e-nasveti, članki, RTV prispevki, predavanja, šole itd.). Svetovalci so na terenu tudi obiskali in ocenili kakovost izvedbe 41 projektov podprtih z nepovratnimi sredstvi Eko sklada. Vzpostavljen je bil tudi spletni portal www.ensvet.si . Sodelovanje v okviru sheme pomoči za ranljive skupine je opisano pri istoimenskem ukrepu z oznako OS-6. Leta 2015 je bilo opravljenih 4.321, leta 2016 pa 5.746 nasvetov s pisnim poročilom. Ciljna vrednost krepko zaostaja za letnim programom dela, ki je predvideval 8.000 nasvetov na osnovi neposrednega razgovora. .	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa. Letni program dela za leto 2017 predvideva 8.000 nasvetov na osnovi neposrednega razgovora. Ta normativ se bo na letni ravni povečeval, z namenom doseganja zastavljenega cilja 10.000 nasvetov v letu 2020. Predvidena je nadgradnja ukrepa v okviru prenove <i>Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenove stavb</i> . Priporočilo: V okviru načrtovane nadgradnje ENSVET so potrebne zlasti naslednje izboljšave: za večjo prepoznavnost mreže ENSVET je potrebno okrepiti njeno promocijo v javnosti, za boljšo dostopnost do energetskega svetovanja je potrebno vzpostaviti načrtovano mobilno informacijsko enoto ENSVET, pripraviti je potrebno informacijska gradiva. Delovanje mreže ENSVET je smiselno okrepiti z novimi dodatnimi svetovalnimi storitvami, zlasti v podporo izvedbi ukrepov v večstanovanjskih stavbah. Storitve je potrebno razviti in pripraviti dodatna usposabljanja svetovalcev. Smiselno je nadgrajevati tudi redna usposabljanja energetskih svetovalcev.	MzI – Poročanje o izvajanju AN URE 2020 za leto 2015 Eko sklad, Katarina Kafadar
Sheme povratnih sredstev za energetske učinkovitost v gospodinjstvih: posojila Eko sklada in spodbude drugih ponudnikov zelenih posojil za stanovanjski sektor	OP TGP: NS-2a AN URE: G.1, G.2	Eko sklad spodbuja okoljske naložbe v gospodinjstvih s posojili z ugodno obrestno mero. Za energetske prenove stanovanjskih stavb je mogoče pridobiti tudi posojila nekaterih drugih ponudnikov.	MOP Eko sklad Poslovne banke	Ukrep se izvaja. V letu 2015 je bilo v tem sektorju dodeljenih za tretjino manj posojil Eko sklada. Za prenovo stanovanjskih stavb je mogoče pridobiti tudi posojila lokalnih skupnosti (npr. Javni stanovanjski sklad MOL) in posojila bank (preko sheme SID banke). Glej tudi večsektorske ukrepe v poglavju 3.6.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa. Eko sklad bo v letu 2017 predvidoma razpisal za 30 milijonov evrov kreditnih sredstev oz. še več, v koliko bo dovolj razpoložljivih sredstev in potreb po kreditih. V večstanovanjskih stavbah bi pridobivanje posojil olajšala garancijska shema. Glej tudi ukrep Vzpostavitev garancijske sheme z oznako H.9.	Poročilo DSEPS, Osnutek Eko sklad, Letno poročilo za leto 2015, Letno poročilo za leto 2016, Poslovni in finančni načrt Eko sklada za leto 2017

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Delitev spodbud med lastnike in najemnike v večstanovanjskih stavbah	AN URE: H.8	Predvidena je vzpostavitev možnosti delitve koristi ukrepov energetske učinkovitosti med lastnike in najemnike v večstanovanjskih stavbah.	Mzl MOP	Opozorilo: Ukrep se ne izvaja.	Priporočilo: Potrebno je zagotoviti izvedbo ukrepa.	-
Vzpostavitev garancijske sheme	AN URE: H.9	Vzpostavljena bo garancijska shema, ki bo omogočala zavarovanje kreditov, najetih v okviru rezervnega sklada večstanovanjske stavbe.	MF Mzl MOP	Opozorilo: Ukrep se ne izvaja.	Predvidena je nadgradnja ukrepa v okviru prenove <i>Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenove stavb.</i> Priporočilo: Potrebno je zagotoviti izvedbo ukrepa.	-
Spodbujanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije v stavbah javnega sektorja						
Upravljanje z energijo v javnem sektorju	OP TGP: OS-12 AN URE: J.3	Upravljanje z energijo v javnem sektorju uvaja Energetski zakon. Skladno z <i>Uredbo o upravljanju z energijo v javnem sektorju</i> je upravljanje z energijo sestavljeno iz energetskega knjigovodstva, izvajanja ukrepov URE in rabe OVE ter poročanja o stroških energije in izvajanju ukrepov.	Mzl	Leta 2016 je bila sprejeta <i>Uredba o upravljanju z energijo v javnem sektorju</i> (Ur. l. RS, št. 52/16). Sistem upravljanja z energijo je obvezen za stavbe z uporabno površino več kot 250 m ² , ki so v uporabi države, samoupravnih lokalnih skupnosti ali državnih organov, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija ali lokalna skupnost. Uredba določa tudi minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti stavb, ki jih z nakupom ali najemom na novo pridobijo v uporabo organi državne uprave. V letu 2016 je Mzl začel z izgradnjo registra, in bo prvi fazi, v letu 2017, vzpostavil sistem energetskega knjigovodstva za stavbe javnega sektorja za poročanje zavezancev.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa. V skladu z uredbo morajo zavezanci sistem upravljanja z energijo vzpostaviti najkasneje do konca leta 2017. Informatizirano zbirko energetskega knjigovodstva, kamor morajo zavezanci vnašati svoje podatke najmanj enkrat letno, mora ministrstvo, pristojno za energijo, vzpostaviti do sredine leta 2017. Podrobnosti o spremljanju izvajanja ukrepa uredba ne določa. Priporočilo: Mzl priporočamo, da nadgradi <i>Uredbo o upravljanju z energijo v javnem sektorju</i> in sistem upravljanja z energijo v javnem sektorju tako, da skladno z zahtevami EZ-1 zagotovi stalen proces spremljanja rabe energije in izvajanja ukrepov v javnem sektorju, in zagotovi ustrezno organiziranost, vključno z imenovanjem energetskega managerjev, usposabljanje, in vzpostavitev procesov stalnih izboljšav. Mzl DE priporočamo pripravo navodil za izvajanje energetskega knjigovodstva, vključno z navodili za ustrezno poročanje zavezancev o rabi energije, izvajanju ukrepov za povečanje energetske učinkovitosti in s tem povezanimi stroški.	Uredba o upravljanju z energijo v javnem sektorju
Sheme povratnih sredstev za energetske učinkovitost v javnem sektorju	OP TGP: NS-2b AN URE: J.2	Eko sklad spodbuja okoljske naložbe v javnem sektorju s posojili z ugodno obrestno mero. Ukrep predvideva pridobitev finančnih sredstev za delovanje sheme tudi iz sredstev mednarodnih finančnih institucij. Predvidena je povezava s spodbudami za uveljavitev energetskega pogodbenišтва.	MOP Eko sklad	Ukrep se izvaja. Ločeni podatki o odobrenih posojilih Eko sklada za javni sektor niso razpoložljivi. Glej tudi večsektorske ukrepe v poglavju 3.6.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa.	Poročilo DSEPS, Osutek

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Nepovratne investicijske finančne spodbude za energetska sanacija stavb v javnem sektorju, usmerjene v povečanje deleža projektov izvedenih z energetskim pogodbeništvom	OP TGP: NS-3 AN URE: J.2	Ukrep se v obdobju 2014–2020 nadaljuje s financiranjem v okviru OP EKP. Predvidena je energetska prenova stavb javnega sektorja, ki so v lasti in rabi neposrednih in posrednih proračunskih uporabnikov ter občin, izvedba projektov energetske sanacije stavb javnega sektorja v okviru energetskega pogodbenišтва, leta 2014 naj bi bilo 25 %, leta 2020 pa 80 % vseh finančnih podpor za energetska sanacija javnih stavb usmerjenih v spodbujanje energetskega pogodbenišтва, in izvedba demonstracijskih projektov celovite energetske obnove različnih tipov stavb javnega sektorja po merilih skoraj ničenergijske prenove, kjer bo to mogoče (stavbe osrednje oz. ožje vlade, stavbe kulturne dediščine).	MzI Eko sklad	Leta 2015 so bili končani še zadnji projekti energetske prenove javnih stavb, ki so bili financirani v okviru OP ROPI. MzI je leta 2016 razpisal nepovratne finančne spodbude iz sredstev Kohezijskega sklada za celovito energetska prenova stavb v skupni višini 10,6 milijonov evrov. Prve pogodbe za sofinanciranje projektov bodo sklenjene v letu 2017, konec črpanja sredstev pa je predviden v drugi polovici leta 2018. Nepovratna sredstva za javni sektor je leta 2016 ponovno razpisal tudi Eko sklad, in sicer je pol milijona evrov namenjenih za energetska prenova stavb, ki so v upravljanju Ministrstva za obrambo, projekti morajo biti končani v treh letih po podpisu pogodbe, 6 milijonov evrov pa je namenjenih občinam za nove naložbe v gradnjo skoraj ničenergijskih stavb splošnega družbenega pomena, v tem primeru morajo biti projekti končani v dveh letih po podpisu pogodbe. Nepovratna sredstva se v obeh primerih zagotavljajo iz prispevka na rabo energije za povečanje energetske učinkovitosti.	Leta 2017 je MzI ponovno razpisal nepovratne finančne spodbude iz sredstev Kohezijskega sklada za celovito energetska prenova stavb v lasti občin v skupni višini 17,6 milijonov evrov. Podobno kot pri razpisu iz leta 2016, je tudi tukaj konec črpanja sredstev predviden v drugi polovici leta 2018. Sredstva lastne udeležbe lahko zagotovijo upravičenci sami ali pa v kombinaciji z zasebnim partnerjem v primeru energetskega pogodbenišтва. MzI je leta 2017 povabil tudi k oddaji vlog za sofinanciranje energetske prenove stavb širšega javnega sektorja v lasti države v skupni višini sredstev 14,1 milijonov evrov, in za stavbe ožjega javnega sektorja v višini 7,6 milijona evrov, oboje v okviru izvajanja OP EPK in financirano iz sredstev Kohezijskega sklada. Projekti morajo biti zaključeni do konca septembra 2019. Za nadgradnjo ukrepa glej tudi ukrepa energetskega pogodbenišтва z oznako OS-11 in demonstracijskih projektov z oznako NS-5.	MzI – Poročanje o izvajanju AN URE 2020 za leto 2015 MzI, Portal energetika, Projektna pisarna za energetska prenova Eko sklad
Zagotavljanje kakovosti projektov energetske sanacije stavb v javnem sektorju	OP TGP: NS-4 AN URE: J.2 DSEPS	Ukrep zagotavljanja kakovosti naj bi se izvajal na vseh ravneh priprave in izvedbe projektov energetske sanacije stavb v javnem sektorju. Predvideni instrumenti obsegajo: zagotavljanje meril kakovosti v javnem naročanju, uvajanje sistemov za upravljanje energije, programe usposabljanja, uveljavljanje nacionalnih ali mednarodnih standardov kakovosti tako za vgrajeno opremo kot tudi za inštalaterje oziroma monterje, razvoj standardov kakovosti za storitve kot je energetska pogodbeništvom in uvajanje certificiranja izvajalcev in procesov. V Sloveniji je uveljavljeno zagotavljanje kakovosti na ravni proizvodov. V okviru <i>Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenove stavb (DSEPS)</i> je načrtovana vzpostavitev sistema upravljanja kakovosti na vseh ravneh priprave in izvedbe projektov. Po DSEPS in AN URE je zagotavljanje kakovosti na področju učinkovite rabe energije v državnih stavbah ena od nalog Projektna pisarne za energetska prenova javnih stavb	MzI Projektna pisarna	Opozorilo: Ukrep se še ne izvaja.	Predvidena je nadgradnja ukrepa v okviru prenove <i>Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenove stavb</i> . Priporočilo: Priporočamo MzI, da: - izpelje strukturiran proces sodelovanja deležnikov pri oblikovanju in vzpostavitvi celovitega sistema zagotavljanja kakovosti energetske prenove stavb, v katerem bodo med drugimi vključeni: naročniki prenove, izvajalci prenov, proizvajalci opreme, zbornice (GZS, IZS, OZS), strokovnjaki idr.; - okrepi usposabljanja oseb, odgovornih za energetska prenova, na vseh ravneh priprave in izvedbe projekta. (naročniki, ponudniki, pospeševalci, izvajalci meritev in verifikacije prihrankov idr.); - uvede certificiranje izvajalcev in procesov; - poveže ukrep z vzpostavljanjem trajnostnih kriterijev za stavbe (Glej ukrep <i>Izdelava trajnostnih kriterijev za stavbe z oznako J.7</i>).	MzI, Portal energetika, Projektna pisarna za energetska prenova Poročilo DSEPS, Osnutek

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Projektna pisarna za energetsko prenavo javnih stavb	AN URE: J.5 AN OVE	<p>Pisarna nudi podporno okolje pri pripravi ustrezne investicijske dokumentacije, strokovno podporo posredniškimi in izvajalskim organom ter drugim deležnikom pri prenovi. Vodi evidenco javnih stavb ožjega javnega sektorja, ki bodo energetske prenovljene, ter spremlja in izvaja kontrolo nad operacijami. Eden izmed informacijskih ciljev je tudi prenos znanja in izkušenj pri naložbah v prenavo stavb med različnimi segmenti javne uprave.</p> <p>Projektna pisarna je načrtovana in tudi sofinancirana okviru Tehnične pomoči za OP EKP, prednostne osi <i>Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja</i>.</p>	MzI	<p>MzI je oktobra 2015 vzpostavil projektno pisarno za energetsko prenavo stavb, ki je začela leta 2016 operativno izvajati projekt <i>Energetske prenave stavb v državni in občinski lasti</i> v okviru izvajanja OP EKP. Pisarna izvaja oz. je izvedla naslednje naloge:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v podporo celoviti energetske prenavi javnih stavb je pisarna objavila naslednje dokumente: <i>Navodila in tehnične usmeritve za energetsko prenavo javnih stavb, Podrobnejše usmeritve javnim partnerjem pri ukrepu energetske prenave stavb javnega sektorja, Navodila za delo posredniških organov in upravičencev pri ukrepu energetske prenave stavb javnega sektorja, Priročnik upravičenih stroškov pri ukrepu energetske prenave stavb javnega sektorja in Smernice za izvajanje energetske prenave stavb kulturne dediščine</i>; - objavila je povabili za posredovanje predloga operacije energetske prenave stavb ožjega in širšega javnega sektorja; - vzpostavila je evidenco stavb v lasti in uporabi ožjega javnega sektorja na presečni dan 1. 1. 2016; - vodi pripravo demonstracijskih projektov. <p>Delovanje pisarne je financirano iz sredstev Kohezijskega sklada v okviru tehnične pomoči v OP EKP.</p>	<p>Priporočila: Priporočamo, da MzI v okviru spodbujanja <i>Energetske prenave stavb v državni in občinski lasti</i> zagotovi doseganje indikativnih ciljev AN OVE za javni sektor in spodbudi 15 ktøe dodatne proizvodnje toplote in hlada iz OVE do leta 2020.</p> <p>Priporočamo, da MzI zagotovi kadrovske in finančne pogoje tudi za izvajanje vseh razvojnih nalog pisarne, opredeljenih v DSEPS, ki se še ne izvajajo. Priporočamo, da projektna pisarna v letih 2017 in 2018 prednostno zagotovi izvajanje naslednjih nalog:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vzpostavi sistem kakovosti za projekte energetske sanacije javnih stavb; - pripravi analize kakovosti že izvedenih projektov; - pripravi ekonomske analize projektov (izvedenih in vseh prijav na razpise); - vzpostavi sistemsko spremljanje projektov za izboljšanje priprave in izbire projektov ter dodeljevanja sredstev in zagotavlja primerjalno vrednotenje (»benchmarking«); - pospeši pripravo projektov celovite energetske prenave stavb ožjega javnega sektorja. Zagotovi sistemske in projektne vire financiranja za pripravo projektov v javnem sektorju (npr. projekte tehnične pomoči ELENA); - pripravi in uvede shemo za optimizacijo delovanja energetskih sistemov. <p>Z delom projektne pisarne so povezana tudi priporočila, navedena pri ukrepih: Zagotavljanje kakovosti projektov energetske sanacije stavb v javnem sektorju (oznaka NS-4), Energetske pogodbeništvu (oznaka OS-11).</p>	MzI, Portal energetika, Projektna pisarna za energetsko prenavo

PRIPOROČILA

Ukrepi zmanjševanja emisij TGP se na področju stavb v Sloveniji izvajajo že vrsto let. Učinki so znatni, saj so se emisije TGP v obdobju 2005–2015 zmanjšale za 46 %, kot je navedeno uvodoma. Ključni dosežki pri izvajanju ukrepov v letih 2015 in 2016 so naslednji:

- na MzL je bila leta 2015 vzpostavljena **Projektna pisarna za energetske prenovne javnih stavb**, njeno delovanje je sofinancirano s sredstvi za tehnično pomoč iz Kohezijskega sklada. Začela je z izvajanjem projekta Energetske prenovne stavb v državni in občinski lasti in v tem okviru izvaja vrsto ukrepov iz OP TGP in drugih programskih dokumentov, ki se pred tem niso izvajali:
 - o izbrani in potrjeni so bili **pilotni projekti** energetske prenovne stavb ali objavljena javna povabila za njihovo izvedbo;
 - o izdelane so bile **Smernice za energetske prenovne stavb kulturne dediščine**. Začele so se tudi aktivnosti za izvedbo demonstracijskega projekta energetske prenovne javnih stavb kulturne dediščine;
 - o izdelanih je bilo več smernic in navodil, namenjenih pripravi projektov oz. prijavam na razpise za koriščenje nepovratnih sredstev, kar je podrobneje predstavljeno v tabeli (Tabela 2);
- v letu 2015 je Vlada RS sprejela **Dolgoročno strategijo za spodbujanje naložb energetske prenovne stavb**;
- za več občinah potekajo projekti tehnične pomoči za **pripravo projektov energetske sanacije javnih stavb z mehanizmom energetskega pogodbeništv**a s podporo iz programov ELENA, torej iz mednarodnih virov financiranja. Glej tudi tabelo (Tabela 2).

Vendar pa kazalci spremljanja izvajanja OP TGP in pregled izvajanja ukrepov kažejo tudi na področju stavb na **zaostanke pri izvajanju ukrepov v letih 2015 in 2016**. Nadgradnja ukrepov, skladna s spodaj navedenimi priporočili, je predvidena v okviru novele *Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske prenovne stavb* in *Akcijskega načrta za energetske učinkovitost* ki bosta sprejeta v letu 2017.

Priporoča se, da MzL v sodelovanju z MOP okrepi aktivnosti za vzpostavitev celovitega sistema zagotavljanja kakovosti energetske prenovne stavb. S tem bodo z naložbami v prenovne stavb doseženi boljši makroekonomski učinki, in sicer višja dodana vrednost v dejavnosti, s tem povezano odpiranje zahtevnejših delovnih mest in boljše razvojne ter izvozne priložnosti za podjetja. **Priporoč**a se, da pristojno ministrstvo:

- izpelje strukturiran proces sodelovanja deležnikov za oblikovanje in vzpostavitev celovitega sistema zagotavljanja kakovosti energetske prenovne stavb;
- uvede certificiranje izvajalcev in procesov ter okrepi aktivnosti na področju izobraževanja oz. usposabljanja;
- zagotovi vodilno vlogo javnega sektorja z uveljavljanjem sistema kakovosti pri projektih energetske sanacije stavb v javnem sektorju.

Javni sektor

Kazalec **zmanjšanje emisije CO₂ v stavbah javnega sektorja** je leta 2015 prvič v opazovanem obdobju zaostajal za letnimi cilji, ker se je izvajanje programa nove finančne perspektive za obdobje 2014–2020 začelo z zamikom. **Priporoč**a se, da MzL z načrtovanem razpisov oz. javnih povabil **zagotovi čim bolj enakomerno in predvidljivo dinamično spodbujanje naložb**, zlasti pri spodbujanju energetske prenovne javnih stavb. To je ključno za sočasno doseganje pozitivnih okoljskih in gospodarskih učinkov, zlasti za večje zaposlovanje.

Kritičen ostaja kazalec finančni vzvod spodbud v javnem sektorju. **Priporoč**a se, da MzL pospeši uveljavljanje energetskega pogodbeništv skladno s časovnico iz sprejetih programskih dokumentov ter nadgradi ukrepe, še zlasti:

- okrepi aktivnosti na področju **izobraževanja in usposabljanja** vseh vključenih v pripravo in izvedbo projektov energetske prenovne stavb;
- zagotoviti sistemsko in projektne vire financiranja **za pripravo projektov** energetske prenovne stavb, tudi s projekti tehnične pomoči ELENA,

- pospeši izvedbo investicij v celovito energetske prenovi stavb ožjega javnega sektorja;
- **razvije ustrezne finančne produkte in druge podporne ukrepe** (npr. združevanje projektov, višji delež sofinanciranja itd.) za pospeševanje energetskega pogodbeništva;
- **zagotovi analize kakovosti in ekonomske analize izvedenih projektov, ter uporabo rezultatov teh analiz ter vzpostavi proces** stalnih izboljšav priprave in izbire projektov ter dodeljevanja sredstev.

Naslednji kazalec, **površina energetske saniranih stavb** v javnem sektorju bolje sledi zastavljenim ciljem kot kazalca zmanjšanje emisije CO₂ in prihranki končne energije, kar kaže na to, da bo treba energetske prenovi stavb bolj usmerjati v celovite preнове.

Kljub dejstvu, da kazalec **intenzivnost CO₂ v komercialnem in institucionalnem sektorju in delež OVE v rabi goriv v široki rabi** kažeta na znatno izboljšanje, bo potrebno v javnem sektorju je potrebno zagotoviti tudi najmanj 15 ktoe dodatne proizvodnje toplote in hladu iz OVE. Le tako bodo doseženi tudi nacionalni cilji obnovljive vire energije, kar bo še dodatno zmanjšalo emisije TGP iz tega sektorja.

Stanovanjski sektor

Kazalec **zmanjšanje emisije CO₂ v stanovanjskem sektorju** je leta 2015 krepko zaostajal za **indikativnim** letnim ciljem in sicer za 21 %. Razlog je, da je bilo plasiranih manj nepovratnih sredstev Eko sklada, kot je bilo načrtovano v AN URE⁸. Pristojnim institucijam **se priporoča**, da zagotovijo izvajanje ukrepov za spodbujanje URE in OVE v gospodinjstvih v načrtovanih okvirih in da poleg tega izvajanje nadgradijo s podpornimi ukrepi. Še zlasti se priporoča:

- Eko sklada, da zagotovi usklajeno in **ciljno usmerjeno ozaveščanje in informiranje ter okrepi delovanje mreže ENSVET**;
- Eko sklada v sodelovanju z MzI, da **razvije in vpelje finančne instrumente za stanovanjski sektor**, ki bodo dopolnili spodbujanje z nepovratnimi sredstvi ter okrepili povpraševanje po povratnih sredstvih;
- Eko sklada, da do leta 2020 spodbudi **najmanj 33 ktoe dodatne proizvodnje toplote in hladu iz OVE v stanovanjskem sektorju**, skladno z indikativnimi cilji predloga prenove AN OVE;
- MOP v sodelovanju z MP in MJU, da realizirajo predvidene **ukrepe** iz Resolucije o nacionalnem stanovanjskem programu za reševanje problema pridobivanja **sohlasja** za izvedbo in kreditiranje projektov energetske prenove **večstanovanjskih stavb**.

Ker učinki v stanovanjskem sektorju zaostajajo za načrti, bo potrebna analiza ovir, pripravljena na podlagi ankete, in analiza potencialov za ukrepe URE in OVE, dosegljivih s spodbujevalnimi mehanizmi v tem sektorju.

Potreben je tudi zagon ukrepov OP TGP in AN URE, ki se še ne izvajajo:

- delitev spodbud med lastnike in najemnike v večstanovanjskih stavbah;
- vzpostavitev garancijske sheme;
- vzpostavitev sheme podpor za proizvodnjo toplote iz OVE.

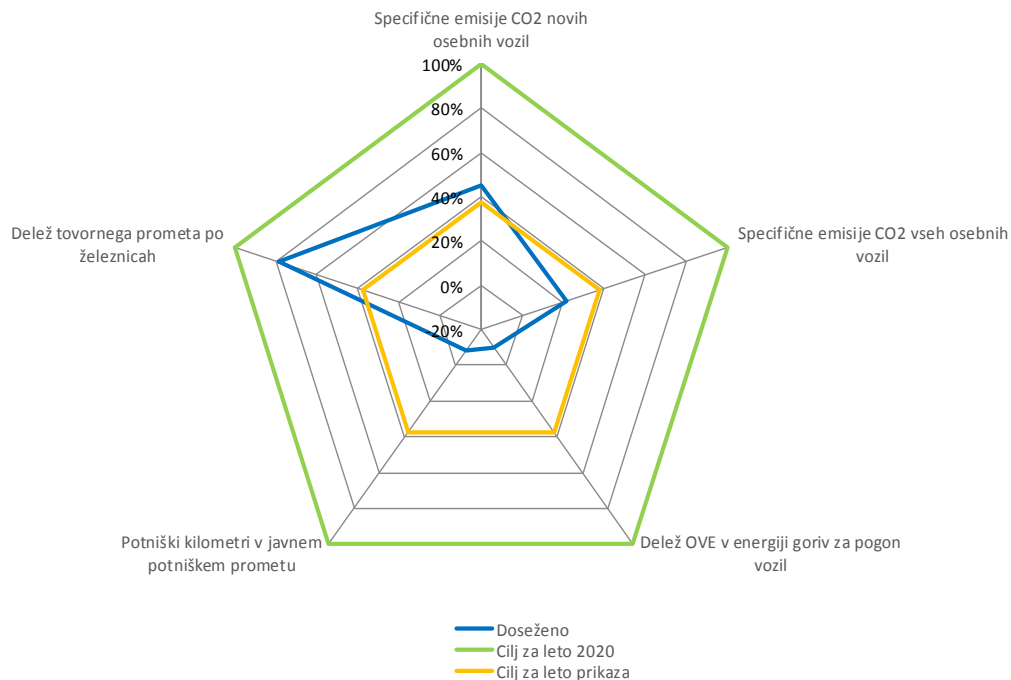
⁸ Akcijski načrt za energetske učinkovitost za obdobje 2014–2020, Vlada Republike Slovenije, maj 2015 (AN URE).

3.3 Promet

Cilj je zmanjšanje emisij TGP za 9 % do leta 2020 glede na leto 2008 z uveljavljanjem trajnostnega prometa oz. zadržati emisije tako, da povečanje glede na leto 2005 ne bo preseгло 27 %.

STANJE

Sektor promet predstavlja daleč največji vir, v letu 2015 kar 50 % emisij TGP v ESD sektorju. Skoraj vse emisije nastanejo v cestnem prometu. Promet je tudi edini sektor, v katerem so se emisije v obdobju 2005–2015 povečale in sicer za 930 kt CO₂ ekv oz. za 21 %. V letu 2015 so emisije iz prometa ostale skoraj nespremenjene glede na prejšnje leto, medtem ko prvi podatki za leto 2016 kažejo na znatno povečanje in sicer za 6 %.

Slika 8: Dosežene vrednosti kazalcev v letu 2015 na področju prometa so prikazane glede na letne cilje v letu 2015 in glede na cilje v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Negativna vrednost pomeni, da se je vrednost kazalca od leta 2012 poslabšala, torej da je šel razvoj v nasprotno smer od želene. (Vir: IJS-CEU)

Sektor spremljamo s štirimi kazalci, ki so usmerjeni v spremljanje izvajanja politik in ukrepov, od katerih na uspešno približevanje cilju kaže samo en kazalec. **Specifične emisije novih vozil** se zmanjšujejo in sledijo zastavljenemu cilju, vendar na ta rezultat vpliva tudi vse večja neskladnost med tovarniškimi meritvami in dejanskimi podatki. **Povprečne emisije vseh vozil** se zmanjšujejo, a počasneje, kot bi bilo potrebno za doseg cilja. Za doseganje cilja bo treba okrepiti izvajanje ukrepov na tem področju, spodbujanje nakupa učinkovitejših vozil ter vozil na alternativna goriva. **Delež OVE** v prometu se je v letu 2015 zmanjšal in znašal le 2,25 %, kar je znatno manj od letnega cilja⁹ in pomeni velik zaostanek na poti k cilju za leto 2020 po Direktivi 2009/28/EU. **Število potniških kilometrov v javnem prevozu** se je prvič od začetka spremljanja kazalca v letu 2011 nekoliko zvišalo. Cilju smo se končno začeli približevati, vendar je do leta 2020 potrebna občutna rast. V medkrajevem avtobusnem prevozu so se potniški kilometri drugo leto zapored (po letu 2011) povečali, v mestnem javnem potniškem prometu pa so v letih 2014 in 2015 ostajali skoraj nespremenjeni, po veliki,

⁹ Akcijski načrt za obnovljive vire energije za obdobje 2010–2020, Vlada Republike Slovenije, julij 2010.

več kot 10-odstotni rasti v letu 2013, ki je bila predvsem posledica sprememb v načinu subvencioniranja prevoza dijakov in študentov ter deloma natančnejšega spremljanja prevozov. **Delež železniškega prometa v skupnem tovornem prometu** (z vsaj eno točko v Sloveniji) še naprej vztraja nad letnim ciljem, vendar se je v letu 2015 nekoliko zmanjšal. Skladno s cilji bo treba zagotoviti hitrejšo rast železniškega tovornega prometa od cestnega prometa, kar je bilo doseženo v opazovanem obdobju, ne pa tudi v zadnjem letu. Število prevoženih tonskih kilometrov v cestnem prometu se je v obdobju od leta 2011 do leta 2015 povečalo za 4,3 %, v železniškem prometu pa za 13,3 %. Potrebno bo zagotoviti nadaljevanje teh pozitivnih trendov tudi ob povečani gospodarski aktivnosti, ki bo vplivala na večji obseg tovornega prometa.

IZVAJANJE UKREPOV

Po sprejemu OP TGP so bili sprejeti še naslednji programski in akcijski dokumenti, ki vplivajo na izvajanje ukrepov za zmanjšanje emisij TGP v prometu:

- *Strategijo razvoja prometa v Republiki Sloveniji (SRP)*, 2015, Vlada RS;
- *Akcijski načrt za učinkovito rabo energije za obdobje 2014–2020 (AN URE)*, 2015, Vlada RS;
- *Resolucijo o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030 (ReNPRP 2030)*, 2016, Državni zbor RS;
- *Operativni program izvajanja Evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020 (OP EKP)*, 2015, Vlada RS;
- *Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letih 2017 in 2018*, 2016, Vlada RS.

Ukrepe OP TGP pregledujemo skupaj z drugimi ukrepi, ki prispevajo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, iz zgoraj navedenih najnovejših strateških dokumentov in ukrepi, ki se izvajajo na podlagi veljavne zakonodaje. S tem je pregled usklajen s pregledi ukrepov v okviru mednarodnega poročanja. V tabeli je predstavljeno izvajanje ukrepov v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018. Podatki so pridobljeni na podlagi odgovorov pristojnih ministrstev na vprašalnike in javno dostopnih virov.

Tabela 3: Pregled izvajanja ukrepov v sektorju promet v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Spodbujanje trajnostnega prometa na splošno					
Celostne prometne strategije (CPS) občin	OP TGP: NORG-4 OP EKP	Ukrep je namenjen vzpostavitvi trajnostnega načrtovanja prometa v slovenskih občinah s pomočjo izdelanih strateških dokumentov - celostnih prometnih strategij. OP TGP načrtuje spodbujanje izdelave CPS, ki bodo določile nabor ukrepov trajnostne mobilnosti na nivoju občine ali regije.	MzI MOP Eko sklad	Na podlagi razpisa MzI, objavljenega leta 2015 za izdelavo celostnih prometnih strategij občin, je MzI dodelilo nepovratne spodbude 62 občinam. CPS bodo zaključene sredi leta 2017.	Finančna sredstva za izdelavo CPS za občine, ki strategij še nimajo, bo v obdobju 2017-2018 razpisal Eko sklad iz sredstev Sklada za podnebne spremembe. MzI bo izvajal spremljanje in vrednotenje CPS. Načrtovane so spodbude za sofinanciranje ukrepov iz sprejetih CPS preko razpisov MzI DP objavljenih v sredini leta 2017. Podrobnosti so navedene pri posameznih ukrepih.
Ukrepi upravljanja mobilnosti	OP EKP ReNPRP30	Ukrepi trajnostne parkirne politike v mestih in umirjanja ter omejevanja prometa v mestnih jedrih (omejevanje parkiranja, cene parkiranja, urejanje dostave blaga v mestnih središčih idr.). Spodbujanje izdelave mobilnostnih načrtov institucij v okviru OP EKP.	MzI Občine	V letih 2015 in 2016 ni bilo izvedenih večjih ukrepov upravljanja mobilnosti z izjemo razpisa za pripravo celostnih strategij občin (Glej ukrep Spodbude za izdelavo CPS občin).	MzI načrtuje v letu 2017 objavo <i>Smernic za pripravo mobilnostnih načrtov</i> . V letu 2018 MzI načrtuje razpis za pripravo mobilnostnih načrtov ustanov in izvedbo ukrepov v višini 0,7 milijonov evrov iz sredstev Sklada za podnebne spremembe.
Spodbude za uporabo sodobnih tehnologij za učinkovito upravljanje mobilnosti	OP EKP AN URE: P.2	Finančne spodbude v okviru OP EKP za ukrep inteligentni prometni sistemi (vključno z uvedbo upravljanja povpraševanja, cestninskimi sistemi ter informacijskimi sistemi za spremljanje, nadzor in informacije).	MzI	V letih 2015 in 2016 ni bilo izvedenih večjih ukrepov upravljanja mobilnosti, z izjemo razpisa za pripravo celostnih strategij občin (Glej ukrep Spodbude za izdelavo CPS občin).	
Spodbujanje trajnostne izbire transporta v okviru obračuna potnih stroškov	OP TGP: NP-5 AN URE: P	V OP TGP je načrtovana sprememba načina obračuna potnih stroškov in nadomestila za stroške prevoza na delo, tako da spodbuja zmanjšanje emisij TGP pri teh prevozi in sicer preko dodatnega subvencioniranja JPP iz naslova nadomestila stroškov za prevoz na delo in iz dela.	MJU	Dogovor o ukrepih na področju stroškov dela in drugih ukrepih v javnem sektorju za leto 2016, podpisan s strani Vlade RS in reprezentativnih sindikatov javnega sektorja 10. 11. 2015 predvideva, da se do konca leta 2016 v kolektivnih pogodbah dejavnosti in poklicev drugače uredi povračilo stroškov prevoza na delo in z dela.	Izvedba ukrepa ni načrtovana v letih 2017 in 2018.
Promocija ukrepov trajnostne mobilnosti/informiranje in ozaveščanje ciljnih javnosti	OP TGP: NU-4	Promocija ukrepov trajnostne mobilnosti.	MzI	Ukrepa se ne spremlja sistematično. Promocijske aktivnosti potekajo v okviru projekta IJPP in drugih projektov.	Ukrep se bo nadalje izvajal.
Postopno zmanjševanje subvencij fosilnim gorivom	OP TGP: OR-2, NORG-3	V OP TGP je načrtovano postopno zmanjševanje subvencij, ki so v nasprotju s cilji zmanjšanja emisij TGP in nadomestitev s subvencijami, ki te cilje podpirajo. Glej tudi poglavje Zelena gospodarska rast.	MF	V pripravi je projekt Zelena proračunska reforma, ki je v fazi izdelave zagonskega elaborata projekta. Opozorilo: Ukrep se ne izvaja. Subvencije za promet, ki so v nasprotju z okoljskimi cilji, se povečujejo.	Predvidena je sprememba podzakonskih aktov za uskladitev z ZTRO, ki pa ohranja veljavno ureditev glede vračil trošarin. V obdobju 2017-2020 je predvidena izvedba projekta Zelena proračunska reforma.

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Trajnostna mobilnost v okviru prostorskega načrtovanja	OP TGP: OP-7	Ukrepi zmanjšanja potreb po mobilnosti, spodbujanja trajnostne mobilnosti in multimodalnosti v okviru prostorske politike. Glej tudi poglavje večsektorski ukrepi.	MOP	V pripravi je Strategija prostorskega razvoja Slovenije. Integracija ciljev prehoda v nizkoogljično družbo v prostorsko politiko je eden od ciljev procesa priprave dokumenta. Ustanovljena je tudi fokusna skupina za prehod v NOD.	Načrtovana je obravnava in odločanje o SPRS, ki bo razširila nabor ukrepov za prehod v NOD na področju transporta v okviru prostorske politike.
Koordinacija razvoja trajnostne mobilnosti	OP TGP: NORG-4 OP EKP	V OP EKP je načrtovana nadgradnja ukrepov trajnostne prometne politike in njihovo izvajanje. V OP EKP je bila predvidena vzpostavitev projektne enote za področje trajnostne mobilnosti v okviru tehnične pomoči za prednostno os <i>Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja</i> .	MzI	V okviru <i>Ministrstva za infrastrukturo</i> je bila vzpostavljena služba za trajnostno mobilnost in prometno politiko. Vlada RS je v letu 2015 ustanovila Medresorsko delovno skupino za pripravo <i>Strategije na področju razvoja trga za vzpostavitev ustrezne infrastrukture v zvezi z alternativnimi gorivi</i> (obveznost po Direktivi 2014/94/EU). Opozorilo: Nadgradnja SRP glede trajnostne prometne politiko poteka po segmentih: s pripravo celostnih prometnih strategij občin za ukrepe občin, s pripravo Strategije prostorskega razvoja za ukrepe prostorske politike, s sprejemom ReNPRP30 in OP EKP s programiranjem finančnih sredstev za izgradnjo infrastrukture ter s pripravo strategije na področju alternativnih goriv za ta segment. Celostne nadgradnje ukrepov trajnostne mobilnosti za zmanjšanje potreb po mobilnosti, za regionalno povezovanje, uvajanje novih storitev, davčne ukrepe, mehke ukrepe, demonstracijske projekte idr. ni.	Odločanje o strategiji, ki bo razširila nabor ukrepov za spodbujanje rabe alternativnih goriv, je načrtovano v letu 2017.
Spodbujanje javnega potniškega prometa (JPP)					Opozorilo: potrebno bo pospešiti in okrepiti izvajanje ukrepov ter razširiti nabor ukrepov
Subvencioniranje prevozov v javnem potniškem prometu	OP TGP: NP-1 AN URE: P.1	Leta 2013 so bile uveljavljene spremembe glede subvencioniranja prevozov študentov in dijakov, tako da so subvencije neodvisne od socialnega statusa upravičenca.	MzI	Z zadnjo spremembo <i>Zakona o prevozih v cestnem prometu</i> (ZPCP-2F Ur. l. RS, 92/15) so bile uveljavljene spremembe, ki urejajo subvencije za prevoze za dijakov, študentov in udeležence izobraževanja odraslih. Ukrep se izvaja.	Ukrep se izvaja brez sprememb.
Koncesije za izvajanje gospodarske javne službe potniškega prometa	OP TGP: NP-1 AN URE: P.1	Koncesije so podeljene za izvajanje gospodarske javne službe javnega potniškega prometa (GJS JPP). Cene so regulirane. Del sredstev za opravljanje storitev prispeva neposredno integralni proračun z nadomestili za izvajanje GJS.	MzI	Z zadnjo spremembo <i>Zakona o prevozih v cestnem prometu</i> (ZPCP-2F Ur. l. RS, 92/15) so bile uveljavljene spremembe in sicer podaljšanje koncesij za izvajanje gospodarske javne službe javnega potniškega prometa do najkasneje 2.12.2019. V letu 2016 je računsko sodišče izdelalo poročilo <i>Javni linijski prevoz potnikov v medkrajevnem cestnem prometu</i> .	Predvideno je nadaljevanje izvajanja gospodarske javne službe javnega potniškega prometa.

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Sistem Integriranega javnega potniškega prometa (IJPP)	OP TGP: NP-1 AN URE: P.1 OP EKP	<i>Projekt uvajanja integriranega javnega potniškega prometa</i> je bil financiran iz sredstev Kohezijskega sklada v finančni perspektivi 2007-2013, in se nadaljuje v obdobju 2014-2020 ¹⁰ . (Ukrep: 036. Multimodalni prevoz). IJPP vključuje: kombinirano vozovnico, usklajene urnike, izboljšano dostopnost in promocijo.	MzI	V letu 2016 se je bila uvedena enotna (multimodalna, multioperaterska) elektronska vozovnica za dijake in študente. Pripravljeno je delovno gradivo za spremembe zakonodaje, opisano v sosednjem stolpcu.	Načrtovane so naslednje aktivnosti: razširitev sistema na vse potnike, uskladitev voznih redov. Načrtovane spremembe in dopolnitve <i>Zakona o prevozih v cestnem prometu</i> (v delovnem programu vlade že za leto 2015) bodo urejale področja evidenc za terminske vozovnice, ustanovitev upravljavca IJPP, multioperativnosti enotnih vozovnic, in povezav med mestnim prometom ter sistemom enotne vozovnice.
Drugi ukrepi upravljanja mobilnosti za izboljšanje storitev JPP	OP TGP: NP-1 AN URE: P.1 OP EKP	Ukrepi za izboljšanje storitev JPP kot so uvajanje rumenih pasov, zvečanje pogostosti voženj javnega prometa, zagotavljanje udobnega in enostavnega prestopa med prometnimi sredstvi javnega prevoza, uvajanje novih storitev (prevozi na klic v JPP).	MzI Občine	Spremembe in dopolnitve <i>Zakona o prevozih v cestnem prometu</i> (ZPCP-2F Ur. l. 92/15) so uvedle možnost organizacije prevozov na klic. Pripravljeno je delovno gradivo za spremembe zakonodaje, opisano v sosednjem stolpcu.	Načrtovane spremembe in dopolnitve <i>Zakona o prevozih v cestnem prometu</i> (v delovnem programu vlade že za leto 2015) bodo urejale področje sofinanciranja javnega prevoza s strani lokalnih skupnosti v primerih povečanja standarda dostopnosti, podaljšanja mestnih linij izven naselij in povezav med mestnim prometom ter sistemom enotne vozovnice.
Spodbude za ureditev infrastrukture za javni potniški promet	OP TGP: NP-1 AN URE: P.1 OP EKP	Finančne spodbude v okviru OP EKP in iz sredstev Sklada za podnebne spremembe za ukrepe za trajnostno mobilnost za ureditev infrastrukture javnega potniškega prometa, kot so dostopi do postaj in postajališč za JPP, sistemi parkiraj in odpelji (P+R) idr..	MzI Občine	Zaključeni so bili sistemi P+R sofinancirani s sredstvi Kohezijskega sklada v finančni perspektivi 2007-2013.	MzI bo v letu 2017 razpisal finančne spodbude za ureditev sistemov P+R v skupni višini 4,8 milijonov evrov in za ureditev postajališč v višini 4,3 milijonov evrov, oboje v okviru izvajanja OP EKP. V okviru izvajanja ReNPRP30 je v pripravi vrsta projektov za izboljšanje infrastrukture za JPP.
Spodbujanje trajnostnega tovornega prometa					
Izboljšanje železniške infrastrukture	OP TGP: NP-4 AN URE: P.3 OP EKP	Projekti izboljšanja železniške infrastrukture se izvajajo v okviru proračunskih sredstev Agencije RS za infrastrukturo. Za doseganje specifičnih ciljev so na voljo nepovratne finančne spodbude za železniško prometno infrastrukturo v obdobju 2014–2020 in drugi ukrepi za razvoj železniškega potniškega in tovornega prometa v okviru izvajanja OP EKP iz sredstev Kohezijskega sklada. Predvideno je tudi financiranje projektov preko Instrumenta za povezovanje Evrope.		V pripravi je Zakon o II. tiru Divača – Koper. Nova proga bo spodbudila nove tovarne tokove in prenos tovora s cest na železnice. Pričakuje se, da bo za financiranje vključevalo tudi proračunska sredstva in sredstva iz skladov EU. V letu 2015 se je izvajal naslednji projekt, ki je bil sofinanciran s sredstvi KS v finančni perspektivi 2007-2013: Rekonstrukcija, elektrifikacija in nadgradnja železniške proge Pragersko – Hodoš za hitrost 160 km/h; modernizacije nivojskih prehodov in izvedba podhodov na železniških postajah; Nadgradnja odseka železniške proge Dolga Gora – Poljčane, Nadgradnja odseka železniške proge Slovenska Bistrica – Pragersko.	V okviru OP EKP sta načrtovana dva projekta izgradnje železniške infrastrukture za sofinanciranje iz sredstev Kohezijskega sklada in sicer: nadgradnja obstoječe proge Zidani Most-Celje in ureditev železniških postaj ter nadgradnja železniškega vozlišča - Postaja Pragersko, oboje v skladu z zahtevami za TEN-T standarde interoperabilnosti. Trije projekti: 2. tir Divača – Koper nadgradnja železniške proge Šentilj – Maribor in 2. tir te proge ter Tivoljski lok, železniški projekt na urbanem vozlišču Ljubljane so v pripravi za financiranje iz Instrumenta za povezovanje Evrope (IPE).
Opozorilo: priprava projektov poteka počasneje, kot je načrtovano.					

¹⁰ Finančne spodbude v okviru OP EKP: prednostne osi - "Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja", prednostne naložbe - "Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za urbana območja, vključno s spodbujanjem trajnostne multimodalne urbane mobilnosti in ustreznimi omilitvenimi prilagoditvenimi ukrepi".

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Drugi ukrepi za spodbujanje somodalnosti	OP EKP SRP in ReNPRP30	V <i>Strategiji razvoja prometa v Republiki Sloveniji</i> so bili sprejeti naslednji instrumenti za spodbujanje somodalnosti: vključevanje eksternih stroškov v cestnine in druge dajatve za tovorni promet, spodbujanje uporabe intermodalnih transportnih enot, posodobitev intermodalnih terminalov, idr.	MzI	Ukrepi za posodobitev intermodalnih terminalov so v pripravi v okviru RENPRP30.	Ukrepi so načrtovani v okviru RENPRP30.
Izboljšanje učinkovitosti cestnega tovornega prometa	AN URE: P.2 RENPRP30	Načrtovani so naslednji instrumenti za spodbujanje somodalnosti: uvedba elektronskega cestninjenja za tovorna vozila, uvedbe IT za boljšo izkoriščenost obstoječih cest idr.	MzI		Izvedba projekta uvedbe elektronskega cestninjenja, je predvidena po letu 2017. Nosilec priprave in izvedbe je DRSI.
Spodbude za izboljšanje učinkovitosti vozil, vožnje in zasedenosti vozil ter rabe goriv z niskimi emisijami CO2					
Spodbujanje učinkovitosti vozil in rabe goriv z niskimi emisijami v okviru davka na motorna vozila in drugih dajatev	OP TGP: OP-9 AN URE: P.3	Od leta 2010 je stopnja davka na motorna vozila odvisna od emisij CO ₂ .	MF	Ukrep se izvaja brez sprememb.	Nadaljevanje izvajanja.
		V OP TGP je načrtovano, da bodo uvedene spremembe tudi pri oblikovanju višine nadomestila za uporabo cest in drugih dajatev, tako da bodo tudi te odvisne od emisij CO ₂ vozila. Skladno z <i>Zakonom o letni dajatvi za uporabo vozil v cestnem prometu</i> (Ur. l. RS, št. 57/08) se dajatev ne plačuje za električna vozila.	MzI	Sprememb pri izvajanju ukrepa ni bilo. Razen za električna vozila, ki so oproščena plačila dajatve, se ukrep ne izvaja.	Izvedba ukrepa ni načrtovana v tem obdobju.

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Informacije o rabi goriva za vozila in označevanje pnevmatik	OP TGP: OP-1	<i>Direktiva 1999/94/ES</i> , namenjena večji ozaveščenosti kupcev vozil, je implementirana v Sloveniji z <i>Uredbo o informacijah o varčnosti porabe goriva, emisijah ogljikovega dioksida in emisijah onesnaževal zunanjega zraka, ki so na voljo potrošnikom o novih osebnih avtomobilih (Ur. l. RS, št. 24/14)</i> .	MOP	Ukrep se izvaja brez sprememb.	Nadaljevanje izvajanja.
		OP TGP načrtuje nadaljnje označevanje vozil in pnevmatik, tudi v smeri vrednotenja vplivov v življenjski dobi, zmanjšanje specifičnih emisij pri vozilih.			
		<i>Uredbe ES o označevanju pnevmatik (EC/1222/2009/ 228/2011 in 1235/2011)</i> veljajo v Sloveniji neposredno.	MzI	Ukrep se izvaja brez sprememb.	Nadaljevanje izvajanja.
Spodbujanje varčne vožnje	OP TGP: OP-5	OP TGP načrtuje ukrepe spodbujanja varčne vožnje, prvenstveno preko učiteljev varne vožnje, izpitnih centrov in drugih multiplikatorjev ukrepa. Po <i>Zakonu o voznikih</i> (Ur.l. RS 85/2016) je učenje osnov tehnik varčne in okolju prijazne vožnje sestavni del praktičnega usposabljanja voznikov.	MzI	Poteka izobraževanje voznikov in upravljavcev voznega parka tovornih vozil, vključno z vidika varčne vožnje in logistike, ki se izvaja s strani pooblaščenih izvajalcev skladno z <i>Direktivo 2003/59/ES</i> (izobraževanje voznikov) in <i>Uredbo 1071/2009/ES</i> (izobraževanje upravljavcev prevozov).	Nadaljevanje izvajanja. Opozorilo: Ukrep je pomemben, stroškovno učinkovit in se premalo izkorišča.
Obvezni delež obnovljivih virov energije v motornem prometu	OP TGP:OP-4	Po 380. in 493. členu EZ-1 (Ur. l. RS, št. 17/14, 81/15) morajo distributerji plinastih in tekočih pogonskih goriv dati v posameznem letu na trg biogoriva ali druge obnovljive vire energije v predpisanem deležu.	MzI	Delež obnovljivih virov energije je bil v letu 2015 bistveno nižje od letnega cilja. Glede na leto 2014 se je stanje še poslabšalo. Leta 2016 je bila sprejeta <i>Uredba o obnovljivih virih energije v prometu</i> (Ur.l.RS, št. 64/16), ki določa minimalne deleže v letih od 2017 do 2020. Z <i>Uredbo</i> so implementirane tudi spremembe <i>Direktive 2009/28/ES z Direktivo 2015/1315/EU</i> .	Opozorilo: Odstopanje od zastavljenih ciljev izvajanja ukrepa je zelo veliko. Potrebno je okrepiti aktivnosti in zagotoviti doseganje zastavljenega cilja.
Finančne spodbude za infrastrukturo za alternativna goriva in elektromobilnost	OP TGP OP EKP	Finančne spodbude za alternativna goriva in elektromobilnost so predvidene v OP TGP.	MzI MOP Eko sklad	V OP EKP so načrtovane finančne spodbude za postavitev javne infrastrukture za alternativna goriva in pametnih polnilnih postaj za pospešeno uvajanje elektromobilnosti, in sicer za 630 javnih in 3.150 zasebnih polnilnic za električna vozila. V letu 2016 so bila razpisana tudi posojila Eko sklada za postavitev polnilnih postaj za električna vozila in za vozila na stisnjen zemeljski plin ali biopljin.	MzI bo v letu 2017 razpisal nepovratne finančne spodbude za postavitev polnilnih postaj za električna vozila v skupni višini 2 mio EUR iz sredstev Kohezijskega sklada; Eko sklad pa za enak namen, a na območjih ohranjanja narave, v skupni višini do 0,7 milijonov evrov sredstev iz Sklada za podnebne spremembe.

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Finančne spodbude za vozila z nizkimi emisijami	OP TGP: OP-2 AN URE: P.3	Eko sklad subvencionira nakup električnih baterijskih vozil občanom in pravnim osebam in sicer za vozila, pri katerih znašajo emisije CO2 v kombiniranem načinu vožnje, po podatkih proizvajalca, največ 50 g/km. Poleg tega nakup osebnih avtomobilov, motornih koles, koles z motorjem in koles na električni ali hibridni pogon spodbuja Eko sklad, j.s. preko ugodnega kreditiranja za pravne osebe, samostojne podjetnike in občane.	Mzl MOP Eko sklad	V letu 2015 so se sredstva za spodbude za nakup vozil znatno povečala in sicer na 2 milijona evrov, v letu prej so znašala 0,5 milijona evrov, a niso bila v celoti izkoriščena. Ugodno kreditiranje je na voljo tudi za nakup osebnih avtomobilov, ki kot pogonsko gorivo uporabljajo plin.	Eko sklad bo v letu 2017 razpisal nepovratne finančne spodbude: (i) občinam za vozila za javni potniški promet, pa tudi komunalna vozila na degradiranih območjih, v skupni višini 3,8 milijonov evrov sredstev iz Sklada za podnebne spremembe. (ii) občanom in pravnim osebam za električna vozila, v skupni višini 2,0 milijonov evrov iz sredstev zbranih s prispevkom za učinkovito rabo energije. V letu 2017 je predviden tudi pilotni javni poziv Eko sklada za spodbujanje nakupa flot električnih koles in elektromotornih koles v lasti lokalnih skupnosti. Sredstva Sklada za podnebne spremembe bodo v letih 2017 in 2018 namenjena tudi za nakup novih železniških potniških garnitur na električni pogon za opravljanje notranjih železniških potniških storitev v višini do 2 mio €/leto.
Sheme subvencij za nova tovorna vozila in prostovoljnih obveznosti za tovorni promet	OP TGP: NP-2	Pripravljena bo shema subvencij za spodbujanje ekonomičnosti tovornih vozil v povezavi z zmanjševanjem subvencij za rabo goriva/vračila trošarine. Spodbujanje izobraževanja voznikov in upravljavcev voznega parka tovornih vozil.	Mzl	Ukrep se ne izvaja. Subvencije za tovorna vozila bi bile možne le za nadstandarda vozila EURO 7, ki pa jih še ni v redni proizvodnji.	Zaenkrat ni načrtovanih sprememb.
Zeleno javno naročanje	OP TGP: OP-6	<i>Uredba o zelenem javnem naročanju</i> (Uradni list RS, št. 102/11, 18/12, 24/12, 64/12, 2/13, 89/14 in 91/15 – ZJN-3) <i>Uredba o zelenem javnem naročanju</i> (Ur. l. RS, št. 102/11, 18/12, 24/12, 64/12, 2/13, 89/14 in 91/15 – ZJN-3) opredeljuje temeljne okoljske zahteve za zelena javna naročila. Na področju prometa so to: za naročila osebnih in transportnih vozil ter storitev avtobusnega prevoza ter temeljne in dodatne okoljske zahteve za javna zelena naročila pnevmatik.	MJU	Zaključena je javna obravnava prenovljene <i>Uredbe o zelenem javnem naročanju</i> (EVA 2016-3130-0006). Na področju prometa novela razširja ZJN na: pri vozilih na tovornjake za zbiranje odpadkov in pri razsvetljavi na prometno signalizacijo. Podporne aktivnosti, navedene v desnem stolpcu, so v pripravi.	Načrtovano je odločanje o Uredbi. Izvajale se bodo podporne aktivnosti, med drugim: izdelava podpornih gradiv - primerov naročil, prenos znanja, potekala bodo usposabljanja, predvidena je nagrada idr. MJU zato pričakuje povečanje obsega zelenega javnega naročanja in izboljšanje prakse na tem področju.

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Spodbujanje nemotoriziranih oblik prometa					
Spodbujanje izgradnje kolesarske infrastrukture	OP TGP: NP-3 OP EKP RENPRP30	Spodbude za ureditev kolesarske infrastrukture (stojal in nadstrešnic za parkiranje koles, kolesarskih stez ipd.) so načrtovane iz sredstev Kohezijskega sklada v obdobju 2014–2020 ter od leta 2018 tudi iz sredstev Sklada za podnebne spremembe.	MZI MOP Eko sklad	V letih 2015 in 2016 ni bilo izvedenih večjih ukrepov spodbujanja izgradnje kolesarske infrastrukture, z izjemo razpisa za pripravo celostnih prometnih strategij občin (ukrep je opisan zgoraj med ukrepi za Spodbujanje trajnostne mobilnosti na splošno), ki so podlaga za pridobitev nepovratne pomoči za izgradnjo kolesarske infrastrukture v prihodnje. Zaključeni so bili projekti, financirani v prejšnji finančni perspektivi. Mzi, DRSI in DRI pripravljajo projekt <i>Vzpostavitev državnega kolesarskega omrežja</i> .	MZI bo v okviru svojih pristojnosti še v letu 2017 objavilo Smernice za izgradnjo kolesarske infrastrukture in se posvetovalo z vsemi ciljnimi skupinami. V sredini leta 2017 je načrtovan razpis Mzi za izgradnjo kolesarske infrastrukture v urbanih območjih. Za izgradnjo kolesarske infrastrukture so predvidena sredstva v višini 6,6 milijonov evrov iz sredstev Kohezijskega sklada. Iz sredstev Sklada za podnebne spremembe je načrtovan razpis Eko sklada za nepovratne finančne spodbude za občine za izgradnjo kolesarske infrastrukture. Ukrep se bo izvajal v letu 2018, predvidenih je do 2 milijona evrov sredstev.
Spodbujanje izgradnje infrastrukture za pešce	OP TGP: NP-3 OP EKP RENPRP30	Spodbude so načrtovane iz sredstev Kohezijskega sklada v obdobju 2014–2020.	Mzi Občine	Občine pripravljajo ukrepe v okviru CPS. Mzi pripravlja projekt spodbujanja hoje.	V sredini leta 2017 Mzi načrtuje razpis za izgradnjo površin za pešce v višini 5,5 milijonov evrov v okviru izvajanja OP EKP.

PRIPOROČILA

V letih 2015 in 2016 je bil **dosežen napredek**. Ključni dosežki so:

- sprejetje *Strategije razvoja prometa v Republiki Sloveniji*, ki postavlja dve prioriteti, razvoj železniške infrastrukture in spodbujanje ukrepov trajnostne mobilnosti, med katerimi ima pomembno vlogo razvoj javnega potniškega prometa;
- zagon načrtovanja prometa na lokalni ravni v okviru *Celostnih prometnih strategij*;
- zaključek pomembne faze projekta *Integriranega potniškega prometa* z uveljavljenjem enotne elektronske vozovnice za dijake in študente;
- znatno povečanje obsega finančnih spodbud za vozila z nizkimi emisijami TGP;
- nadgradnja ukrepov trajnostne mobilnosti: z načrtovanjem finančnih sredstev v okviru Resolucije o *Nacionalnega programa razvoja prometa v RS, Operativnega programa izvajanja Evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020* in *Programa porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe*; s širitvijo nabora ukrepov na področju rabe alternativnih goriv s pripravo *Strategije na področju razvoja trga za vzpostavitev ustrezne infrastrukture v zvezi z alternativnimi gorivi*.

Na kritični poti so zlasti naslednji elementi politik na področju prometa:

- **delež OVE v prometu se oddaljuje od cilja** v letu 2020 (Direktiva 2009/28/ES). Priporoča se, da pristojno ministrstvo, MzI, zagotovi dosledno izvajanje *Uredbe o obnovljivih virih energije v prometu* (Ur.l.RS, št. 64/16) oz. EZ-1 in AN OVE.
- **subvencije, ki so v nasprotju s cilji zmanjšanja emisij TGP so se v sektorju promet povečale** in se oddaljujejo od cilja OP TGP. Priporoča se, da pristojno ministrstvo, MF, v okviru priprave zelene proračunske reforme zagotovi postopno zmanjševanje teh subvencij v sektorju promet.
- **število potniških kilometrov v javnem potniškem prometu** se je v letu 2015 povečalo, kar je pomemben napredek, vendar pa **še vedno občutno zaostaja za ciljem**. Ukrep spodbujanja JPP se po učinku na zmanjšanje emisij TGP uvršča med pomembnejše ukrepe OP TGP, pomemben pa je tudi prispevek k izboljšani kakovosti zraka v mestih. Da bodo cilji na področju JPP doseženi, se priporoča, da pristojna ministrstva znatno okrepijo ukrepe podpore razvoju JPP in zagotovijo njihovo prednostno obravnavo. Da MzI okrepi izvajanje ukrepov SRP na tem področju, zlasti: projekta integrirani javni potniški promet, spodbud za izboljšanje storitev (kot so zvečanje pogostnosti voženj javnega prometa, uskladitev vozniških redov in prilagoditev uporabnikom), zagotovi načrtovanje intermodalnosti na nacionalni ravni (preureditev javnega prevoza tako, da bo železnica temeljni nosilec; načrtovanje P&R, kolesarskih povezav idr.). Da MOP okrepi nabor ukrepov za spodbujanje JPP v okviru prostorske politike. Da MF in MJU zagotovita spodbujanje JPP v okviru ukrepov davčne politike, v okviru obračuna potnih stroškov idr.
- **povprečne emisije vozil v Sloveniji so višje od zastavljenega cilja**. Pristojna ministrstva bodo okrepila svoje aktivnosti. Priporoča se, da MzI nadgradi spodbude za uporabo nizkoogljčnih virov in učinkovitih vozil v prometu zlasti v okviru nadomestila za uporabo cest, MJU izvaja načrtovane ukrepe za okrepitev zelenega javnega naročanja, ter pri tem posebej izpostavi področje prometa, MzI in MOP bosta okrepila spodbude akterjem, ki usposablajo na področju varčne vožnje.
- **delež železniškega prometa v tovornem prometu se je v letu 2015 zmanjšal**. Za prehod prometa na železnice bo ključno vlaganje sredstev v posodobitve in nadgradnje omrežja. Priporoča se, da pristojno ministrstvo, MzI pospeši pripravo in izvedbo projektov, tudi za sofinanciranje iz mednarodnih virov. Da zagotovi izvajanje ukrepov za elektrifikacijo celotnega slovenskega železniškega omrežja, uvedbo sistema upravljanja omrežja ERTMS (ETCS ravni 2) ter posodobitve, nadgradnje in novogradnje omrežja TEN-T in regionalnega omrežja.

Za zmanjšanje emisij TGP in boljše izvajanje ukrepov, skladno s sprejetimi programskimi dokumenti, so **potrebne** tudi naslednje **nadgradnje** dosedanjih in načrtovanih aktivnosti:

- **Vključevanje ukrepov prehoda v nizkoogljčno družbo v prostorsko politiko** poteka v okviru priprave *Strategije prostorskega razvoja Slovenije*: Predlaga se, da pristojno ministrstvo, MOP, bo aktivnosti okrepil s pripravo strokovnih podlag, da bo omogočil

pripravo širšega nabora ukrepov prostorske politike za prehod v NOD v tej strategiji. V prometu so to zlasti ukrepi za zmanjšanje potreb po prometnem delu in za spodbujanje trajnostnega prometa.

- **OP TGP in sektorske politike na področju prometa** bo potrebno nadgraditi tako, da bodo vključeni tudi ukrepi za:
 - zmanjševanje potreb po prometnem delu;
 - spodbujanje povezovanja akterjev (npr. regionalno povezovanje občin pri izgradnji kolesarske infrastrukture, tudi s pilotnimi in demonstracijskimi projekti);
 - povezovanje ukrepov izgradnje infrastrukture z mehкими ukrepi promocije, spremembami zakonodaje, demonstracijskimi projekti idr.;
 - celostno načrtovanje na nacionalni ravni, kjer je to potrebno: (npr. izgradnje polnilne infrastrukture za alternativna goriva, prestrukturiranja JPP, tako do bo železnica glavni nosilec ipd.),

Priporoča se, da MzI navedene ukrepe vključi v izvajanje SRP;

- V OP TGP je predvideno tudi, da bo proces oblikovanja in uveljavljanja trajnostne prometne politike aktivno voden ob sodelovanju deležnikov.
- V okviru spremljanja SRP bo MzI zagotovil sistematično spremljanje ukrepov trajnostne mobilnosti, njihovih učinkov in učinkovitosti.

3.4 Kmetijstvo

Cilj je obvladovanje emisij TGP na ravni do največ +5 % do leta 2020 glede na leto 2005 ob hkratnem povečanju samooskrbe Slovenije s hrano.

STANJE

Emisije v IPCC sektorju kmetijstvo so leta 2013 predstavljale 16,2 % v skupnih emisijah TGP po Odločbi 406/2009/ES (8,7 % fermentacija v prebavilih, 3,2 % ravnanje z gnojem, 4,1 % kmetijska zemljišča, drugo 0,2 %) in so po deležu drugi sektor za prometom. V obdobju 2005–2015 so se zmanjšale za 2 % oz. za 31 kt CO₂ ekv. Zabeleženo je povečanje emisij v tem sektorju v zadnjih dveh letih, v letu 2015 za 2,1 %, leto prej pa za 2,7 %, povečale so se v vseh podsektorjih. Cilj OP TGP je, zaradi sočasnega zasledovanja cilja prehranske varnosti, obvladovati rast emisij TGP v tem sektorju in jo zadržati pod 5 % do leta 2020 glede na leto 2005. Gibanje emisij sektorja kmetijstvo je za enkrat skladno z zastavljenim ciljem.

Sektor spremljamo s petimi kazalci. Za emisije TGP na enoto prirejenega mleka so značilna velika nihanja med leti, na katera vplivajo tudi vremenske razmere, predvsem ekstremni vremenski dogodki (suše, poplave, dolgotrajna vročinska obdobja, obsežnejše toče, ipd.). **Zaradi nihanj v obdobju 2005–2015 tudi ni bil zaznan trend zmanjševanja (kljub jasnemu trendu v obdobju 1985–2016).**

Poraba dušika iz mineralnih gnojil je bila v večini let v obdobju 2005–2015 pod ciljno vrednostjo za leto 2020 (28.000 t N/leto). V obdobju do leta 2012 se je zmanjševala, zatem pa se je ponovno povečala.

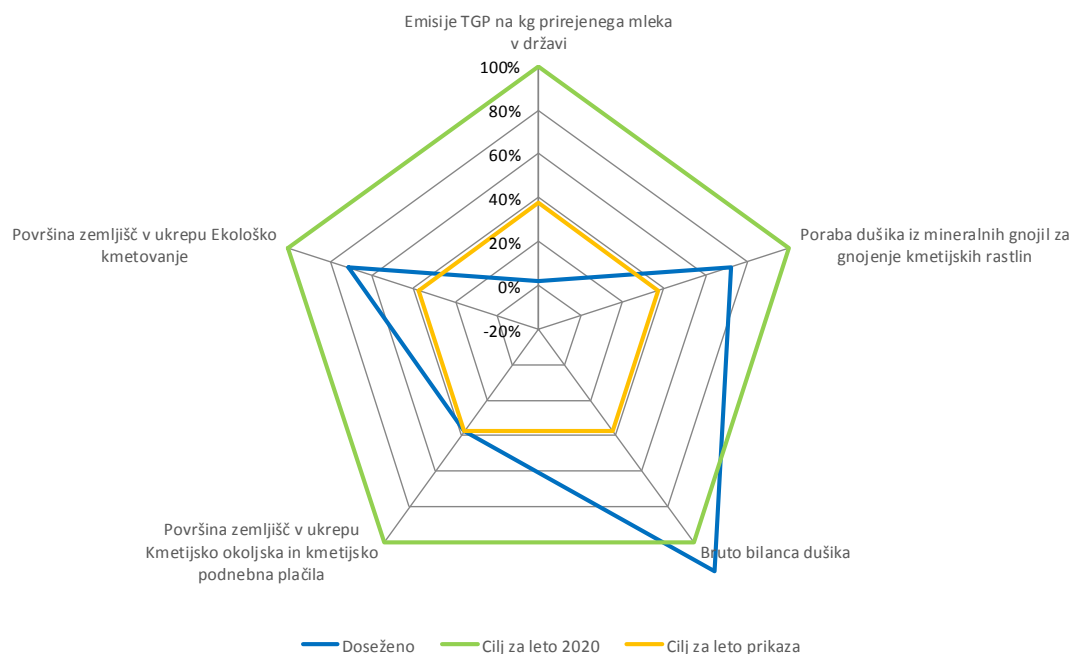
Vzrok za povečanje bi lahko bil v zmanjšanju cene dušika iz mineralnih gnojil. Povečanje porabe v letih 2014 in 2015 pripisujemo tudi izjemno ugodni letini in s tem povečanim potrebam kmetijskih rastlin po dušiku. **Kljub povečanju porabe dušika iz mineralnih gnojil smo imeli v teh letih zelo majhne bilančne presežke dušika.**

V obdobju 2005 do 2015 se je bruto bilančni presežek dušika gibal med 42 in 69 kg na ha z neizrazitim trendom zmanjševanja. **Ciljna vrednost za leto 2020 je 53 kg N/ha. V povprečju zadnjih 5 let smo to vrednost dosegli.**

Po letu 2008 se je površina zemljišč v kmetijsko okoljskih ukrepih znatno zmanjšala od 340.000 ha na vrednosti okrog 230.000 ha. Zmanjšanje je predvsem posledica postopnega prenehanja petletnih obveznosti, ki so bile prevzete še v programskem obdobju 2004-2006 ter omejitev pri prevzemanju novih obveznosti po letu 2008. Ciljna vrednost za leto 2020 je 260.000 ha. Ta ciljna vrednost je bila določena za kmetijsko okoljske ukrepe Programa razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013.

V letu 2015 so se začela izvajati kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila (KOPOP) po novem programu (PRP 2014-2020). V sklopu teh operacij se izvajajo številne zahteve, ki nadaljujejo prizadevanja v smeri učinkovitejšega kroženja dušika v kmetijstvu. Zaradi razlik v vrsti in številu ukrepov/zahtev pa površine zemljišč, ki so vključene v KOPOP, niso neposredno primerljive s površinami zemljišč, ki so bile vključene v kmetijsko okoljske ukrepe prejšnjega programa. Tudi ciljne površine zemljišč so za novo programsko obdobje precej večje. V letu 2015 je bilo v KOPOP vključenih 278.075 ha zemljišč.

Površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje se povečuje hitreje, kot je bilo predvideno z Operativnim programom ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020. Ciljna vrednost za leto 2020 je 44.000 ha. Ob tem je treba poudariti, da so cilji Programa razvoja podeželja 2014-2020 bolj ambiciozni (55.000 ha) in da bi bilo smiselno korigirati tudi cilje OP TGP.

Slika 9: Dosežene vrednosti kazalcev na področju kmetijstva, prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu 2015 in glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Za kazalca Poraba dušika iz mineralnih gnojil in Bruto bilanca dušika je za doseženo vrednost prikazano povprečje zadnjih petih let (Vir: KIS, IJS-CEU)

IZVAJANJE UKREPOV

Po sprejemu OP TGP je Vlada RS sprejela še naslednji programske in akcijske dokumente, ki vplivajo na izvajanje ukrepov za zmanjšanje emisij TGP v sektorju IPCC kmetijstvo:

- Program razvoja podeželja 2015-2020 (PRP), 2015.

Ukrepe OP TGP pregledujemo skupaj z drugimi ukrepi zmanjševanja emisij toplogrednih plinov iz zgoraj navedenih najnovejših strateških dokumentov in ukrepi, ki se izvajajo na podlagi veljavne zakonodaje. S tem je pregled usklajen s pregledi ukrepov v okviru mednarodnega poročanja. V tabeli je predstavljeno izvajanje ukrepov v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018. Podatki so pridobljeni na podlagi odgovorov pristojnih ministrstev na vprašalnike in javno dostopnih virov.

Tabela 4: Pregled izvajanja ukrepov v sektorju kmetijstvo v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Spodbujanje zmanjšanja emisij TGP v IPCC sektorju kmetijstvo na splošno						
Javna svetovalna služba	OP TGP: OKM-2	MKGP financira program dela Javne službe kmetijskega svetovanja, ki vključuje tudi tehnološko-okoljsko svetovanje in varovanje proizvodnih virov. Z vidika izpustov toplogrednih plinov so zlasti pomembna področja pridelave kreme, prehrane živali, ureditve hlevov in reje živali, pašništva in gnojenja kmetijskih rastlin.	MKGP	V letu 2015 je bilo tehnološko-okoljskemu svetovanju in varovanju proizvodnih virov namenjenih 218.136 svetovalnih ur.	Za leti 2017 in 2018 je predvideno izvajanje javne službe v podobnem obsegu kot doslej.	KGZS
Programi usposabljanja, svetovanja in demonstracijski projekti	OP TGP: NKM-4 PRP	Gre za ukrep Prenos znanja in dejavnosti informiranja (M01) s podukrepoma Podpora za dejavnosti poklicnega usposabljanja in pridobivanja spretnosti (M01.1) in Podpora za demonstracijske aktivnosti in ukrepe informiranja (M01.2) ter za podukrep Podpora za pomoč pri uporabi storitev svetovanja (M02.1) v sklopu ukrepa Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah (M02) iz Programa razvoja podeželja 2014-2020 (PRP 2014-2020). Namen aktivnosti je povečati raven usposobljenosti ciljnih skupin preko različnih oblik prenosa znanja. Med izpostavljenimi vsebinami so tudi kmetijsko-okoljsko-podnebne vsebine.	MKGP	V okviru podukrepa M01 je bilo v letih 2015 in 2016 izvedenih 7 javnih naročil za usposabljanja na področjih kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil, ekološkega kmetovanja in dobrobiti živali. Usposabljanj se je skupaj udeležilo 25.350 udeležencev. V okviru podukrepa M02.1 je bilo v letih 2015 in 2016 izvedenih 5 javnih naročil za izdelavo programov za dobrobit živali, izdelave načrtov za preusmeritve v ekološko kmetovanje in izdelavo programov aktivnosti za kmetije v ukrepih ekološko kmetovanje in kmetijsko-okoljsko podnebna plačila. Storitve svetovanja je izkoristilo 1990 udeležencev.	V okviru podukrepa M01 se bodo še naprej izvajala javna naročila za usposabljanja. Uredba o ukrepih prenosa znanja in svetovanja iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS 68/16) predvideva tudi usposabljanja s področja podnebnih sprememb. V okviru ukrepa M02.1 Pomoč pri uporabi storitev svetovanja se bodo še naprej izvajala javna naročila vezana na druge ukrepe PRP 2014-2020 (Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila, Ekološko kmetovanje, Dobrobit živali).	MKGP
Raziskave in inovacije v kmetijstvu	OP TGP: NKM-5 PRP	Gre za ukrep Sodelovanje (M16) iz Programa razvoja podeželja 2014-2020 (PRP 2014-2020). Ukrep podpira raznovrstne oblike sodelovanja, s katerimi bo akterjem na podeželskih območjih omogočeno lažje premagovanje ekonomskih, okoljskih in drugih omejitev, s katerimi se ti soočajo zaradi razdrobljenosti in nepovezanosti. Med vsebinskimi sklopi ukrepa (M16) je navedeno tudi skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje.	MKGP	Ukrep M16 se še ni začel izvajati.	Predvideno je sprejetje pravne podlage in izvedba razpisov. Podprti bodo projekti, ki bodo celostno pristopali k doseganju večje produktivnosti in hkrati večje trajnosti na področju kmetijstva, k spodbujanju tehnološkega razvoja ter k zmanjševanju negativnih vplivov kmetijstva na okolje, zlasti na področju biotske raznovrstnosti in kakovosti površinskih in podzemnih voda. Vzporedno bo poudarek tudi na zmanjševanju emisij toplogrednih plinov, vendar ga trenutno ni mogoče oceniti, saj bo odvisen tudi od izbranih tehnologij in projektov.	MKGP
Lokalne akcijske skupine	OP TGP: NKM-6 PRP	Lokalne akcijske skupine delujejo v okviru ukrepa Podpora za lokalni razvoj v okviru pobude LEADER (M19) Programa razvoja podeželja 2014-2020 (PRP 2014-2020). Eno izmed tematskih področij ukrepanja, ki je bilo prepoznano kot ključno pri zasledovanju ciljev EU in reševanju lokalnih razvojnih potreb, je tudi »varstvo okolja in ohranjanje narave«. V okviru tega tematskega področja se lahko podpirajo tudi operacije, ki bodo pripomogle k zmanjševanju emisij TGP.	MKGP	Aktivnosti, ki bi pomembneje prispevale k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov iz kmetijstva, nismo zaznali.	Izvedeni bodo javni pozivi za izbor operacij v okviru podukrepa 19.2 – Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (javne pozive objavijo lokalne akcijske skupine, izbrane operacije predložijo v končno potrditev na Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja) in objavljen 2. javni razpis za podukrep 19.3 - Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine. Predlogi operacij prihajajo »od spodaj navzgor«, zato je težko predvideti v kakšnem obsegu se bodo operacije nanašale na blaženje podnebnih sprememb.	MKGP

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Povečanje učinkovitosti reje domačih živali, povečanje deleža pašne reje in spodbujanje učinkovitejšega kroženja dušika v kmetijstvu						
Spodbude za naložbe v osnovna sredstva, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva in za infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva	OP TGP: NKM-1 PRP	Gre za ukrep Naložbe v fizična sredstva (M04) s podukrepoma Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva (M04.1) in Podpora za naložbe v infrastrukturo povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijskega gospodarstva (M04.3) iz Programa razvoja podeželja 2014-2020 (PRP 2014-2020). Instrument med drugim vključuje naložbe v izboljšanje učinkovitosti rabe živinskih gnojil in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in amonijaka (npr. posodobitve hlevov, gradnja objektov za skladiščenje živinskih gnojil, gradnja objektov za proizvodnjo bioplina, nakup specialne opreme za učinkovitejšo rabo dušika, stroški postavitve pašnikov). Gre tudi za izgradnjo in posodobitev namakalnih sistemov, ki prispevajo k učinkovitejšemu kroženju dušika in s tem k zmanjšanju emisij didušikovega oksida.	MKGP	V letu 2016 je bilo v sklopu podukrepa M04.1 objavljenih 7 razpisov za naložbe v kmetijska gospodarstva. Postopek odobritve vlog je bil zaključen za en razpis.	Tudi v obdobju do leta 2020 bodo kmetijskim gospodarstvom in na voljo razpisi za podpore naložbam kmetijska gospodarstva naložbam v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva.	MKGP
Spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida	OP TGP: NKM-2 PRP	Gre za ukrepa Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP, M10) in Ekološko kmetovanje (M11) iz PRP 2014-2020. Ukrep M10 podpira kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji in je namenjen spodbujanju nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks. Med horizontalnimi cilji ukrepa je tudi izvajanje nadstandardnih tehnologij pridelave, ki zmanjšujejo emisije didušikovega oksida.	MKGP	V letu 2015 se ukrep M10 izvajal na 278.075 ha (bruto), M11 pa na 39.378 ha.	Izvajanje ukrepov Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP, M10) in Ekološko kmetovanje (M11) se bo v obdobju do leta 2020 nadaljevalo.	MKGP
Spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij metana	OP TGP: NKM-3 PRP	Gre za ukrepe Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP, M10), Ekološko kmetovanje (M11) in Dobrobit živali (M14) iz PRP 2014-2020. Vsi trije ukrepi (M10, M11 in M14) prispevajo k povečanju/ohranjanju pašne reje živali in s tem s tem k zmanjšanju emisij metana iz jam za gnojevko in iz gnojišč. Omenjeni ukrepi, predvsem M14, prispevajo prek boljšega počutja tudi k daljši življenjski dobi plemenskih živali, k zmanjšanju poginov, k boljši reprodukciji in h hitrejši rasti. S tem se zmanjšujejo izpusti metana na enoto prirejenega mesa in mleka.	MKGP	V letu 2015 se zahteve, ki spodbujajo pašno rejo (KRA_OGRM, KRA_VARPP, KRA_CRED, KRA_PAST) v sklopu ukrepa M10 izvajale na 6696 ha, ukrep M11 pa na 39.378 ha (podatki o vloženih zahtevkih). Ukrep M14 se je začel pri prašičih izvajati v letu 2014, pri govedu pa v 2016.	Izvajanje ukrepov Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP, M10), Ekološko kmetovanje (M11) in Dobrobit živali (M14, za prašiče in govedo) se bo v obdobju do leta 2020 nadaljevalo. Z letom 2017 se bo ukrep M14 razširil tudi na področje reje drobnice.	
Izvajanje Skupnega temeljnega rejskega programa za pasme goved in drobnice	OP TGP: OKM-1	Gre za naloge, ki se izvajajo v sklopu javne službe v živinoreji in vključujejo izvajalce po vsej Sloveniji. Aktivnosti so prvotno namenjene drugim ciljem (seleksijski napredek), prispevajo pa tudi k zmanjšanju emisij TGP. Gre za seleksijsko delo v smeri učinkovitejših živali, za katere so značilne tudi manjše emisije TGP. V okviru izvajanja rejskih programov deluje tudi informacijski sistem GOVEDO, ki nudi podporo rejcem krav molznic pri sprejemanju odločitev, ki vodijo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in zagotavlja informacije o stanju emisij na posameznih kmetijah.	MKGP	V letu 2015 in 2016 so se naloge javne službe izvajale po programu.	Za leti 2017 in 2018 je predvideno izvajanje javne službe v podobnem obsegu kot doslej.	MKGP

PRIPOROČILA

Najpomembnejša toplogredna plina v sektorju kmetijstvo sta metan in didušikov oksid. Prvi prispeva nekaj manj kot 70 %, drugi pa dobrih 30 % toplogrednega učinka sektorja.

Rešitve za zmanjševanje emisij didušikovega oksida sovpadajo z rešitvami za varovanje voda pred onesnaževanjem z nitrati in rešitvami za zmanjšanje emisij amonijaka. Na področju preprečevanja onesnaževanja voda imamo dolgoletno tradicijo in razmeroma dobro razvit sistem javne svetovalne službe. Varovanje voda je med prednostnimi področji Kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil (KOPOP) *Programa razvoja podeželja 2014-2020* (PRP 2014-2020) in rezultati se kažejo tudi na področju emisij didušikovega oksida. K učinkovitejšemu kroženju dušika prispevata tudi ukrepa *Naložbe v fizična sredstva* in *Ekološko kmetovanje* (oba v sklopu PRP 2014-2020). Omenjeno se kaže v doseganju ciljev na področju porabe dušika iz mineralnih gnojil in bruto bilančnega presežka dušika. Ocenjujemo, da so ukrepi za zmanjševanje izpustov didušikovega oksida ustrezni in da bi jih bilo smiselno nadaljevati. Ukrepa KOPOP in Ekološko kmetovanje prek učinkovitejšega kroženja N in s tem manjše porabe dušika iz mineralnih gnojil pomembno prispevata k zmanjšanju emisij didušikovega oksida. *Šibka točka ukrepa KOPOP je premajhen obseg izvajanja zahteve Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak na trajnem travinju.* Kmetije, ki gospodarijo na trajnem travinju, razpolagajo z velikimi količinami živinskih gnojil, izbirno zahtevo Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak pa lahko izberejo le na travnikih, na katerih se odločijo za puščanje nepokošenega pasu (5-10 % površine) ali pa če se odločijo na kmetiji opustiti siliranje krme. Predlagamo, da se pri ukrepu KOPOP pogojevanje zahteve Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak odpravi.

Kljub temu, da prispeva večino toplogrednega učinka v sektorju kmetijstvo metan, namenjamo zmanjšanju emisij metana bistveno manj pozornosti kot zmanjšanju emisij didušikovega oksida. *Šibka točka je premajhna ambicioznost na področju zmanjševanja emisij metana iz prebavil rejnih živali, ki prispevajo približno 50 % vseh emisij toplogrednih plinov v kmetijstvu.* Ob razmeroma dobremu selekcijskemu delu v smeri učinkovitejših živali in ob spodbujanju pašne reje prek ukrepov PRP 2014-2020, zanemarjamo priložnosti na področju ustrežnejšega krmljenja rejnih živali. *Doseganje cilja na področju emisij metana bo v velikem obsegu odvisno od nadomestne rešitve za nerealizirano zahtevo »analiza krme in računanje krmnih obrokov« za govedo in/ali drobnico« iz prvotnega predloga ukrepa KOPOP.* Gre za zahtevo, katere predvideni učinki so bili upoštevani pri pripravi Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020. Računanje krmnih obrokov na podlagi rezultatov analiz krme bi lahko izvedli v sklopu ukrepa Sodelovanje ali pa s povečanjem obsega tovrstnih aktivnosti v okviru programa dela Javne službe kmetijskega svetovanja.

3.5 Drugi sektorji ESD: industrija, odpadki in energetika

Cilji so zmanjšanje emisij TGP do leta 2020 glede na leto 2005:

- iz **industrije** zunaj sheme EU-ETS za 42 % z ukrepi za prehod na konkurenčno nizkoogljično proizvodnjo;
- iz **ravnanja z odpadki** za 44 % in postopno uveljavljanje krožnega gospodarstva.

STANJE

Industrija neETS - raba goriv in procesne emisije

Emisije v industriji in gradbeništvu so leta 2015 predstavljale 10,5 % skupnih emisij v ESD sektorju, pri tem so emisije iz zgorevanja goriv znašale 5,5 %, emisije industrijskih procesov pa 5,0 % skupnih emisij ESD sektorja. Emisije so se v obdobju od leta 2005 do 2015 zmanjšale za 403 kt CO₂ oz. za 26 %. Vendar pa so se v zadnjih dveh letih povečale, v letu 2015 za 7 % oz. za 74 kt, in se oddaljile od indikativnega sektorskega cilja OP TGP. To je deloma tudi posledica sprememb v evidencah emisij industrijskih procesov. Povečanje je največje pri emisijah iz industrijskih procesov, zaradi večje rabe N₂O ter rabe F-plinov v hlajenju in klimatizaciji.

Emisije iz rabe goriv v industriji neETS in gradbeništvu spremljamo z dvema kazalcema. **Vrednost finančnih spodbud za URE in OVE v industriji neETS** se je po letu 2012 zmanjševala in je leta 2015 znašala samo slabih 271.000 evrov nepovratnih sredstev za vgradnjo kurilnih naprav na lesno biomaso iz Kohezijskega sklada. **Delež OVE v rabi goriv v industriji neETS se je v obdobju 2010–2015 povečal za 20,8 %** in je znatno nad indikativno ciljno vrednostjo. Leta 2015 je delež ostal skoraj nespremenjen, saj sta se zmanjšali raba OVE (-12 %) kot tudi skupna raba goriv (-11,5 %) v podobnem odstotku. Emisije F-plinov zaradi puščanja iz naprav so se v zadnjih dveh letih povečale. Intenzivnejše zmanjševanje emisij se pričakuje po letu 2018, kot posledica omejevanja plaseranja F-plinov na trg v EU.

Odpadki

Ravnanje z odpadki je leta 2015 predstavljalo 4,8-odstotni delež v emisijah neETS. Večina emisij nastaja pri odlaganju trdnih odpadkov, 3,5 %, manjši del pa pri ravnanju z odpadnimi vodami in sicer 1,3 %. V obdobju 2005–2015 so se emisije tega sektorja zmanjšale za 267 kt CO₂ ekv oz. za 34 %. Do leta 2014 so se emisije zmanjševale skladno z indikativnim sektorskim ciljem v letu 2020. V letu 2015 so se emisije iz tega sektorja povečale za 3,5 %, kar predstavlja odmik od zelenega trenda. Ker je v sektorju do leta 2020 potrebno še zmanjšanje emisij za 136 kt CO₂ ekv oz. za 26 % glede na stanje 2015, je potrebno ukrepom v tem sektorju posvetiti vso pozornost.

Količina odloženih biorazgradljivih odpadkov je bila leta 2015 za 74 % manjša kot v letu 2005, kar je bilo rahlo nad linearno potjo do cilja v letu 2020. Do leta 2013 se je ta količina zmanjševala, v letih 2014 in 2015 pa se je zmanjševanje ustavilo. Do leta 2020 bo potrebno količine odloženih biorazgradljivih zmanjšati še za nadaljnjih 66 %. Glavna ukrepa za zmanjševanje količin odloženih biorazgradljivih odpadkov sta ločevanje odpadkov in mehanska biološka obdelava mešanih komunalnih odpadkov. Doseganje cilja bo v velikem obsegu odvisno od izvajanja teh ukrepov v okviru *Programa ravnanja z odpadki in Programa preprečevanja odpadkov*. Emisije iz ravnanja z odpadnimi vodami so se od leta 2005 do 2008 zmanjšale za 25 %, od takrat pa se rahlo povečujejo.

Energetika neETS

Energetika je v veliki meri vključena v shemo EU ETS, zato je delež energetike v emisijah neETS relativno majhen, v letu 2015 je bil 4,2-odstoten, in vključuje predvsem emisije iz naprav v sistemih daljinskega ogrevanja. Indikativni cilj OP TGP za energetiko neETS je zadržati rast emisij tako, da se do leta 2020 ne bodo povečale za več kot 6 % glede na raven iz leta 2005, letni cilji pa so izračunani z linearno interpolacijo. Leta 2015 so bile emisije za 24

odstotnih točk pod zastavljenim letnim ciljem, v desetletju 2005–2015 pa so se emisije zmanjšale za 135 kt CO₂ ekv oz. za 23 %. Največje zmanjšanje je bilo doseženo v letu 2014, kar za 20,2 %, v zadnjem letu pa so se emisije povečale in sicer za 6,5 %, rast pripisujemo večjim potrebam po daljinski toploti, zaradi razlik v vremenskih pogojih med letoma.

IZVAJANJE UKREPOV

Po sprejemu OP TGP je Vlada RS sprejela še naslednje programske in akcijske dokumente, ki vplivajo na izvajanje ukrepov za zmanjšanje emisij TGP v <sektorju>:

- *Operativni program izvajanja Evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020 (OP EKP), 2015;*
- *Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letih 2017 in 2018 2016;*
- *Akcijski načrt za energetska učinkovitost za obdobje 2014–2020 (AN URE), 2015;*
- *Program ravnanja z odpadki in Program preprečevanja odpadkov Republike Slovenije (PPO in PrZO), 2016.*

Ukrepe OP TGP pregledujemo skupaj z drugimi ukrepi zmanjševanja emisij toplogrednih plinov iz zgoraj navedenih najnovejših strateških dokumentov in ukrepi, ki se izvajajo na podlagi veljavne zakonodaje. S tem je pregled usklajen s pregledi ukrepov v okviru mednarodnega poročanja. V tabeli je predstavljeno izvajanje ukrepov v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018. Podatki so pridobljeni na podlagi odgovorov pristojnih ministrstev na vprašalnike in javno dostopnih virov.

Industrija neETS - raba goriv in procesne emisije

Tabela 5: Pregled izvajanja ukrepov v sektorju industrija neETS v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Industrija neETS – raba goriv						
Spodbujanje ukrepov URE in OVE v industriji na splošno						
Finančne spodbude v obliki povratnih sredstev za industrijo	OP TGP: OI-4	Za posojila Eko sklada z ugodno obrestno mero za okoljske naložbe glej poglavje <i>Večsektorski ukrepi</i> . Spodbude OP EKP za izgradnjo novih in rekonstrukcijo obstoječih sistemov za ogrevanje, ki izkoriščajo OVE, bodo za sektor industrija predvidoma na voljo v obliki povratnih sredstev, zlasti za kotle na lesno biomaso.	MOP Eko sklad	Ukrep se izvaja deloma. Zanimanja za posojila Eko sklada iz industrije praktično ni.	Predvideno je, da bo MGRT dodeljeval spodbude v obliki posojil iz sredstev Evropskega kohezijskega sklada za spodbujanje vgradnje kotlov na lesno biomaso. Obseg finančnih sredstev in dinamika razpisov še nista objavljena. Ukrep <i>Finančne spodbude v obliki povratnih sredstev za ukrepe URE in OVE v industriji</i> bo predvidoma nadgrajen v noveli AN URE z novimi finančnimi instrumenti, ki bodo posebej namenjeni SME.	Eko sklad Mzi AN URE
Nepovratne finančne spodbude za ukrepe URE in OVE v industriji	OP TGP: NI-5	Nepovratne investicijske spodbude za ukrepe URE in OVE v industriji, financirane iz sredstev Kohezijskega sklada so bile na voljo za industrijo v obdobju 2007-2013.	Mzi MGRT	V letu 2015 so se zaključevali projekti, financirani v finančni perspektivi 2007–2013. V okviru OP EKP so sicer načrtovane finančne spodbude za izgradnjo novih in rekonstrukcijo obstoječih sistemov za ogrevanje, ki izkoriščajo OVE, zlasti kotli na lesno biomaso v industriji, a se bodo predvidoma podeljevale v obliki povratnih sredstev. Opozorilo: Ukrep se ne izvaja.	Nepovratnih finančnih spodbud za ukrepe URE in OVE v industriji ni načrtovanih, z izjemo spodbud za SME. Glej ukrep <i>Nepovratne finančne spodbude za URE in OVE za SME</i> . Nadaljnje izvajanje ukrepa <i>Nepovratne finančne spodbude za ukrepe URE in OVE v industriji</i> bo podrobneje opredeljeno v noveli AN URE.	OP EKP Portal EU-skladi AN URE
Finančne spodbude za demonstracijske projekte	OP TGP: NI-5 AN URE: I.5	V OP TGP so načrtovane finančne spodbude za izvajanje demonstracijskih projektov na področju zmanjševanja emisij TGP v industriji, v AN URE razvojna shema in druge spodbude gospodarstvu pri vstopu zelenih energetske izdelkov na trg.	SVRK	Demonstracijski projekti ukrepov URE in OVE oz. zmanjševanja emisij TGP v industriji se ne izvajajo. V okviru OP EKP so razpisane spodbude za projekte na prednostnih področjih <i>Slovenske strategije pametne specializacije (S4)</i> . Glej tudi poglavje <i>Zelena gospodarska rast</i> , ukrep <i>Spodbujanje raziskav in inovacij za prehod v NOD</i> . Glej tudi poglavje <i>Zelena gospodarska rast</i> . Opozorilo: Ukrep se ne izvaja.	Ukrep <i>Demonstracijski projekti URE in OVE v industriji</i> bo predvidoma nadgrajen v noveli AN URE.	Portal EU-skladi AN URE
Prostovoljni sporazumi z industrijo	AN URE: I.6	V AN URE je načrtovano, da bodo pripravljene strokovne podlage za uvajanje prostovoljnih sporazumov z industrijo, ki bi se ob podpori oprostitev javnofinančnih dajatev (prispevka za podporno shemo OVE in SPTE, CO ₂ dajatev idr.) zavezala za doseganje prihrankov energije. Če bodo strokovne podlage dale pozitivne rezultate, se v dveh letih oblikujejo prostovoljni sporazumi z največjimi in energetsko najintenzivnejšimi podjetji.	Mzi	Opozorilo: Ukrep se ne izvaja.	Nadaljnje izvajanje ukrepa bo opredeljeno v noveli AN URE.	AN URE

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Izobraževanje in usposabljanje	AN URE: H.4	AN URE načrtuje podporo ciljno usmerjenim usposabljanjem za pripravo in izvedbo projektov na področjih URE; OVE in zelenih energetske tehnologij	Mzi	Ukrep se izvaja v okviru različnih projektov, kot npr. Evropski energetski manager (EUREM idr.) Sistematičnega načrtovanja in razvoja usposabljanja ni.	Nadaljnje izvajanje ukrepa bo opredeljeno v noveli AN URE, načrtovanje izvajanja usposabljanja kot npr. za izvajalce energetskih pregledov	AN URE
Spodbujanje ukrepov za določene ciljne skupine ali tehnologije						
Spodbude za URE in OVE za SME/ Spodbujanje podjetništva za prehod v NOD	OP TGP: NI-1 OP TGP: NR-3 OP EKP AN URE: I.4	Glej poglavje <i>Zelena gospodarska rast</i> , ukrep <i>Spodbujanje podjetništva za prehod v NOD</i> .	MGRT		Ukrepi za SME bodo nadgrajeni v noveli AN URE z novimi finančnimi instrumenti za spodbujanje URE in OVE v SME in s shemo za uvajanje sistemov za upravljanje z energijo v SME Glej tudi ukrepa .	OP EKP AN URE
Spodbude za uvajanje sistemov za upravljanje z energijo	OP TGP: OI-2 AN URE: I.3	Spodbujanje uvajanja sistemov za upravljanje energije (usposabljanje, napredne meritve, IT-podpora, uvajanje ISO 50001, EMAS, izvedba energetskih pregledov idr.).	Mzi	Energetski pregledi v industriji so za velika podjetja obvezni po EZ-1 (oz. po Direktivi 2012/29/EU). V letu 2016 je bil sprejet <i>Pravilnik o izvajanju o metodologiji za izdelavo in vsebini energetskega pregleda (Ur. l. RS, št. 41/16)</i> . Uvajanje sistemov za upravljanje z energije se spodbuja v okviru <i>Obveznosti dobaviteljev energije za doseganje prihrankov končne energije pri končnih odjemalcih</i> . Glej poglavje <i>Večsektorski ukrepi</i> .	Predvideno je nadaljevanje izvajanja aktivnosti, ki se že izvajajo. Ukrep <i>Uvajanje sistemov za upravljanje z energijo</i> bo predvidoma nadgrajen v noveli AN URE s shemo za spodbujanje upravljanja z energijo v SME. Prva faza vzpostavitve sheme bo obsegala pripravo sheme in zagon s pilotnim projektom.	PIRS AN URE
Industrija neETS - procesne emisije						
Zmanjšanje emisij F-plinov iz stacionarnih virov	OP-TGP: NI-4	Izvajanje <i>EU uredbe o fluoriranih toplogrednih plinih (517/2014/EU)</i> . Glavni elementi so: omejevanje količin F-plinov na trgu EU z zmanjševanjem kvote od leta 2015 do leta 2030; prepoved uporabe F-plinov v številnih aplikacijah, preprečevanje emisij z rednimi kontrolami opreme, servisiranjem in zajemom plina iz odsluženih naprav ter tehničnim usposabljanjem.	MOP, ARSO	Sprejeta je bila <i>Uredba o uporabi fluoriranih toplogrednih plinov in ozonu škodljivih snoveh (Uradni list RS, št. 60/16)</i> , ki je istočasno tudi uredba za izvajanje <i>Uredbe (EU) št. 517/2014 o fluoriranih toplogrednih plinih</i> .	Nadaljevanje izvajanja.	MOP
Zmanjšanje emisij F-plinov iz mobilnih klimatskih naprav	OP-TGP: OI-5	Izvajanje <i>Direktive 2006/40/ES o emisijah iz klimatskih naprav v motornih vozilih</i> , ki omejuje uporabo F-plinov v mobilnih klimatskih napravah. Direktiva je bila leta 2007 v slovenski pravni red prenesena s tehnično specifikacijo <i>TSV – 161 (izdaja 01) o emisijah iz klimatskih naprav v motornih vozilih</i> , ki ureja področje emisij iz klimatskih naprav vozil kategorije M1 in N1 (osebna ter tovorna vozila do skupne mase 3,5).	Mzi	Ukrep se izvaja.	Specifikacija po 1.1.2017 prepoveduje registracijo novih vozil, proizvedenih po 1.1.2017 z vgrajeno klimatsko napravo, ki vsebuje fluorirane toplogredne pline z globalnim potencialom segrevanja nad 150.	MOP

Odpadki

Tabela 6: Pregled izvajanja ukrepov v sektorju odpadki v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVOR-NOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	
Odpadki						
Zmanjšanje količine nastalih odpadkov in spodbujanje ponovne uporabe ter recikliranja	PPO ¹¹	<i>Program preprečevanja odpadkov (PPO)</i> , ki je bil sprejet skupaj s <i>Programom ravnanja z odpadki</i> junija 2016, je obveznost držav članic po <i>Direktivi 2008/98/ES</i> . Glavni cilj programa je zmanjšanje količine nastalih odpadkov in s tem zmanjšanje njihovega negativnega vpliva na okolje. Vsebuje 8 dolgoročnih ciljev: preprečevanje gradbenih odpadkov, preprečevanje odpadkov v podjetjih, preprečevanje odpadkov v gospodinjstvih, zmanjšanje količine odpadnih plastičnih vrečk v gospodinjstvih, preprečevanje odpadne hrane, preprečevanje kosovnih odpadkov in ponovna uporaba tekstilnih izdelkov in oblačil.	MOP	Program je bil na Vladi sprejet 30.6. 2016.	Program predvideva začetek dela aktivnosti v letu 2016 in dela v letu 2017.	PPO
Izgradnja manjkajoče infrastrukture (financiranje)	OP-TGP: NO-1	S sredstvi Kohezijskega sklada se je v obdobju 2007–2013 financirala izgradnja manjkajoče infrastrukture za povečanje deleža ločeno zbranih frakcij, ustrezno ravnanje z ločeno zbranimi frakcijami ter predelavo biološko razgradljivih odpadkov.	Občine MOP	V letu 2015 je bil dokončan zadnji regijski center za ravnanje z odpadki RCERO Ljubljana, ki omogoča mehansko biološko obdelavo odpadkov.	V prihodnjih letih niso predvidene dodatne investicije v infrastrukturo za ravnanje z odpadki, saj obstoječa infrastruktura zadošča za pokrivanje potreb vsaj do leta 2020. V programu OPK ni projektov s področja ravnanja z odpadki.	Letna poročila o izvajanju OP ROPI za obdobje 2007 – 2013 OP EKP
Spodbujanje zmanjšanja emisij TGP v zakonodajnem okviru na področju ravnanja z odpadki		Zakonodajni okvir za povečanje deleža ločeno zbranih frakcij, ustrezno ravnanje z ločeno zbranimi frakcijami ter predelavo biološko razgradljivih odpadkov.	MOP	V letih 2015 in 2016 je bilo spremenjenih/dopoljenih 10 uredb s področja ravnanja z odpadki, med drugim <i>Uredba o odpadkih</i> , <i>Uredba o odlagališčih odpadkov</i> , <i>Uredba o sežigalnicah odpadkov</i> , <i>Uredba o predelavi biološko razgradljivih odpadkov in uporabi komposta ali digestata</i> .	V letu 2017 je predviden sprejem še dveh uredb: o obvezni občinski gospodarski javni službi obdelave mešanih komunalnih odpadkov in o ravnanju s komunalnimi odpadki.	MOP
Spremembe okoljske dajatve na področju odlaganja odpadkov	OP-TGP: OO-1, OR-3 PRZO ¹² : 14	Ureditev okoljskih dajatev s ciljem uveljavitve hierarhije ravnanja z odpadki, kjer je odlaganje na zadnjem mestu - dvig okoljske dajatve za odlaganje odpadkov, kar bo vplivalo na manjše količine odloženih odpadkov, saj je obstoječa okoljska dajatev prenizka, da bi spodbujala druge načine ravnanja z odpadki.	MOP	Program ravnanja z odpadki je bil sprejet na Vladi 30.6.2016.	Izvedba ukrepa je predvidena od leta 2017. Področje bo urejeno v ZVO-2 in podzakonskih aktih.	PRZO MOP

¹¹ Program preprečevanja odpadkov, 30. junij 2016

¹² Program ravnanja z odpadki, 30. junij 2016

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	
Izboljšanje sistema zbiranja odpadne embalaže	PRzO: 9a	Opredeliti obseg, pogostost in vrste dejavnosti skupnih sistemov za ravnanje z odpadno embalažo za obveščanje in ozaveščanje javnosti, zlasti končnih uporabnikov, o namenu in ciljih zbiranja odpadne embalaže, pravilnem ravnanju z njo, možnostih njenega brezplačnega oddajanja, recikliranja in predelave.	MOP	<i>Program ravnanja z odpadki</i> je bil sprejet na Vladi 30.6.2016.	Izvedba ukrepa je predvidena v letu 2017.	PRzO
Uveljavitev plačevanja za odvoz odpadkov skladno s količino oddanih odpadkov	PRzO: 5	Dopolnitev uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja z namenom spodbujanja zmanjšanja količin nastalih odpadkov.	MOP	<i>Program ravnanja z odpadki (PRzO)</i> je bil sprejet na Vladi 30.6.2016.	Ukrep nima določenega časovnega okvira	PRzO
Zagotovitev pogojev za uporabo komposta in digestata iz obdelave odpadkov	PRzO: 17, 18, 19	Uskladitev predpisanih mejnih vrednosti za kompost, ki je namenjen uporabi v kmetijstvu, z ostalimi državami EU vzpostavitev dodatnih meril za okolju prijazno uporabo digestata, kot gnojila na kmetijskih zemljiščih ter ureditev evidenc in nadzora nad uvozom komposta iz drugih držav	MKGP, MOP	<i>Program ravnanja z odpadki</i> je bil sprejet na Vladi 30.6.2016. V letu 2015 je bila spremenjena/dopolnjena <i>Uredba o predelavi biološko razgradljivih odpadkov in uporabi komposta ali digestata (Ur. l. RS, št. 99/13 in 56/15)</i> .	Izvedba ukrepa je predvidena v letu 2017	PRzO
Zajem odlagališnega plina in uporaba le-tega	ZVO	Zajem odlagališnega plina so morala vsa odlagališča, na katerih so se odlagali odpadki, urediti do konca leta 2005. Zajeti odlagališčni plin se sežge na bakli ali pa v plinskih motorjih.	MOP	Ukrep je bil izveden. Odlagališčni plin se zajema na vseh odlagališčih, ki so delovala od leta 2006 naprej.	Ni predvidenih dodatnih aktivnosti.	
Pilotni projekti za ozaveščanje na področju odpadkov	OP-TGP: NO-2, PRzO; PPO	Podpora pilotnim projektom in orodjem za povečanje ozaveščenosti različnih ciljnih skupin prebivalcev in spremembe njihovih vedenjskih vzorcev v skladu s hierarhijo EU za ravnanje z odpadki.	MOP	<i>Program preprečevanja odpadkov in Program ravnanja z odpadki</i> sta bila sprejeta na Vladi 30.6. 2016. Programa načrtujeta številne aktivnosti za ozaveščanje in obveščanje širše javnosti ali posameznih skupin potrošnikov.	<i>Uredba o ravnanju s komunalnimi odpadki</i> bo določneje opredelila obveznosti izvajalcev javnih služb zbiranja komunalnih odpadkov glede ozaveščanja prebivalcev.	MOP

Energetika neETS

Tabela 7: Pregled izvajanja ukrepov v sektorju energetika neETS v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVORNOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	VIRI PODATKOV
Energetika neETS						
Učinkoviti sistemi daljinskega ogrevanja - obvezni delež OVE, SPTE in odpadne toplote v sistemih daljinskega ogrevanja	EZ-1 AN OVE	Obvezni delež toplote iz OVE, ki jih morajo dosegati vsi sistemi daljinskega ogrevanja, so določeni v EZ-1 v 322. členu. Distributerji morajo zagotoviti, da je na letni ravni zagotovljena toplota iz vsaj enega od naslednjih virov: (i) vsaj 50 % toplote proizvedene iz obnovljivih virov energije, (ii) vsaj 50 % odvečne toplote, (iii) vsaj 75 % toplote iz sproizvodnje toplote in električne energije z visokim izkoristkom ali (iv) vsaj 75 % kombinacije toplote iz prvih treh alinej. Rok za izvedbo ukrepa je 31. decembra 2020.	MzI	Zaključena je javna obravnava predloga <i>Zakona o spremembah in dopolnitvah EZ-1</i> , ki znižuje zahteve za učinkovite sisteme DO, kar je v nasprotju s cilji zmanjševanja emisij TGP in sicer naj bi po novem lahko izpolnili obveznost tudi v kolikor bo na letni ravni zagotovljena toplota v vsaj 50 % iz kombinacije toplote iz OVE, SPTE ali odvečne toplote.		<i>EZ-1 in Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah EZ-1.</i>
Spodbujanje razvoja sistemov DO na OVE v okviru OP EKP	OP EKP	Nepovratne finančne za sisteme DO so načrtovanje v okviru OP EKP, prednostne osi <i>Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja</i> in sicer za izgradnjo novih in rekonstrukcijo obstoječih sistemov za ogrevanje ter spodbude za priklop novih uporabnikov na že obstoječe kapacitete.	MzI	Odprt je javni razpis MzI za finančne spodbude za naložbe za sisteme daljinskega ogrevanja (nad 1 MW moči) in mikrosisteme DO (do 1 MW moči na OVE) v vrednosti 8 mio EUR iz sredstev Kohezijskega sklada.	Načrtovano je izvajanje razpisa iz leta 2016. Eko sklad bo leta 2017 razpisal nepovratne finančne spodbude za izgradnjo novih ali obnovo starih sistemov DO na obnovljive vire energije ter priključitev nanje v skupni višini 1 mio EUR iz sredstev Sklada za podnebne spremembe.	Portal EU skladi Program SPS
Spodbujanje razvoja sistemov DO na OVE v okviru PRP	PRP pAN OVE	Podpore za naložbe v vzpostavitev in razvoj kmetijskih dejavnosti so načrtovane v <i>Programu razvoja podeželja</i> . Povratna finančna sredstva so namenjena kmetijskim gospodarstvom in mikro ter malim podjetjem v naseljih do 5.000 prebivalcev med drugim tudi za naložbe v pridobivanje električne in toplotne energije iz obnovljivih virov energije kot so lesna masa, biomasa, gnoj in gnojnica, voda, veter, sonce, (PRP, podukrep M06.4).	MKGP	Ukrep se še ne izvaja.	V letu 2017 za ta podukrep še ni napovedanih razpisov.	PRP in Portal EU skladi

PRIPOROČILA

Spodbud za zmanjšanje emisij TGP z ukrepi URE in OVE je v industriji bistveno manj kot v drugih sektorjih. Načrtovani ukrepi AN URE se ne izvajajo, oz. se izvajajo v zelo omejenem obsegu. Priporočča se, da MzI okrepi spodbujanje ukrepov URE in OVE v tem sektorju.

OP TGP ne vključuje ukrepov za sektor energetika neETS. Sektor daljinskega ogrevanja je zlasti pomemben za doseganje sinergij podnebne politike z ukrepi varstva zraka. Priporočča se, da MOP kot ukrepe OP TGP obravnava tudi ukrepe AN URE s področja daljinskega ogrevanja. Priporočča se, da MzI v okviru AN URE razširi nabor ukrepov in poveča obseg spodbud za to področje ter pripravi dolgoročne usmeritve za razvoj področja.

Na področju ravnanja z odpadki se pojavlja določena negotovost v zvezi s podatki, kar je bilo nakazano tudi v Programu ravnanja z odpadki. Kakovost in celovitost podatkov je namreč vprašljiva, kar ima pomemben vpliv tudi na izračun emisij iz ravnanja z odpadki. Zato je ključno, da se vzpostavi kakovosten sistem za zbiranje in kontroliranje podatkov o odpadkih, ki bo omogočal zanesljivo oceno stanja ter tudi sledenje tokovom odpadkov.

3.6 Povzetek večsektorskih ukrepov

V tem poglavju so povzeti večsektorski ukrepi OP TGP, torej ukrepi, ki so namenjeni dvema ali več sektorjem. Podajamo splošne informacije o večsektorskih ukrepih, večinoma so ukrepi navedeni tudi v sektorskih poglavjih, kjer so podane informacije relevantne samo za obravnavani sektor. Za spremljanje večsektorskih ukrepov OP TGP ni pripravljenih posebnih kazalcev – njihove učinke spremljamo v okviru spremljanja učinkov po sektorjih.

Tabela 8: Pregled izvajanja večsektorskih ukrepov v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVOR- NOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Obveznosti dobaviteljev energije za doseganje prihrankov končne energije pri končnih odjemalcih	OP TGP: NI-2 AN URE	Dobavitelji energije morajo doseči prihranke končne energije pri končnih odjemalcih, tako da jih spodbujajo k izvedbi različnih ukrepov za učinkovito rabo energije, npr. k zamenjavi starih kotlov in gospodinjskih električnih aparatov, uporabi varčnih sijalk, toplotni izolaciji stavb itd. Obveznosti izhajajo iz <i>Direktive 2012/27EU</i> in <i>EZ-1</i> in jih ureja <i>Uredba o zagotavljanju prihrankov energije</i> (Ur. l. RS, št. 96/14). Ukrep ima učinke v vseh sektorjih končne rabe energije: industriji, prometu, široki rabi (stavbah).	MzI Agencija za energijo	V letu 2015 je bila vzpostavljena nova shema obveznega doseganja prihrankov končne energije za podjetja, ki prodajajo energijo, skladna z <i>Direktivo 2012/27EU</i> in <i>EZ-1</i> . Sprejeta je bila nova uredba. Zavezanci za doseganje prihrankov so postali vsi dobavitelji električne energije, plina ter tekočih in trdnih goriv končnim odjemalcem, spremenila se je tudi višina prihrankov, ki jih morajo zavezanci doseči. Način financiranja ukrepov, s katerimi zavezanci zagotavljajo prihranek, v novi shemi ni določen. Leta 2015 je bil sprejet in nato leta 2017 še spremenjen in dopolnjen <i>Pravilnik o metodah za določanje prihrankov energije</i> (Ur. l. RS, št. 67/15, 14/17 in NPB1).	<i>Pravilnik o metodah za določanje prihrankov energije</i> je bil nadgrajen leta 2017, načrtovane so še nadaljnje nadgradnje. Dopolnjeval se bo tudi nabor ukrepov za doseganje prihrankov končne energije.
Posojila Eko sklada s subvencionirano obrestno mero za okoljske naložbe	OP TGP: NS-2 OP TGP: OI-4 AN URE	Eko sklad spodbuja okoljske naložbe s krediti z ugodno obrestno mero. Ukrep ima učinke v vseh sektorjih končne rabe energije: industriji, prometu, široki rabi (stavbah), oskrbi z energijo in pri ravnanju z odpadki ter industrijskih procesov.	MOP Eko Sklad	Ukrep se izvaja v omejenem obsegu. Zanimanje gospodinjstev za posojila upada, v industriji pa ga praktično ni.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa. V noveli AN URE bodo finančne spodbude v obliki povratnih sredstev za ukrepe URE in OVE oz. zmanjševanja emisij TGP i nadgrajene z novimi finančnimi instrumenti. Oblikovani bodo instrumenti za področje stavb in za SME.
Energijsko označevanje in minimalni standardi za izdelke in naprave	OP TGP: OR-1 AN URE	Med obveščanje potrošnikov sodi tudi energijsko označevanje proizvodov. Zahteve zanj so opredeljene v <i>Energetskem zakonu (EZ-1)</i> , izhajajo pa iz <i>Direktive 2010/30/EU</i> . Ravno tako so v <i>EZ-1</i> opredeljene tudi zahteve za okoljsko primerno zasnovano proizvodov, povezanih z energijo, ki izhajajo iz <i>Direktive 2009/125/ES</i> .	MzI	Zahteve se v slovenski pravni red prenašajo neposredno z uredbami Evropske komisije. Energijsko označevanje proizvodov se uporablja tudi kot sestavni del zelenega javnega naročanja. Nadzor nad tem ukrepom izvajata Tržni inšpektorat RS in Inšpektorat RS za infrastrukturo.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepa.

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVOR- NOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
Shema podpor za spodbujanje proizvodnje električne energije iz OVE in v soproizvodnji in toplote (SPTe) z visokim izkoristkom	OP TGP: OS-5, OI-3 AN URE AN OVE	Obratovalne podpore v shemi (v obliki premije ali fiksne cene) so namenjene spodbujanju proizvodnje električne energije iz OVE in v soproizvodnji toplote in električne energije (SPTe) z visokim izkoristkom v vseh sektorjih in sicer v napravah SPTe, manjših od 20 MW, ali elektramah na OVE manjših od 10 MW, z izjemo vetrnih polj, ki morajo biti manjša od 50 MW. Pretežni del učinkov sheme je dosežen v sektorju EU-ETS, za sektor ESD je zlasti relevantno spodbujanje oskrbe s toploto v SPTe, vključno z napravami SPTe na OVE.	MzI Agencija za energijo	Uveljavljena je bila prenovljena shema, skladna z EZ-1 iz leta 2014, ki je shemo zelo spremenil, z namenom obvladovanja stroškov za podpore. Novi vstopi v shemo bodo regulirani s kvotami v okviru javnih pozivov in izbrani po kriteriju najnižje cene. Cilji sheme so skladno z EZ-1 opredeljeni v AN OVE. Leta 2016 so bili sprejeti podzakonski akti, ki urejajo področje, shema pomoči pa je bila priglašena EK. Objavljen je bil tudi prvi javni poziv za vstop v novo shemo.	Izpeljani bodo postopki za vstop v podporno shemo v letih 2017, 2018 in 2019.
Shema podpor za proizvodnjo toplote iz OVE	OP TGP: OS-4 AN URE: G.2	Vzpostavljena bo shema podpor za proizvodnjo toplote iz OVE.	MzI	Opozorilo: Ukrep se ne izvaja.	Priporočilo: Potrebno je zagotoviti izvedbo ukrepa.
Predpisi s področij varstva zraka in uporabe najboljših razpoložljivih tehnologij		Zakonodaja s področja varstva zraka z zaostrovanjem zahtev pospešuje zamenjavo stari naprav in s tem pozitivno vpliva na zmanjšanje emisij TGP.	MOP	Ukrep se izvaja.	Ukrep se izvaja.
Lokalni energetske koncepti	AN OVE	Priprava lokalnih energetske konceptov (LEK) in njihova prenova vsakih 10 let je obveznost, ki izhaja iz EZ-1. Metodologija je predpisana. LEK je obvezna podlaga za pripravo občinskih prostorskih načrtov. LEK vsebuje ukrepe občin na področjih učinkovite rabe in oskrbe z energijo.	MzI	Sprejet je bil <i>Pravilnik o metodologiji in obvezni vsebini lokalnega energetskega koncepta</i> (Ur. l. RS, št. 56/2016).	
Instrumenti prostorskega načrtovanja za prehod v NOD¹³	OP TGP: OS-1 OP TGP: OP-7	Ukrepi zmanjšanja potreb po mobilnosti, spodbujanja trajnostne mobilnosti in multimodalnosti v okviru prostorske politike. Ukrepi, ki zmanjšujejo potrebe po energiji v stavbah in naseljih v okviru prostorske politike. Pravila za načrtovanje poselitve in pravila za načrtovanje in graditev objektov so določena s Prostorskim redom, ki vključuje tudi pravila za v zvezi z učinkovito rabo energije pri načrtovanju in prenovi naselij.	MOP	V pripravi je <i>Strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS)</i> . Integracija ciljev prehoda v nizkoogljično družbo v prostorsko politiko je eden od ciljev procesa priprave dokumenta. Ustanovljena je tudi fokusna skupina za prehod v NOD.	Načrtovana je obravnava in odločanje o SPRS, ki bo razširila nabor ukrepov za prehod v NOD na področju transporta v okviru prostorske politike.

Horizontalne politike in ukrepi, relevantni za vse sektorje, so obravnavani v poglavjih: **3.1 Zelena gospodarska rast**, kjer so opisane spodbude za prehod v nizkoogljično družbo v okviru spodbujanja raziskav, razvoja in inovacij ter razvoja podjetništva, davki in takse ter zeleno javno naročanje in javno naročanje inovacije, in v poglavju 3.7 Informiranje/izobraževanje, organiziranost izvajanja, spremljanje/poročanje, kjer so opisane spodbude za informiranje, ozaveščanje, usposabljanje in izobraževanje ter organiziranost za izvajanje podnebne politike, ter ukrepi spremljanja, poročanja in načrtovanja podnebne politike.

¹³ Praviloma bi instrumente prostorskega načrtovanja uvrstili med horizontalne ukrepe zelene rasti. Vendar bi to zahtevalo širšo obravnavo razvoja, kot pa ga obravnava OP TGP v poglavju Zelena gospodarska rast v OP TGP, zahtevalo bi obravnavo tudi drugih vidikov družbenega razvoja, ne le gospodarskega.

3.7 Krepitev zmogljivosti za izvedbo ukrepov in koordinacija

STANJE

V tem poglavju povežemo ukrepe OP TGP za krepitev kadrovskih potencialov in koordinacijo izvajanja iz naslednjih poglavij OP TGP:

- izobraževanje, usposabljanje, informiranje in ozaveščanje;
- organizacija izvajanja;
- spremljanje izvajanja OP-TGP in mednarodno poročanje.

Za področja še ni vzpostavljenih kazalcev izvajanja OP TGP-2020, zato spremljamo samo izvajanje ukrepov.

Čeprav je prispevek navedenih področij k zmanjševanju toplogrednih plinov težje merljiv, pa gre za pomembne podpirne ukrepe, s katerimi se bodo znatno okrepile razvojne koristi programa OP TGP.

Izobraževanje, usposabljanje, informiranje in ozaveščanje

Cilj OP TGP za to področje so:

- **izobraževanje in usposabljanje za prehod v konkurenčno nizkoogljično družbo;**
- **krepitev kadrovskih virov za odpiranje novih zelenih delovnih mest;**
- **informiranje o koristih blaženja podnebnih sprememb in praktičnih vidikih izvajanja ukrepov.**

V Sloveniji različni nosilci (vladni in nevladni sektor, gospodarstvo, strokovne institucije, mediji, itd.) izvajajo aktivnosti izobraževanja, usposabljanja, informiranja in ozaveščanja na področju blaženja podnebnih sprememb. Aktivnosti se financirajo iz različnih virov, in sicer državnega proračuna, sredstev Sklada za podnebne spremembe, sredstev EU skladov in programov ter drugih mednarodnih virov. Tudi v letih 2015 in 2016 so aktivnosti potekale posamično in med njimi ni bilo koordinacije.

Za vključevanje podnebnih vsebin v širše programe izobraževanja so bili med drugim izvedeni naslednji projekti: Znanja in kompetence, pomembne za uresničevanje ciljev zelenega gospodarstva v povezavi s podnebnimi spremembami za ravni predšolska vzgoja-osnovna šola-gimnazija, Izvedba programa usposabljanja odraslih za trajnostni razvoj in prehod v zeleno gospodarstvo v povezavi s podnebnimi spremembami idr.. Na področju promocije prometa pa se med najpomembnejšimi projekti uveljavlja Evropski teden mobilnost, ko potekajo koordinirane aktivnosti v vrsti občin.

Zelo pomemben ukrep OP TGP na tem področju je priprava *Podrobnega načrta usposabljanja za prehod v konkurenčno nizkoogljično družbo*, ki bo opredelil potrebe po usposabljanju. OP TGP načrtuje še ukrep *Razvoja kadrovskih virov za prehod v nizkoogljično družbo*, zlasti krepitev aktivnosti izobraževanja in usposabljanja na področjih, kjer se bodo oblikovala nova delovna mesta ter ukrepe usposabljanja za izvedbo določenih ukrepov. Ukrepi se še ne izvajajo.

V okviru OP EKP so predvidene finančne spodbude, ki se uporabljajo za cilje v zvezi s podnebnimi spremembami, tudi za v okviru prednostnih osi: *Spodbujanja zaposlovanja in transnacionalne mobilnosti delovne sile*, in sicer v višini 10 mio EUR, ter *Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost* v višini 8 mio EUR sredstev.

Organiziranost za izvajanje OP TGP

Koordinacija izvajanja OP TGP je naloga MOP, vendar jo ta izvaja pod popolnoma neustreznimi pogoji. OP TGP je kompleksen program s 87 ukrepi v 7 sektorjih IPCC: stavbe

(raba goriv v široki rabi), promet, oskrba z energijo, raba goriv v industriji, procesne emisije, odpadki, kmetijstvo in raba zemljišč ter spremembe rabe zemljišč, ter tremi večjimi sklopi večsektorskih instrumentov na področjih: (1) raziskave, inovacije in razvoj, (2) davki in takse, zeleno javno naročanje, (3) informiranje, usposabljanje, promocija, izobraževanje idr. Na teh nalogah, ki vključujejo koordinacijo, načrtovanje oz. pripravo politik in ukrepov, posvetovanja z deležniki, integracijo podnebnih ciljev in ukrepov v sektorske in večsektorske politike, izvedbo ukrepov, za katere je MOP odgovoren, spremljanje in poročanje o politikah in ukrepih, **na MOP dela premalo oseb, da bi bilo dovolj za opravljanje omenjenih nalog.**

Za pripravo tega poročila so ministrstva v okviru širšega vprašalnika odgovarjala tudi na vprašanje o kadrovskih zmogljivostih za izvajanje ukrepov oz. izvajanja ukrepov. Prva ocena kaže, da je večina kadrovskih zmogljivosti namenjenih administrativnim nalogam za dodeljevanje finančnih spodbud, manj pa drugim razvojnim in izvedbenim nalogam. Podrobnejši pregled zmogljivosti je načrtovan v naslednjem letu.

V OP TGP so bili načrtovani procesi sodelovanja deležnikov za pospešitev oblikovanja in izvedbe ukrepov na področjih: davki in takse, zelena rast gospodarstva-inovacije, energetska prenova stavb kulturne dediščine, energetska pogodbeništv, trajnostna mobilnost. Predvideno je bilo, da bodo procesi strukturirani tako, da bodo vključevali deležnike že v zgodnji fazi priprave ukrepov in pri implementaciji ukrepov, torej več kot je obvezno po zakonodaji. Namen je bil, kot že omenjeno, pospešiti pripravo in implementacijo ukrepov. Procesni so bili na navedenih področjih sicer v večji meri zastavljeni, vendar brez dodatnega vključevanja ključnih deležnikov v zgodnje faze priprave ukrepov in pri vprašanih implementaciji ukrepov. V pregledu izvajanja OP TGP je identificirano, da bo strukturiran in širok proces sodelovanja deležnikov potreben tudi pri vzpostavljanju celovitega sistema za zagotavljanje kakovosti v javnem sektorju.

Ukrepi ozaveščanja in obveščanja se izvajajo projektno, a večina aktivnosti ni ciljno usmerjenih v podporo izvedbi ukrepov OP TGP.

Spremljanje izvajanja OP TGP in mednarodno poročanje

Predvidene *ex ante* in *ex post* analize spremljanja izvajanja OP TGP in načrtovanje podnebne politike v prihodnje se izvajajo deloma in se bodo predvidoma okrepile v letih 2017 in 2018. Poročanje EK o projekcijah in ukrepih po Uredbi 535/2013 (MMR) in poročanje UNFCCC potekajo redno in skladno z zahtevami oz. predpisanimi navodili.

IZVAJANJE UKREPOV

Po sprejemu OP TGP je Vlada RS sprejela še naslednje programske in akcijske dokumente, ki vplivajo na izvajanje ukrepov za zmanjšanje emisij TGP v na področju informiranja, ozaveščanja, usposabljanja in izobraževanja:

- *Operativni program izvajanja Evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020* (OP EKP), 2015;
- *Program porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letih 2017 in 2018*, 2016;
- *Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo (OPZG) z Akcijskim načrtom izvajanja OPZG (ANi OPZG) in Načrtom aktivnosti ministrstev in vladnih služb (NAMVS) za leti 2015 in 2016.*

Ukrepe OP TGP pregledujemo skupaj z drugimi ukrepi zmanjševanja emisij toplogrednih plinov iz zgoraj navedenih najnovejših strateških dokumentov in ukrepi, ki se izvajajo na podlagi veljavne zakonodaje. S tem je pregled usklajen s pregledi ukrepov v okviru mednarodnega poročanja. V tabeli je predstavljeno izvajanje ukrepov v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018. Podatki so pridobljeni na podlagi odgovorov pristojnih ministrstev na vprašalnike in javno dostopnih virov.

Izobraževanje, usposabljanje, informiranje in ozaveščanje

Tabela 9: Pregled izvajanja ukrepov na področjih izobraževanje, usposabljanje, informiranje in ozaveščanje v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVOR-NOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
IZOBRAŽEVANJE, USPOSABLJANJE, INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE					
Spodbujanje usposabljanja	OP TGP: NU-1 OP TGP: NU-3 AN URE: H.4	Usposabljanje za krepitev kadrovskih možnosti za prehod v NOD. Med drugim ciljno usmerjena usposabljanja za pripravo in izvedbo projektov na področju energetske učinkovitosti, obnovljivih virov energije in zelenih energetskih tehnologij ter drugih področij blaženja podnebnih sprememb.	SVRK Mzl Mzl MKGP MOP	OP EKP za obdobje 2014-2023 načrtuje finančne spodbude, ki se uporabljajo za cilje v zvezi s podnebnimi spremembami, in sicer v okviru prednostne osi: <i>Spodbujanje zaposlovanja in transnacionalna mobilnost delovne sile</i> v višini 10 mio EUR in prednostne osi <i>Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljše zaposljivost</i> v višini 8 mio EUR sredstev. Usposabljanje upravnikov večstanovanjskih stavb za spodbujanje in izvedbo projektov celovite energetske prenov	Iz sredstev Sklada za podnebne spremembe bodo sofinancirani projekti usposabljanja v letih 2017 in 2018 v okviru tehnične pomoči. OP EKP je v okviru prednostne naloge <i>Spodbujanje energetske učinkovitosti, pametnega upravljanja z energijo in uporabo obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi, vključno z javnimi stavbami, in stanovanjskem sektorju</i> načrtovana izvedba komplementarnih ukrepov, ki vključujejo tudi: - usposabljanje mikro in MSP podjetij, izvajalcev v gradbeništvu, podpora povezovanju podjetij (npr. v konzorcije), ki izvajajo sanacije in novogradnje za uspešno izvajanje projektov; - neformalno in formalno izobraževanje in usposabljanje izvajalcev energetske sanacije stavb; - usposabljanje izvajalcev skoraj nič-energijske gradnje). Izvajajo se projekti, financirani iz sredstev sklada za podnebne spremembe.
Informiranje in ozaveščanje ciljnih javnosti	OP TGP: NU-4 AN URE: H.4	Informiranje in ozaveščanje v gospodinjstvih, kmetijskih gospodarstvih, podjetjih, javnih institucijah idr., ki izvajajo ukrepe za zmanjšanje emisij TGP.	Mzl Mzl MKGP MOP	Opozorilo: Ukrep se izvaja v okviru različnih projektov. Sistematičnega spremljanja učinkov in načrtovanja ukrepov ni.	Iz sredstev Sklada za podnebne spremembe bodo sofinancirani projekti v letih 2017 in 2018: - nevladnih organizacij, ki delujejo na področju podnebnih sprememb in sicer projekti ozaveščanja, izobraževanja in usposabljanja v višini 0,2 mio EUR/leto; - projekti ozaveščanja v okviru tehnične pomoči. OP EKP je v okviru prednostne naloge <i>Spodbujanje energetske učinkovitosti, pametnega upravljanja z energijo in uporabo obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi, vključno z javnimi stavbami, in stanovanjskem sektorju</i> načrtovana izvedba komplementarnih ukrepov, ki vključujejo tudi informiranje in ozaveščanje.
Načrtovanje in razvoj usposabljanja za prehod v NOD	OP TGP: NU-2	OP TGP načrtuje pripravo podrobnega načrta usposabljanja za prehod v konkurenčno nizkoogljino družbo, ki bi tudi podrobno opredelil potrebe po usposabljanju za različne cilje skupne in načrtovanje priprave oz. razvoja dodatnih programov.	MOP in pristojna ministrstva	Opozorilo: Ukrep se ne izvaja. Ni sistematičnega spremljanja in načrtovanja potreb po usposabljanju za prehod v NOD.	Priporočilo: potrebne je zagotoviti izvedbo ukrepa
Vključevanje podnebnih vsebin v širši proces razvoja vzgoje in izobraževanja	OP TGP: NU-5	Vključevanje podnebnih vsebin v širši proces razvoja vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj v Sloveniji na vseh stopnjah izobraževanja.	MZIŠ	Ukrep se izvaja. Sistematičnega pregleda področja ni.	Načrtovano je nadaljnje izvajanje ukrepov. Iz sredstev Sklada za podnebne spremembe bodo lahko sofinancirani projekti s tega področja v okviru tehnične pomoči v letih 2017 in 2018.

Organiziranost za izvajanje OP TGP

Tabela 10: Pregled izvajanja ukrepov na področjih izobraževanje, usposabljanje, informiranje in ozaveščanje v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVOR-NOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018	
ORGANIZIRANOST ZA IZVAJANJE						
Koordinacija izvajanja OP-TGP	OP TGP: NORG-1	Okrepljena bo koordinacija izvajanja ukrepov, zlasti na naslednjih področjih: <ul style="list-style-type: none"> • zelena gospodarska rast – spodbujanje inovacij 	MF	Za koordinirano spodbujanje inovacij je bila izdelana Strategija pametne specializacije za Slovenijo »S4«. Izvajajo se projekti v podporo strateškim razvojno inovacijskim partnerstvom (SRIP) na prioritarnih področjih »S4«.		
			Mzl	Na področju spodbujanja zelenega javnega naročanja inovacij, se ukrep ne izvaja.	Ustanovljena je <i>Projektna pisarna za energetske prenovne stavbe</i> (PP- EPS). Glej tudi ukrepe na področju stavb.	Ukrep se bo izvajal skladno s programom v <i>Dolgoročni strategiji za spodbujanje naložb v energetske prenovne stavbe</i> .
			Mzl	• energetsko pogodbeništvu	Ukrep se ne izvaja sistematično.	Priporočilo: Potrebna je sistematična priprava ukrepov za zmanjševanje emisij TGP v SME.
Krepitev zmogljivosti za izvajanje ukrepov OP-TGP-2020 v okviru pristojnih institucij	OP TGP: NORG-2	Krepitev zmogljivosti za izvajanje ukrepov: <ul style="list-style-type: none"> • kadrovske prerazporeditve in okrepitev; • usposabljanje javne uprave za operacionalizacijo zakonodaje in za večjo učinkovitost ter kakovost izvajanja ukrepov podnebne politike. 	MOP pristojna ministrstva	Opozorilo: Ukrep se ne izvaja	Priporočilo: potrebno je zagotoviti prednostno izvedbo ukrepa.	
				Opozorilo: ukrep se še ne izvaja		
Izvedba procesov za oblikovanje in pospešitev izvajanja ukrepov (na področjih: davkov in taks, spodbujanja inovacij, energetske prenovne stavb kulturne dediščine, uveljavljanja energetskega pogodbeništvu in energetske prenovne večstanovanjskih stavb)	OP TGP: NORG-3	Strukturirani procesi sodelovanja deležnikov pri oblikovanju in izvajanju ukrepov OP-TGP-2020, zlasti za področja: <ul style="list-style-type: none"> • zelena gospodarska rast – davki in takse, zmanjševanje okolju škodljivih subvencij 	MF	Izvaja se projekt Zelena proračunska reforma. Delovna skupina je za enkrat oblikovana izključno iz predstavnikov ministrstev, informacije o vzpostavljanju strukturiranega dialoga z deležniki ni. Glej tudi ukrepe in priporočila na področju Zelene rasti gospodarstva.	Priporočilo: Potrebno je zagotoviti participacijo deležnikov v procesu. Glej tudi ukrepe in priporočila na področju Zelene rasti gospodarstva.	
			MJU SVRK	• zelena gospodarska rast – spodbujanje inovacij	Opozorilo: Ukrep se izvaja deloma.	Priporočilo. Pospešiti izvajanje ukrepa. Glej tudi ukrepe in priporočila na področju Zelene rasti gospodarstva.
			Mzl	• energetsko pogodbeništvu v javnem sektorju	Ukrep se izvaja v okviru Projektne pisarne za energetske prenovne stavbe (PP- EPS). Glej tudi ukrepe na področju stavb.	Ukrep se bo izvajal skladno s programom v <i>Dolgoročni strategiji za spodbujanje naložb v energetske prenovne stavbe</i> .
		• URE v stavbah, ki so kulturna dediščina	Mzl	Izdelane so bile smernice. Razpisani so bili demonstracijski projekti za energetske prenovne stavbe, ki so kulturna dediščina. Glej tudi ukrepe na področju stavb.		

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVOR- NOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
		<ul style="list-style-type: none"> ukrepi v stavbah v stanovanjskem sektorju 	MzI MOP	V okviru priprave Stanovanjske politike Slovenije se je razširil nabor ukrepov za spodbujanje naložb v URE v stanovanjskem sektorju, kar bo potrebno še nadgraditi.	Ukrep bo nadgrajen v letu 2017 v prenovljeni Dolgoročni strategiji za spodbujanje naložb v energetske prenovne stavb.
Izvedba procesov za oblikovanje in pospešitev izvajanja ukrepov na področju trajnostnega prometa	OP TGP: NORG-4	Nadgradnja ukrepov trajnostne prometne politike in njihovo izvajanje.	MzI	Izdelani so bili ključni strateški dokumenti: strategija in program razvoja prometa. Ustanovljena je bila služba za trajnostni promet na pristojnem ministrstvu. Razpisana so bila sredstva za izdelavo Celostnih prometnih strategij. Glej tudi ukrepe v sektorju promet.	Priporočilo: Potrebno je zagotoviti strukturiran proces za participacijo deležnikov za pospešitev oblikovanja in izvajanja ukrepov trajnostne prometne politike. Glej ukrepe v sektorju promet.

Spremljanje izvajanja OP TGP in mednarodno poročanje

Tabela 11: Pregled izvajanja ukrepov na področjih spremljanja izvajanja, priprave projekcij in mednarodnega poročanja v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018

IME	OZNAKA UKREPA	OPIS	ODGOVOR- NOST	IZVAJANJE 2015–2016	PREDVIDENO IZVAJANJE 2017–2018
SPREMLJANJE IZVAJANJA OP TGP, PRIPRAVA PROJEKCIJ IN MEDNARODNO POROČANJE					
Projekcije emisij TGP in poročanje EK	OP TGP: NSP-2	Poročanje EK o projekcijah in ukrepih po Uredbi 535/2013 (MMR) do 15. marca na vsaki dve leti.	MOP	Poročanje v letu 2015 je bilo izvedeno, pri tem so bile osvežene projekcije emisij TGP.	Poročanje v letu 2017 je bilo izvedeno, pri tem so bile osvežene projekcije emisij TGP.
Poročanje UNFCCC	OP TGP: NSP-3	Izdelava državnih poročil UNFCCC skladno z navodili		Drugo dvoletno poročilo Slovenije je bilo posredovano UNFCCC v začetku leta 2016.	Pripravljeni bosta Tretje dvoletno poročilo Slovenije UNFCCC in Sedmo državno poročilo UNFCCC, oboje z rokom 31. decembra 2017.
Nadgradnja metodologije za izdelavo projekcij v prometu	OP TGP: NSP-4	Nadgradnja metodologije za izdelavo projekcij v prometu: povezava modelov v uporabi v Sloveniji za izdelavo projekcij v prometu. Vzpostavitev zajema podatkov o rabi goriv na področju tranzitnega prometa.		Pri projekcijah rabe energije v prometu so bili uporabljeni rezultati prometnih modelov. V letu 2016 je bila pripravljena študija (COPERT+Tranzit), ki je ocenila vpliv prodaje goriv tujim vozilom na skupno prodajo pogonskih goriv v Sloveniji ter pripravila izboljššan nabor podatkov potrebnih za model COPERT, ki se uporablja za izračun evidenc emisij. V okviru OP EKP, so v okviru tehnične pomoči za izvajanje ukrepov prednostne osi »Izgradnja infrastrukture in ukrepi za spodbujanje trajnostne mobilnosti« načrtovana sredstva za posodabljanje in nadgradnjo prometnega modela, kar lahko zagotovi bolj kakovostne podatke za pripravo projekcij emisij TGP v prometu.	Rezultati študije (COPERT+Tranzit) so bili uporabljeni pri izboljšanju projekcij emisij toplogrednih plinov v letu 2017. V okviru projekta LIFE ClimatePath2050 bodo nadgrajene metodologije za izdelavo projekcij tudi s povezovanjem različnih modelov.
Razvoj modelov za pripravo projekcij do leta 2050 in vrednotenja učinkov na zeleno gospodarsko rast	OP TGP: NSP-5	V podporo pogajanjem o novih ciljeh v mednarodnem prostoru in razvojnim strategijam države bodo razviti modeli za vrednotenje učinkov do leta 2050.		Pripravljena je bila prijava na razpis LIFE v letu 2017 za projekt »LIFE ClimatePath2050«, ki vključuje razvoj in povezovanje modelov za pripravo projekcij emisij in ponorov TGP do leta 2050(2060), vključno z oceno makroekonomskih učinkov. Projekt je pozitivno ocenjen s strani EK. Odobreno je bilo sofinanciranje iz sredstev Sklada za podnebne spremembe.	Predvidena je izvedba projekta »LIFE ClimatePath2050« in v tem okviru razvoj in povezovanje modelov za pripravo projekcij emisij in ponorov TGP do leta 2050(2060) ter izdelava scenarijske analize v podporo pripravi podnebne strategije do sredine stoletja.
Razširjena analiza stroškovne učinkovitosti in učinkov izvajanja ukrepov zmanjšanja emisij TGP	OP TGP: NSP-6	Kot osnovo za programiranje nadaljnjih ukrepov ter optimizacijo že sprejetih ukrepov bodo izdelane razširjene analize izvajanja ukrepov s poudarkom na ekonomski analizi.		V okviru priprave Prvega poročila o izvajanju OP TGP je bila izdelana analiza stroškovne učinkovitosti izvajanja ukrepov.	
Uskladitev metodologije za ocenjevanje učinka ukrepov na zmanjšanje emisij TGP	OP TGP: NSP-7	Uskladitev metodologije za poročanje in sicer za ocenjevanje ukrepov glede zmanjšanja emisij TGP, zlasti za ukrepe v okviru naslednjih subvencioniranih in obveznih programov oz. shem: AN URE, AN OVE, ukrepov kohezijske politike, izvajanja podporne sheme, subvencij Eko sklada, programov dobaviteljev energije idr.		Prijava na razpis LIFE v letu 2017 za projekt »LIFE ClimatePath2050« vključuje tudi nadgradnjo metodologije za ocenjevanje učinka ukrepov na zmanjšanje emisij TGP.	Predvidena je izvedba projekta »LIFE ClimatePath2050« in v tem okviru uskladitev in nadgradnja metodologije.

Priporočilo: Potrebno bo pripraviti podatke za nov model COPERT 5, ki bo omogočal kakovostnejšo oceno emisij toplogrednih plinov in onesnaževal zraka za nazaj (evidence) in (projekcije) naprej.

PRIPOROČILA

Podatka o kadrovskih zmogljivostih za izvajanje celotnega nabora ukrepov za OP TGP ni. Za pripravo tega poročila so na vprašanje o kadrovskih zmogljivostih za izvajanje posameznega ukrepa/instrumenta odgovarjala pristojna ministrstva. Posebej kritično je, da MOP za naloge koordinacije izvajanja OP TGP lahko zagotavlja manj kadrovskih virov, kot bi bilo to nujno potrebno za izvedbo vseh nalog. Priporočila se, da se MOP kadrovsko okrepi za načrtovanje, spremljanje, izvajanje in koordinacijo ukrepov za zmanjševanje emisij TGP.

Izvajanja ukrepov in njihovih učinkov na področju izobraževanja, usposabljanja, informiranja in ozaveščanja se ne spremlja sistematično. Priporočila se, da MOP pripravi posebno dodatno analizo izvajanja ukrepov in učinkov ter vzpostavi sistematično spremljanje in načrtovanje aktivnosti na tem področju.

Med pomembnejšimi ukrepi na tem področju OP TGP načrtuje pripravo *Podrobnega načrta usposabljanja za prehod v konkurenčno nizkoogljično družbo*, ki bo opredelil potrebe po usposabljanju, ki se še ne izvaja, kljub dejstvu, da so na voljo znatna sredstva v ta namen. Priporočila se, da MOP v sodelovanju z drugimi ministrstvi in deležniki zagotovi izvedbo ukrepa.

Spremljanje izvajanja, priprava projekcij TGP in mednarodno poročanje, poteka ustaljeno. Po predlogu Uredbe o upravljanju energetske unije bodo države članice pripravile osnutke nacionalnih podnebno energetskih načrtov, ki bodo vsebovali ukrepe za obdobje 2021 do 2030 in cilje zmanjšanja emisij TGP. Predvideno je, da bodo načrti izdelani že do 1.1.2018. in se bodo obnavljali vsakih 10 let. Skladno s Pariškim sporazumom bodo države pripravile svoje dolgoročne nizkoogljične strategije. Za razvoj modelskih orodij za projekcije emisij TGP do leta 2050 (2060) je bila pripravljena prijava na razpis LIFE v letu 2017 za projekt »LIFE ClimatePath2050«. Projekt je pozitivno ocenjen s strani EK. Odobreno je bilo sofinanciranje iz sredstev Sklada za podnebne spremembe. Priporočila se, da MOP poveže izvajanje zgoraj navedenih aktivnosti.

Kakovostno izračunavanje emisij v preteklosti je nujno za dobro načrtovanje ukrepov. Za izračun emisij iz prometa ARSO uporablja starejšo verzijo modela COPERT. Predlaga se, da se izračunavanje evidenc nadgradi z uporabo novejšje verzije modela COPERT in z uporabo izboljšanih podatkov s področja prometa.

MOP je izvedbo projekta »LIFE ClimatePath2050« podprl kot sofinancer in s pismom podpore. Priporočila se, da se MOP aktivno vključi tudi v izvajanje projekta »LIFE ClimatePath2050« in njegovo usmerjanje s ciljem, da bodo rezultati projekta čim bolj uporabni za naloge MOP v prihodnje in sicer zlasti, da bodo:

- **scenarijska analiza in projekcije emisij TGP** iz projekta »LIFE ClimatePath2050« uporabne za naloge strateškega načrtovanja MOP, med drugim za zgoraj omenjeni nacionalni podnebno energetski načrt in dolgoročno nizkoogljično strategijo države ter v prihodnje, po izteku projekta, za redne naloge priprave in osveževanja projekcij emisij TGP in ocene s tem povezanih učinkov;
- **sistem spremljanja izvajanja podnebne politike**, razvit v okviru projekta »LIFE ClimatePath2050«, lahko v prihodnje prevzel vlogo osrednjega sistema za spremljanje politike blaženja podnebnih sprememb v Sloveniji;
- **v okviru projekta vzpostavljena praksa koordinacije deležnikov pri pripravi projekcij in spremljanju izvajanja politik** uporabna za naloge MOP tudi v prihodnje
- **rezultati projekta preneseni tudi na naloge strateškega načrtovanja in spremljanja izvajanja politik in ukrepov varstva zraka.**

4 FINANCIRANJE IZVAJANJA UKREPOV

V letih 2014 in 2015 je bilo mogoče nepovratne investicijske spodbude za URE in OVE pridobiti od Eko sklada, iz sredstev, ki se zbirajo za spodbujanje učinkovite rabe energije na podlagi energetskega zakona oz. *Uredbe o zagotavljanju prihrankov energije (Ur. l. RS, št. 96/14)* in proračunskega Sklada za podnebne spremembe. Izplačevale so se še spodbude iz sredstev Kohezijskega sklada za ukrepe razvojne prioritete Trajnostna energija v okviru *Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture (OP ROPI) 2007–2013* ter v okviru programov velikih zavezancev. Sredstva evropskih skladov iz nove finančne perspektive 2014–2020 se še niso koristila.

V tabeli (Tabela 12) je predstavljen pregled dodeljenih nepovratnih finančnih spodbud iz javnih sredstev za spodbujanje ukrepov učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije, vrednost spodbujenih investicij in učinki ukrepov. V letu 2015 je bilo izvedenih za 156,8 milijonov evrov naložb, za spodbude izplačanih 50,5 milijonov evrov nepovratnih finančnih spodbud in doseženo za 19,6 kt CO₂ eqv zmanjšanja emisij TGP. V primerjavi z letom 2014, ko je bila vrednost investicij 209,3 milijonov evrov, znesek izplačanih nepovratnih finančnih spodbud 70,7 milijona evrov in doseženo za 41,2 kt CO₂ eqv zmanjšanja emisij TGP, je bilo v letu 2015 spodbujenih za 25,1 % manj investicij, izplačanih za 28,6 % manj nepovratnih sredstev in doseženega kar za 52,5 % manj zmanjšanja emisij TGP. Glavni razlog za manjši obseg investicij v letu 2015 je manjši obseg spodbud iz sredstev kohezijskega sklada zaradi zaključevanja projektov financiranih v prejšnji finančni perspektivi, v novi perspektivi pa se še niso začeli. Poleg tega se je v letu 2015 preoblikoval ukrep zagotavljanje prihrankov energije pri končnih odjemalcih v okviru obveznosti dobaviteljev energije, ki se ne izvaja več s spodbudami financiranimi iz javnih sredstev.

V letu 2015 se je tudi zmanjšala učinkovitost spodbud – razmerje med prihrankom emisij TGP in sredstvi za spodbude je slabše. Razlog je v spremembi strukture spodbud: kot omenjeno, ni več nepovratnih spodbud iz obveznosti dobaviteljev, manjši učinki so bili doseženi v stanovanjskem sektorju –zaradi spremembe metodologije za vrednotenje prihrankov in ker je bilo izvedenih manj ukrepov spodbujanja obnovljivih virov energije. Povečala so se tudi sredstva za spodbujanje vozil z nizkimi emisijami, kjer so učinki na zmanjšanje emisij TGP relativno majhni, pomen tega ukrepa je zlasti v podpori uveljavljanju nove tehnologije.

Tabela 12: Pregled dodeljenih finančnih sredstev, spodbujene investicije in učinki ukrepov za leti 2014 in 2015

		Dodeljena sredstva [EUR]		Vrednost naložb [EUR]		Zmanjšanje emisij TGP [t CO ₂ ekv]	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
STAVBE							
Javni sektor							
OP TGP: NS-3 AN URE: J.2	Nepovratne investicijske finančne spodbude za energetske sanacije stavb v javnem sektorju ¹⁴	48.596.771	29.986.508	73.968.377	47.023.085	7.552	3.848
Spodbujanje energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije v gospodinjstvih							
OP TGP: OS-7 AN URE: G.1, G.2	Finančne spodbude za energetske učinkovitost in rabo OVE v stanovanjskih stavbah	17.628.813	17.490.403	105.197.558	101.572.801	16.047	10.136
OP TGP: OS-10	Energetsko svetovalna mreža za občane – ENSVET	500.401	219.907	/	/	4.838	4.522
PROMET							
OP TGP: OP-2	Finančne spodbude za vozila z nizkimi emisijami	386.016	2.525.387	4.185.181	7.524.677	28	67

¹⁴ V OP TGP je predvideno, da se bo ukrep izvajal tako, da bodo nepovratne finančne spodbude usmerjene v povečanje deleža projektov, izvedenih z energetske pogodbeništvom. V letih 2014 in 2015 je bila večina spodbud namenjena projektom brez energetskega pogodbeništvom.

		Dodeljena sredstva [EUR]		Vrednost naložb [EUR]		Zmanjšanje emisij TGP [t CO ₂ ekv]	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
INDUSTRIJA							
OP TGP: OI-1	Nepovratne investicijske spodbude za URE in OVE v industriji	519.789	270.657	1.474.627	734.544	1.836	1.002
VEČSEKTORSKI UKREPI							
OP TGP: NI-2	Zagotavljanje prihrankov energije pri končnih odjemalcih v okviru obveznosti dobaviteljev energije	3.087.008	0	24.498.562	0	10.949	0
SKUPAJ		70.718.797	50.492.862	209.324.305	156.855.108	41.250	19.575

Za določene ukrepe OP TGP v tabeli sredstva za spodbude niso navedena:

- za ukrepe s področja odpadkov, javnega potniškega prometa in železniške infrastrukture, ter za nekatere ukrepe s področja kmetijstva je značilno to, da so primarno namenjeni doseganju drugih ciljev (ciljev na področju ravnanja z odpadki, mobilnosti idr.). Za te ukrepe bo potrebna posebna metodologija, da bi ločili stroške za zmanjševanje emisij TGP od stroškov za doseganje drugih ciljev;
- za nekatere ukrepe s področja kmetijstva je značilno to, da se izvajajo v okviru večjih razpisov in se za enkrat ukrepov za zmanjšanje emisij TGP še ne spremlja ločeno od ostalih ukrepov, podobno velja za razpise na področju spodbujanja raziskav in inovacij in razvoja podjetništva;
- za pregled spodbud na področju promocije in usposabljanja bi bila potrebna posebna analiza, ker se ti programi izvajajo zelo razpršeno, sistematično spremljanje teh spodbud in njihovih učinkov pa ni vzpostavljeno;
- nekateri ukrepi se še ne izvajajo ali pa so bila sredstva v letu 2015 razpisana oz. dodeljena in bodo finančni učinki vidni šele v naslednjih letih.

OZNAKE, SLIKE IN TABELE

Seznam oznak

AN OVE	Akcijski načrt za obnovljive vire energije
AN sNES	Akcijski načrt za skoraj nič-energijske stavbe za obdobje do leta 2020
AN URE	Akcijski načrt za učinkovito rabo energije
ANI OPZG	Akcijskim načrtom izvajanja Okvirnega programa za prehod v zeleno gospodarstvo
ARSO	Agencije Republike Slovenije za okolje
BDP	bruto domači proizvod
COPERT	Računalniški program Evropske okoljske agencije za izračunavanje emisij iz cestnega prometa, (Computer programme to calculate emissions from road transport)
DE	Direktorat za energijo
DSEPS	Dolgoročna strategija za spodbujanje naložb energetske prenovne stavb
EK	Evropska komisija
ELENA	European Local Energy Assistance, (tehnična pomoč Evropske investicijske banke na področju energetske učinkovitosti)
ENSVET	Energetsko svetovalna mreža za občane
EO	enota obremenitve
ERTMS	The European Railway Traffic Management System (Evropski sistem za upravljanje železniškega prometa)
ES	Evropski svet
ESD	Energy service directive, (Direktiva 2006/32/ES o učinkovitosti končne rabe energije in energetskih storitvah)
ETCS	European Train Control System, (Evropski sistem za vodenje vlakov)
ETS	EU Emission Trading Scheme, (shema za trgovanje z emisijami EU)
EU	Evropska unija
EU-28	države članice EU (28 držav)
EU-ETS	EU Emission Trading Scheme, (shema za trgovanje z emisijami EU)
EZ-1	Energetski zakon (glej vire in literaturo)
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change, (Medvladni forum za spremembo podnebja)
JPP	javni potniški promet
KIS	Kemijski inštitut Slovenije
KOPOP	Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila
LIFE	Evropski program - instrument financiranja na področju okolja
MF	Ministrstvo za finance
MGR	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MSP	mala in srednje velika podjetja
Mz	Ministrstvo za zdravje
Mzi	Ministrstvo za infrastrukturo
NAMVS	Načrt aktivnosti ministrstev in vladnih služb
neETS	naprave, emisije ali sektorji zunaj sheme EU-ETS
NOD	nizkoogljična družba
OP EKP	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020
OP TGP-2020	Operativni program ukrepov za zmanjševane emisij toplogrednih plinov do leta 2020
OPZG	Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo
OVE	obnovljivi viri energije
P&R	Park and ride, (parkiraj in se odpelji)
POO	Program preprečevanja odpadkov

PRP	Program razvoja podeželja
1PRzO	Program ravnanja z odpadki
ReNPRP30	Resolucija o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030
ReNSP15–25	Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025
RRI	raziskovalno-razvojni in inovacijski
SPIRIT	SPIRIT Slovenija, javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije.
SRP	Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji
SRS	Strategija razvoja Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SVRK	Služba vlade razvoj in kohezijsko politiko
TEN-T	The trans-European transport network, (vseevropsko prometno omrežje
TGP	toplogredni plini)
TRL	technology readiness level, (stopnja tehnološke razvitosti)
UL	Uradni list
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change, (Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja)
URE	učinkovita raba energije
ZeJN	zeleno javno naročanje
ZVO	Zakon o varstvu okolja

Seznam slik

Slika 1:	Gibanje emisij ESD (neETS) v obdobju 2005–2015 v primerjavi s ciljno trajektorijo v obdobju 2013–2020, preračunano glede na emisije iz leta 2005.....	8
Slika 2:	Struktura emisij TGP po sektorjih ESD v letu 2015.....	9
Slika 3:	Emisije ESD po sektorjih v obdobju 2005–2015.....	9
Slika 4:	Gibanje emisij ESD in najnovejša projekcija emisij TGP, osvežena v letu 2017 (vir: IJS CEU).....	10
Slika 5:	Primerjava letnih emisij CO ₂ v prometu za leto 2016 na podlagi podatkov o prodanih količinah pogonskih goriv s projekcijo OP TGP (Vir: IJS-CEU).....	11
Slika 6:	Produktivnost rabe ogljika v obdobju 2005 do 2015 v Sloveniji in EU-28.....	12
Slika 7:	Dosežene vrednosti kazalcev na področju stavb, prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu 2015 in glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazan je potreben napredka v obdobju 2012–2020, izražen v odstotkih. Negativna vrednost pomeni, da se je vrednost kazalca od leta 2012 poslabšala, torej da je šel razvoj v nasprotno smer od zelene. (Vir: IJS-CEU).....	19
Slika 8:	Dosežene vrednosti kazalcev v letu 2015 na področju prometa so prikazane glede na letne cilje v letu 2015 in glede na cilje v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Negativna vrednost pomeni, da se je vrednost kazalca od leta 2012 poslabšala, torej da je šel razvoj v nasprotno smer od zelene. (Vir: IJS-CEU).....	30
Slika 9:	Dosežene vrednosti kazalcev na področju kmetijstva, prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu 2015 in glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Za kazalca Poraba dušika iz mineralnih gnojil in Bruto bilanca dušika je za doseženo vrednost prikazano povprečje zadnjih petih let (Vir: KIS, IJS-CEU).....	42

Seznam tabel

Tabela 1:	Pregled izvajanja ukrepov na področju zelene gospodarske rasti v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	14
Tabela 2:	Pregled izvajanja ukrepov v stavbah v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	20
Tabela 3:	Pregled izvajanja ukrepov v sektorju promet v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	32
Tabela 4:	Pregled izvajanja ukrepov v sektorju kmetijstvo v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	43
Tabela 5:	Pregled izvajanja ukrepov v sektorju industrija neETS v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	48

Tabela 6: Pregled izvajanja ukrepov v sektorju odpadki v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	50
Tabela 7: Pregled izvajanja ukrepov v sektorju energetika neETS v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	52
Tabela 8: Pregled izvajanja večsektorskih ukrepov v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	54
Tabela 9: Pregled izvajanja ukrepov na področjih izobraževanje, usposabljanje, informiranje in ozaveščanje v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	58
Tabela 10: Pregled izvajanja ukrepov na področjih izobraževanje, usposabljanje, informiranje in ozaveščanje v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	59
Tabela 11: Pregled izvajanja ukrepov na področjih spremljanja izvajanja, priprave projekcij in mednarodnega poročanja v letih 2015 in 2016 ter predvideno izvajanje v letih 2017 in 2018.....	61
Tabela 12: Pregled dodeljenih finančnih sredstev, spodbujene investicije in učinki ukrepov za leti 2014 in 2015.....	64

Seznam ukrepov OP TGP

V pregledu ukrepov so uporabljena za nekatere ukrepe nekoliko drugačna imena. Glavni razlog je ta, da smo ukrepe OP TGP pregledovali skupaj z drugimi ukrepi zmanjševanja emisij toplogrednih plinov iz najnovejših strateških in programskih dokumentov in z ukrepi, ki se izvajajo na podlagi veljavne zakonodaje. Nekateri ti, dodatni ukrepi so sorodni ukrepom OP TGP, ne pa enaki in uporabljeno je bilo ime, ki vsebinsko ustreza obema sorodnima ukrepoma. Nekaj ukrepov je razbitih na več ukrepov, npr. na področjih javnega potniškega prometa. Nekaj imen ukrepov je poenostavljenih na način, kot je zahtevano v navodilih za mednarodno poročanje. Odpravili smo tudi nekaj pomanjkljivosti pri imenih ukrepov v OP TGP.

V pomoč pri branju tega dokumenta je zato pripravljena tabela imen ukrepov iz OP TGP in imen, uporabljenih v tem poročilu.

Oznaka	Instrument/ukrep OP TGP	Poglavje poročila	Ime instrumenta/ukrepa v poročilu
NR-1	Finančne spodbude za izboljšanje infrastrukture za raziskave in inovacije ter povezovanje v centre znanja	Zelena gospodarska rast	Spodbujanje raziskav in inovacij za prehod v NOD
NR-2	Finančne spodbude (več instrumentov) za naložbe podjetij v inovacije in raziskave: za eko inovacije in razvoj novih zelenih izdelkov, storitev, poslovnih modelov idr. ukrepe		Spodbujanje podjetništva za prehod v NOD
NR-3	Finančne spodbude za podjetništvo: tehnološko posodabljanje podjetij, zagon podjetij, vključno z investicijskimi in razvojnimi vlaganji za izboljšanje snovne in energetske učinkovitosti podjetij		
OR-1	Revizija in dopolnitev zakonodaje o proizvodih, ki izhaja iz direktive o okoljsko primerni zasnovi izdelkov, direktive v zvezi z energijskim označevanjem in Uredbe o znaku za okolje.	Večsektorski	Energijsko in okoljsko označevanje in minimalni standardi za izdelke in naprave
OR-2	Postopno zmanjševanje subvencij fosilnim gorivom	Zelena gospodarska rast Promet	<i>nespremenjeno</i>
OR-4 OS-13 OP-6	Razširitev in nadgradnja sistema zelenega javnega naročanja, vključno z uvajanjem javnega naročanja inovacij	Zelena gospodarska rast Promet	<i>nespremenjeno</i>
NS-5 NI-5	Demonstracijski projekti	Zelena gospodarska	<i>nespremenjeno</i>

NKM-4		rast Industrija	
OS-1 OP-7	Energetska učinkovitost v okviru trajnostnega prostorskega načrtovanja	Večsektorski ukrepi	<i>nespremenjeno</i>
OS-5 OI-3	Shema podpor za proizvodnjo električne energije iz OVE in SPTE z visokim izkoristkom	Večsektorski ukrepi	<i>nespremenjeno</i>
OS-4	Shema podpor za proizvodnjo toplote iz OVE	Stavbe	<i>nespremenjeno</i>
OR-3 OO-1	Revizija okoljskih dajatev na področju odlaganja odpadkov	Odpadki	<i>nespremenjeno</i>
OP-9	Spodbujanje učinkovitosti vozil v okviru davka za motorna vozila	Promet	Spodbujanje učinkovitosti vozil in rabe goriv z nizkimi emisijami v okviru davka na motorna vozila in drugih dajatev
OS-2	Spodbujanje URE in OVE v stavbah	/	/
NS-1	Spremembe in dopolnitve predpisov za energetska učinkovitost stavb	Stavbe	<i>nespremenjeno</i>
NS-2a	Sheme povratnih sredstev za energetska učinkovitost v gospodinjstvih: posojila Eko sklada in spodbude drugim ponudnikom zelenih posojil za stanovanjski sektor.	Stavbe Večsektorski	Sheme povratnih sredstev za energetska učinkovitost v gospodinjstvih: posojila Eko sklada in spodbude drugim ponudnikom zelenih posojil za stanovanjski sektor Posojila Eko sklada s subvencionirano obrestno mero za okoljske naložbe
NP-1	Proces oblikovanja in uveljavljanja instrumentov za spodbujanje konkurenčnosti javnega potniškega prometa	Promet	Subvencioniranje prevozov v javnem potniškem prometu Koncesije za izvajanje gospodarske javne službe potniškega prometa Sistem Integriranega javnega potniškega prometa (IJPP) Drugi ukrepi upravljanja mobilnosti za izboljšanje storitev JPP Spodbude za ureditev infrastrukture za javni potniški promet
NP-2	Shema subvencij za nova tovorna vozila v povezavo s prostovoljnimi obveznostmi za tovorni promet	Promet	<i>nespremenjeno</i>
NP-3	Nepovratne finančne spodbude za trajnostno mobilnost v obdobju 2014–2020	Promet	Spodbujanje izgradnje kolesarske infrastrukture
NP-4	Nepovratne finančne spodbude za železniško prometno infrastrukturo v obdobju 2014–2020	Promet	Izboljšanje železniške infrastrukture
NP-5	Spodbujanje trajnostne izbire transporta v okviru obračuna potnih stroškov	Promet	<i>nespremenjeno</i>
OP-1	Označevanje vozil	Promet	Informacije o rabi goriva za

			vozila in označevanje pnevmatik
OP-2	Subvencije za nakup novih vozil	Promet	Finančne spodbude za vozila z nizkimi emisijami
OP-4	Obvezni delež OVE za pogon motornih vozil	Promet	Obvezni delež obnovljivih virov energije v motornem prometu
OP-5	Spodbujanje varčne vožnje	Promet	Nespremenjeno
NKM-1	Nepovratne investicijske finančne spodbude za naložbe v osnovna sredstva, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva in za infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva	Kmetijstvo	nespremenjeno
NKM-2	Spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida	Kmetijstvo	nespremenjeno
NKM-3	Izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij metana	Kmetijstvo	nespremenjeno
NKM-4	Programi usposabljanja, svetovanja in demonstracijski projekti	Kmetijstvo	nespremenjeno
NKM-5	Raziskave in inovacije v kmetijstvu	Kmetijstvo	nespremenjeno
NKM-6	Lokalne akcijske skupine	Kmetijstvo	nespremenjeno
OKM-1	Izvajanje Skupnega temeljnega rejskega programa za pasme goved in drobnice	Kmetijstvo	nespremenjeno
OKM-2	Javna svetovalna služba	Kmetijstvo	nespremenjeno
NI-1	Nepovratne finančne spodbude za URE in OVE, posebej namenjene malim in srednjim podjetjem	Drugi ESD sektorji	Nepovratne finančne spodbude za URE in OVE za SME
NI-2	Zagotavljanje prihrankov energije pri končnih odjemalcih v okviru obveznosti dobaviteljev energije	Večsektorski Drugi ESD sektorji	Spodbude za ukrepe URE in OVE v okviru obveznosti dobaviteljev energije
NI-4	Spremembe in dopolnitve predpisov, ki urejajo emisije F-plinov	Drugi ESD sektorji	Zmanjšanje emisij F-plinov iz stacionarnih virov Zmanjšanje emisij F-plinov iz mobilnih klimatskih naprav
OI-1	Nepovratne investicijske spodbude za URE in OVE v industriji	Drugi ESD sektorji	Nepovratne finančne spodbude za ukrepe URE in OVE v industriji
OI-2	Subvencije za uvajanje sistemov za upravljanje z energije	Drugi ESD sektorji	Spodbude za uvajanje sistemov za upravljanje z energijo
OI-4	Posojila Eko sklada z ugodno obrestno mero za ukrepe URE in OVE	Večsektorski Drugi ESD sektorji	Posojila Eko sklada z ugodno obrestno mero za okoljske naložbe
NO-1	Nepovratna finančna sredstva za izgradnjo manjkajoče infrastrukture	Drugi ESD sektorji	Izgradnja manjkajoče infrastrukture (financiranje)
NO-1	Pilotni projekti za ozaveščanje	Drugi ESD sektorji	Pilotni projekti za ozaveščanje na področju odpadkov
OO-2	Nepovratna finančna sredstva za investicije v sisteme za zbiranje in za ustrezno stopnjo čiščenja komunalnih odpadnih voda v večjih aglomeracijah ter Investicije v stroškovno ter okoljsko upravičene male čistilne naprave.	/	/

NG-1	Nadgradnja in izvedba gozdne inventure	/	/
NG-2	Razvoj metodologije za spremljanje ponorov	/	/
NG-3	Nadaljnja vključitev ukrepov v sektorsko politiko	/	/
OG-1	Poročanje UNFCCC in EK	/	/
NU-1	Subvencije za usposabljanje za krepitev kadrovskih potencialov za prehod v NOD		<i>nespremenjeno</i>
NU-2	Načrtovanje in razvoj usposabljanja za prehod v NOD		<i>nespremenjeno</i>
NU-3 OS-14	Izobraževanje in usposabljanje		/
NU-4 OS-15 OP-8	Informiranje in ozaveščanje ciljnih javnosti		<i>nespremenjeno</i>
OU-1	Vključevanje podnebnih vsebin v širši proces razvoja vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj v Sloveniji na vseh stopnjah izobraževanja		Vključevanje podnebnih vsebin v širši proces razvoja vzgoje in izobraževanja
NORG-1	Koordinacija izvajanja OP-TGP-2020		<i>nespremenjeno</i>
NORG-2	Krepitev zmogljivosti za izvajanje ukrepov OP-TGP-2020 v okviru pristojnih institucij		<i>nespremenjeno</i>
NORG-3	Izvedba procesov za oblikovanje in pospešitev izvajanja ukrepov na področjih: davkov in taks, spodbujanja inovacij, energetske prenove stavb kulturne dediščine, uveljavljanja energetskega pogodbenišтва in energetske prenove večstanovanjskih stavb		<i>nespremenjeno</i>
NORG-4	Izvedba procesov za oblikovanje in pospešitev izvajanja ukrepov na področju trajnostnega prometa		<i>nespremenjeno</i>
NSP-1	Poročanje Vladi RS o izvajanju OP-TGP-2020		<i>nespremenjeno</i>
NSP-2	Projekcije emisij TGP in poročanje EK		<i>nespremenjeno</i>
NSP-3	Poročanje UNFCCC		<i>nespremenjeno</i>
NSP-4	Nadgradnja metodologije za izdelavo projekcij v prometu		<i>nespremenjeno</i>
NSP-5	Razvoj modelov za pripravo projekcij do leta 2050 in vrednotenja učinkov na zeleno gospodarsko rast		<i>nespremenjeno</i>
NSP-6	Razširjena analiza stroškovne učinkovitosti in učinkov izvajanja ukrepov zmanjšanja emisij TGP		<i>nespremenjeno</i>
NSP-7	Uskladitev metodologije za ocenjevanje učinka ukrepov na zmanjšanje emisij TGP		<i>nespremenjeno</i>